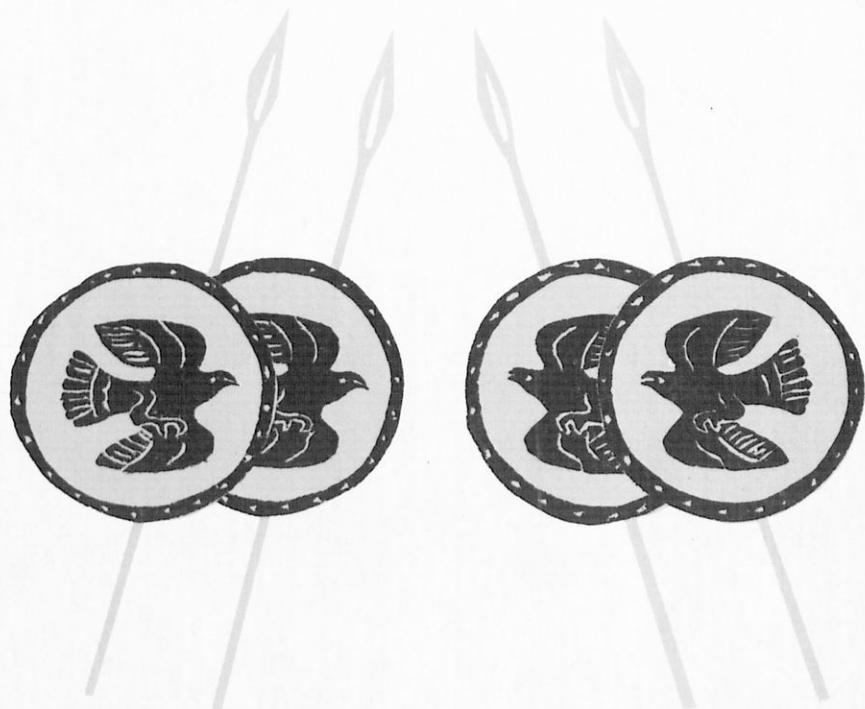

ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗ

ΕΚΛΟΓΑΙ

Α' ΚΑΙ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΑΘΗΝΑΙ 1967

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗ

(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΩΡΕΑ

ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

1967 ΘΟΥ

ΧΡΙΣΤΟΥ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗ

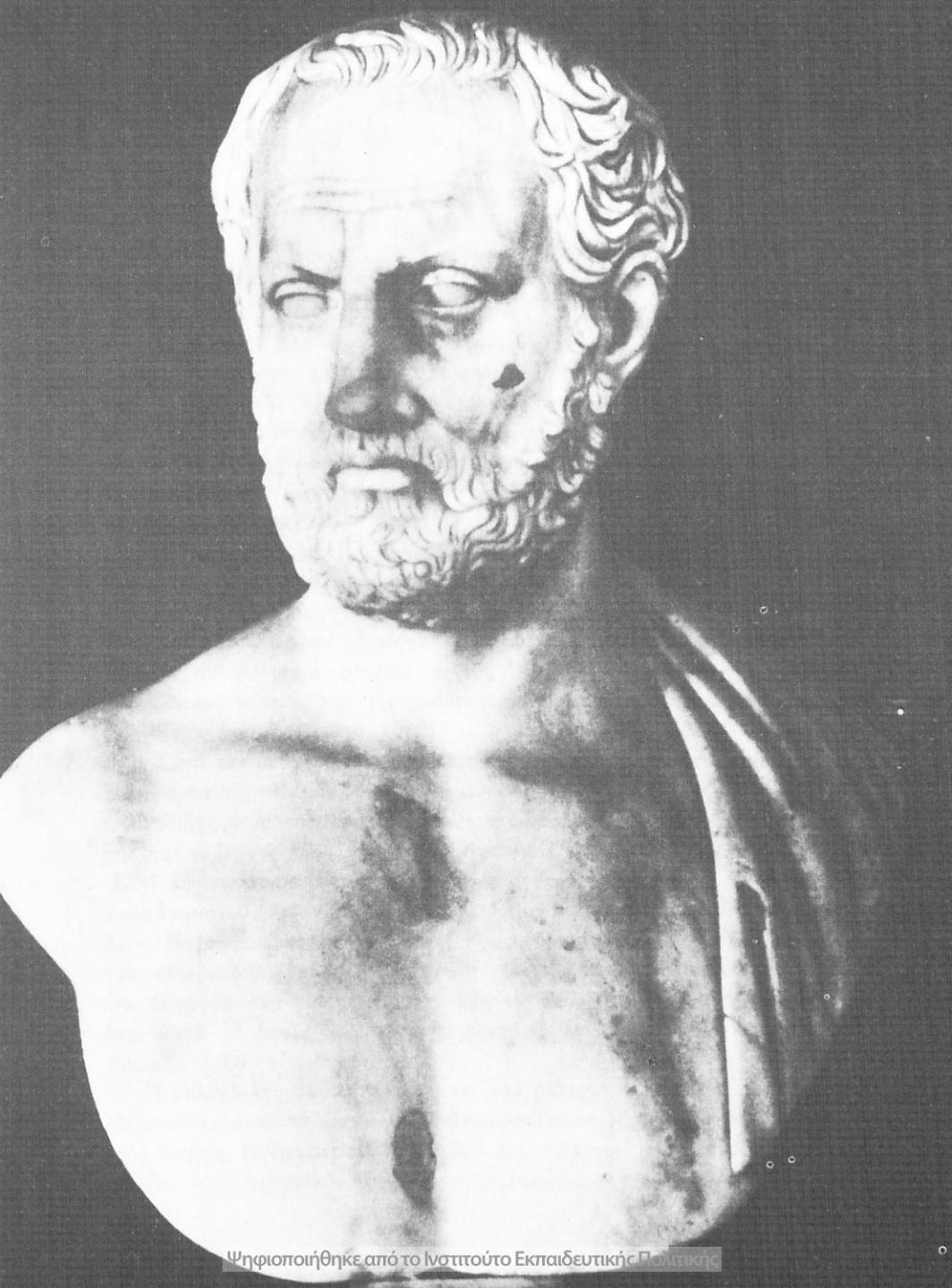
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1967

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Θ Ο Γ Κ Γ Δ Ι Δ Η Σ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I. Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

1. Βίος. Ό Θουκυδίδης ἐγεννήθη ἐν τῷ Δάμω 'Αλιμοῦντι (παρὰ τὸν σημερινὸν "Αλιμόν, πέραν τοῦ Π. Φαλήρου) τῆς Ἀττικῆς περὶ τὸ 470 π.Χ. Ό πατέρ του Ὁλορος ἦτο ἀπόγονος ἄλλου Ὁλόρου, βασιλέως τῶν Θρακῶν, τοῦ μαρχιωνομάχου Μιλτιάδου καὶ συγγενῆς τῶν Πεισιστρατιδῶν. Εἰς τὴν καταγωγήν του δὲ αὐτὴν ὥφειλε τὴν μεγάλην του περιουσίαν καὶ τὰ ἐν Σκαπτῇ ὅλῃ, θρακικῷ χωρίῳ, μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ.

Ο Θουκυδίδης, ὡς καταγόμενος ἐξ εὐπόρου καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας, ἔτυχεν ἐπιμελοῦς καὶ τελείας ἀγωγῆς καὶ παιδείας. Ἐσχε διδασκάλους τὸν φιλόσοφον Ἀναξιγόραν καὶ τὸν ῥήτορα Ἀντιφῶντα, οἵτινες καὶ αὐτοί, ὡς καὶ οἱ σύγχρονοι σοφισταὶ Πρωταγόρας, Πρόδικος, Γοργίας καὶ ἄλλοι, συρρέοντες εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸ κέντρον τότε τοῦ πνευματικοῦ κόσμου καὶ τὴν παλεύουσιν τῆς ὅλης Ἑλλάδος, μεγάλως ἐπέδρασαν ἐπὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

Κατὰ τὸν συμβάντα ἐν Ἀθήναις λοιμὸν τὸ δεύτερον ἔτος τοῦ Ηελιοποννησιακοῦ πολέμου, δτε ἀπέθανεν ὁ Περικλῆς, προσβληθεὶς καὶ ὁ Θουκυδίδης ὑπὸ τῆς νόσου διεσώθη, τῷ δὲ 424 γενόμενος στρατηγὸς καὶ ναύαρχος τῶν Ἀθηναίων μετέβη εἰς τὰ παράλια τῆς Θράκης. Ἐκεῖ εὑρισκόμενος διετάχθη νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀπειλουμένην ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου στρατηγοῦ Βρασίδου Ἀμφίπολιν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐβράδυνε, δὲν κατώρθωσεν ἐποτρέψη τὴν κατάληψιν αὐτῆς. Ἐνεκα τούτου κατεδικάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ προδοσίᾳ εἰς θάνατον, καί, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν τιμωρίαν, ὑπεβλήθη εἰς ἔκουσίαν φυγὴν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη, κατὰ τὰ ὅποια διέμενε κυρίως εἰς τὰ ἐν Σκαπτῇ ὅλη κτήματά του.

Κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἐπεδόθη εἰς τὴν μελέτην τῶν γεγονότων τοῦ Ηελιοποννησιακοῦ πολέμου μεταβαίνων πολλάκις εἰς τοὺς τόπους, εἰς τοὺς ὅποιους διεδραματίσθησαν ταῦτα καὶ συλλέγων μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ ἀκριβείας τὴν ὅλην τῆς ιστορίας του.

Μετά τὴν κατάλυσιν τῶν τριάκοντα τυφάνων τῷ 403 ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου, ἀλλὰ ταχέως κατέλιπεν αὐτὴν, ἵσως διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν τότε γενικὴν κατάπτωσιν. Τῷ 369 εύρισκόμενος ἐν Σκαπτῇ ὅλῃ ἀπέθανεν αἰφνιδίως, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀποτόμως λῆγον ἔργον αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε τὸ μνῆμά του παρὰ τὰ Κιμώνεια μνήματα μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «Θουκυδίδης Ὄλόρου Ἀλιμούσιος».

2. Ἔργον. Ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὴν ἱστορίαν τοῦ Ηελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀλλὰ δὲν συνεπλήρωσε τὴν συγγραφὴν αὐτοῦ, λόγῳ τοῦ αἰφνιδίου θανάτου του. Η ἱστορία του λήγει τῷ 411 π.Χ., τὴν συνεχίζει δὲ ὁ Ξενοφῶν εἰς τὰ Ἐλληνικά του.

Ἡ ὅλη συγγραφὴ διηρέθη ὑπὸ τῶν Ἀλεξανδρινῶν εἰς ὅκτω βιβλία. Ἐν τῷ πρώτῳ, τὸ ὅποῖον χρησιμεύει καὶ ὡς πρεσούμιον (κεφ. 1 - 23), συγκρίνων τὸν Ηελοποννησιακὸν πόλεμον πρὸς τὸν προτίγουμένους, προσπαθεῖ ν' ἀποδείξῃ ὅτι οὗτος εἶναι ὀξιολογώτατος πάντων, καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Τρωικοῦ καὶ Περσικοῦ, εἰς δὲ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ πρώτου βιβλίου διεξέρχεται τὰ φανερὰ καὶ ἀφανῆ αἴτια τοῦ πολέμου.

Απὸ τοῦ δευτέρου βιβλίου ἄρχεται ἡ ἔξιστόρησις τῶν γεγονότων περιλαμβάνουσα μέχρι τοῦ 20οῦ κεφαλαίου τοῦ πέμπτου βιβλίου τὸ πρῶτον δεκατέστη τμῆμα, τὸν Ἀρχιδάμειον πόλεμον (431 - 421). Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ πέμπτου βιβλίου περιλαμβάνει τὴν διήγησιν τῶν συμβάντων κατὰ τὴν ὑποπτὸν Νικίειον εἰρήνην μέχρι τῆς εἰς Σικελίαν ἐκστρατείας. Τὸ ἔκτον καὶ ἔβδομον τὴν εἰς Σικελίαν ἐκστρατείαν καὶ τὴν πανωλεθρίαν τῶν Αθηναίων (415 - 412). Τὸ δὲ ὅγδοον περιλαμβάνει μέρος μόνον τοῦ Δεκελεικοῦ πολέμου μέχρι τοῦ 411 π.Χ.

Ἐν τῇ συγγραφῇ του διακρίνονται: 1) τὰ καθαρῶς ἴστορικά μέρη, εἰς τὴν διήγησιν τῶν δόποίων προβαίνει κατ' αὐστηρὰν χρονολογικὴν διαίρεσιν εἰς θέρη, καθ' ἀγίνονται αἱ στρατεῖαι καὶ αἱ μάχαι, καὶ εἰς χειμῶνας, καθ' οὓς γίνονται αἱ παρασκευαὶ καὶ αἱ διαπραγματεύσεις. 2) αἱ δημηγορίαι, αἵτινες εἶναι ἀγορεύσεις πολιτικῶν ἢ στρατιωτικῶν ἀνδρῶν ἀπαγγελθεῖσαι εἰς διαφόρους συναθροίσεις· ἐξ αὐτῶν δὲ μετεδόθησαν μόνον αἱ ἀναγκαῖαι πρὸς διασάφησιν τῶν ὑπαύτων ἴστορουμένων γεγονότων.

Ἐν αὐταῖς ὁ συγγραφεὺς μὲ θαυμαστὴν δεξιότητα ζωγραφεῖ συ-

τομώτατα τὰς εἰκόνας ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, τοῦ Θεμιστοκλέους, Περικλέους, Νικίου κλπ., προσαρμόζων ἀρμονικώτατα πάσας τῶν προσώπων τὰς πράξεις καὶ τοὺς στοχασμούς πρὸς τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Ἔπιτυγχάνει δὲ τοῦτο τόσον ἀκριβῶς καὶ μετὰ τοσαύτης πειστικότητος αἰτιολογεῖ τὰς διαθέσεις καὶ τὰς γνώμας τῶν ῥήτορων, ὡστε πιστεύει ὁ ἀναγιγνώσκων ὅτι αὐτὰ τὰ ἀγορεύοντα πρόσωπα ἦτο ἀδύνατον ἐπιτυχέστερον νὰ συνηγορήσουν ὑπὲρ τῶν ἴδιων ἀπόψεων.

Σημειώτεον δὲ ὅτι αἱ δημηγορίαι δὲν εἶναι οἱ λόγοι τῶν ἀγορευσάντων ἴδιαις λέξειν, ἀλλὰ διεπλάσθησαν ὑπὸ τοῦ ιστορικοῦ ὅσον τὸ δυνατὸν ἐγγύτατα πρὸς τὰ ὑπ' αὐτῶν λεχθέντα.

3. Λεκτικόν. Οἱ Θουκυδίδης συνέγραψε τὴν ιστορίαν του εἰς ἀρχαίν ταττικὴν διάλεκτον, ἡ ὅποια εἶχε διαμορφωθῆ λογοτεχνικῶς ὑπὸ τῶν ποιητῶν Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους διὰ τὴν ποίησιν, ὅχι δὲ καὶ διὰ τὸν ἥδη δημιουργούμενον πεζὸν λόγον. Πρῶτος δὲ αὐτὸς μετὰ πολλῆς δεξιότητος καὶ δυνάμεως διέπλασε τὴν ἀφθονον γλωσσικὴν ὑλὴν τῆς ἀττικῆς διαλέκτου. Ὁθεν μεταχειρίζεται ὅχι μόνον πλειστας ποιητικὰς λέξεις, ὡς κλέος, ἀχθηδών, θάμβος, ἀκραιφνής κλπ., ἀλλὰ καὶ δημιουργεῖ τοιαύτας, ὡς αἱ ἀποδημητής, κινδυνευτής, αὐτοβοεί, ξένισις, ἐπιβόγμα, κλπ., ἄλλων δὲ αὐτὸς κυρίως ποιεῖται χρῆσιν, ὡς κι ξύν. ἔτοιμος, δύμοιος, αἰεί, τροπαῖον, ἀντὶ τῶν σύν, ἔτοιμος, δύμοιος, ἀεί, τρόπαιον. Ἐκτὸς τούτων καὶ ἡ ὑπ' αὐτοῦ πολλαπλῇ χρῆσις καὶ παραγωγὴ νέων ῥημάτων ἐξ ὀνομάτων, ἡ συχνὴ χρῆσις τῆς γενικῆς τοῦ ἀπαρεμφάτου εἰς δήλωσιν αἰτίας, ἡ χρῆσις τῶν οὐδετέρων τῶν ἐπιθέτων καὶ μετοχῶν μετὰ τοῦ ἀρθρου, ὡς τὸ δεδιός, τὸ θαρσοῦν, τὸ σωφρον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἀντὶ τῶν οὐσιαστικῶν, διφόβιος τὸ θάρσος, ἡ σωφροσύνη, ἀποτελοῦν χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα τοῦ ἀκατεργάστου ἔτι τῆς ἀρχαίας ἀττικῆς διαλέκτου, τὴν δημοίαν χρησιμοποιεῖ. Ἐντεῦθεν ὁ λόγος του εἶναι ἐν πολλοῖς τραχύς, ἀνώμαλος καὶ δυσνόητος. Εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ σύνταξις τοῦ Θουκυδίδου, ἡ ὅποια ἀποκλίνει μᾶλλον εἰς τὴν ποίησιν, ισταμένη, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαλαρωτέρας συντάξεως τοῦ Ιώνων καὶ τῆς ἐντέχνου συντάξεως τῶν νεωτέρων ἀττικῶν συγγραφέων, Πλάτωνος καὶ Ξενοφῶντος.

II. Η ΠΡΟ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Εύθὺς μετὰ τὸ ἔνδοξον τέλος τῶν μεγάλων καὶ φοβερῶν ἀγώνων κατὰ τῶν Περσῶν οἱ "Ἐλληνες ἤρχισαν νὰ διχονοῦν· τὰ πρῶτα δὲ ἐπικίνδυνα συμπτώματα τῆς διχονίας ἀνεφάνησαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν.

Οι Ἀθηναῖοι μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην, ἐπανελθόντες εἰς τὰ
ἴδια, ἀνωκοδόμησαν τὴν πόλιν των, ἡ ὅποια εἶχε μεταβληθῆναι ἐρείπια
καὶ, κατὰ συμβουλὴν τοῦ Θεμιστοκλέους, ἤρχισαν νὰ περιβάλλουν αὐ-
τὴν μὲ δύγυρὸν τεῖχος. Οἱ Σπαρτιᾶται ἔβλεπον μὲ ὑποπτον βλέμμα
τὴν τοιαύτην τῶν Ἀθηνῶν ἐνίσχυσιν, ἐρεθιζόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν Κοριν-
θίων καὶ τῶν Αἰγαίνητῶν, οἱ ὅποιοι μετὰ φόβου καὶ φθόνου παρηκολού-
θουν τὴν κατὰ θάλασσαν μεγάλην αὐτῶν αὔξησιν, ἔζήτησαν νὰ ἀποτρέ-
ψουν τοὺς Ἀθηναῖους ἀπὸ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ σγεδίου των, προφασι-
ζόμενοι διε τὴν ὁχύρωσις τῶν Ἀθηνῶν ἥδυνατο νὰ ἀποβῆ ὀλεθρία ἐν περι-
πτώσει νέας ἐπιδρομῆς τῶν Περσῶν.

‘Η ἐπέμβασις δύμως τῶν Σπαρτιατῶν ἐματαίθη διὰ τῆς διπλωματικῆς ἴκανότητος τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ μεγαλεπηθόλου τούτου ἀνδρός, ὁ ὃποῖος διηγήθυνε τότε τὰς τύχας τῆς πόλεως. Κατὰ συμβουλὴν αὐτοῦ ἀνέλαβον οἱ Ἀθηναῖοι ἀμέσως καὶ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ὀχυρωμάτων τοῦ Πειραιῶς, ὁ ὃποῖος ἔμειλε νὰ καταστῇ ἀχρόπολις τῆς ναυτικῆς αὐτῶν δυνάμεως. Η Σπάρτη ἤναγκάσθη νὰ δεχθῇ τὸ τετελεσμένον γεγονός καὶ νὰ κρύψῃ τὴν ὄργήν της. Ἔνῳ δὲ αἱ Ἀθηναὶ τοιουτοτρόπως ἀνελάμβανον πλήρη ἀνεξαρτησίαν ἀπέναντι τῆς μέχρι τότε δεσποζούσης ἐν Ἑλλάδι Σπαρτιατικῆς δυνάμεως, ἐπηκολούθησαν καὶ ἄλλα γεγονότα, τὰ ὃποῖα ἀνύψωσαν αὐτὴν εἰς τὴν πρώτην μεταξὺ τῶν ἐλληνικῶν πολιτειῶν θέσιν.

'Επ' αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ πεδίου τῆς ἐν Πλαταιαῖς μάχης οἱ συναγωγοὶ σισθέντες κατὰ τῶν βαρβάρων "Ελληνες ἀπεφάσισαν νὰ ἔξαχολουθήσουν τὸν κατ' αὐτῶν ἄγωνα. Εἰς ἐκτέλεσιν δὲ τῆς ἀποφάσεως ταύτης ἐσχηματισθη συμμαχικός στόλος ἐξ 100 πλοίων μὲ τὸν σκοπὸν νὰ ἐκδιώξῃ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ τὰς Ἑλληνικὰς θαλάσσας καὶ ἐλευθερώσῃ τοὺς νησιώτας καὶ μικρασιάτας "Ελληνας. Οὕτω δὲ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου καὶ αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας ἀπελευθερούμεναι προσετίθεντο εἰς

τὴν συμμαχίαν ταύτην καὶ ἐνίσχυον τὸν κοινὸν ἔθνικὸν ἀγῶνα, παρέχουσαι ναῦς, πληρώματα καὶ χρήματα.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Σπαρτιάτου Παυσανίου οἱ σύμμαχοι ἔξεδωξαν τοὺς Πέρσας ἐκ τῆς Κύπρου καὶ ἐπειτα κατέλαβον τὸ Βυζάντιον. "Οτε δὲ βραδύτερον ὁ Παυσανίας, κατηγορηθεὶς ἐπὶ προδοσίᾳ, ἀνεκλήθη, οἱ σύμμαχοι ἀνεγνώρισαν ὡς ἡγεμόνας τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ Πελοποννήσιοι τότε ἀπεσύρθησαν τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμπορικοὶ πληθυσμοὶ τῶν νήσων καὶ τῶν παραλίων μετὰ τὰς πρώτας νίκας «ἀποκνοῦντες τὰς συνεχεῖς στρατείας» συνεφώνησαν μὲ τοὺς Ἀθηναίους νὰ παρέχουν κατ' ἔτος χρήματα, τὸν δὲ ἀγῶνα ν' ἀναλάβουν μόνον οἱ Ἀθηναῖοι. Τὸ ἀναλογοῦν εἰς ἔκαστον τῶν συμμάχων πισὸν καθώρισεν ὁ Ἀριστείδης τόσον ἐντίμως καὶ δικαίως, ὥστε ἀγοργύστως οἱ σύμμαχοι ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν φόρον. Τὸ κοινὸν ταμεῖον ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Δέλφῳ, διεχειρίζοντο δὲ αὐτὸν οἱ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐκλεγόμενοι ταμίαι, καλούμενοι 'Ἐ λη ν ο ταμίαι.

'Εφεξῆς ὁ ἐπιθετικὸς πόλεμος διεξάγεται κυρίως ὑπὸ τῶν ἀθηναϊκῶν δυνάμεων, ἡ δὲ δόξα τῶν μεγάλων νικῶν ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Κίμωνα, τὸν υἱὸν τοῦ μαραθωνομάχου Μιλιτιάδου.

'Ο Κίμων κατ' ἀρχὰς μὲν μετὰ τοῦ Ἀριστείδου, ἐπειτα δὲ μόνος, κατέλαβε διὰ συντόμου δράσεως τὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμονος Ἡιόνα, κατέστρεψε τὸ ἐν Σκύρῳ κρησφύγετον τῶν πειρατῶν Δολήπων, ἀπὸ τοὺς ὄποιους ἀπήλλαξε τὸ Αἴγαιον, καὶ κατεναυμάχησε τῷ 465 π.Χ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὔρυμέδοντος τῆς Πλαμφυλίας τὸν Περσικὸν στόλον, ἔξασφαλίσας ἐντελῶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἀρχὴν τῶν Ἀθηναίων.

'Η διαρκὴς δύμας ἐμπόλεμος κατάστασις καὶ ἡ αὐστηρὰ ἀπαίτησις τῶν Ἀθηναίων νὰ ἐκπληροῦνται οἱ δροὶ καὶ αἱ ὑποχρεώσεις τῆς συμμαχίας, ζήρχισαν μετά τινα χρόνον νὰ δημιουργοῦν δυσαρεσκείας καὶ προστριβάς τῶν συμμάχων πρὸς αὐτούς, συνεπείᾳ τῶν ὄποιων αἱ συμμαχικαὶ πόλεις, ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην, κατεβιβάσθησαν εἰς τὴν τάξιν ὑποτελῶν. Τὴν θαυμαστὴν αὕξησιν τῆς Ἀθηναϊκῆς δυνάμεως ὑπέβλεπεν ἡ Σπάρτη, ἀλλὰ περιστάσεις ιδιαίτεραι καὶ ἡ ἀδρανῆς πολιτική της ἡμιπόδιζον αὐτὴν νὰ ἐπέμβῃ ἐγκαίρως. Τὰς ὑπόπτους σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο πολιτειῶν παρώξυνεν ἔτι μᾶλλον ἡ ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν

ἀποπομπή τῆς ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων ἀποσταλείσης πρὸς ἐκπόρθη-
σιν τῆς Ἰθώμης δυνάμεως.

Καὶ συνήφθη μὲν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Κίμωνος τῷ 449 π.Χ. πεντα-
ετής ἀνακωχὴ πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ οἱ
Ἀθηναῖοι διὰ τῆς προκλητικῆς των στάσεως συνετέλεσαν εἰς ταχεῖαν
ῥῆξιν. Ἐνῷ δὲ οὗτοι ἡττήθησαν ὑπὸ τῶν ἡνωμένων Βοιωτῶν ἐν Κορω-
νείᾳ, διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς Σπάρτης ἀπεστάτησαν τὰ Μέγαρα καὶ ἡ
Εὔβοια, στρατὸς δὲ Πελοποννησίων ἔφθασεν εἰς Ἐλευσῖνα. Ὁ Πελο-
ποννησιακὸς πόλεμος ἐπέκειτο πλέον, ὅτε διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Περι-
κλέους, συνωμολογήθησαν τριακονταετεῖς σπονδαὶ τῷ 445 π.Χ. μετὰ
τὴν ὄλωσιν τῆς Εύβοιας, καθ' ἃς οἱ Ἀθηναῖοι κατέλιπον τὰς ἐν Πελο-
ποννήσῳ κτήσεις των καὶ συνήνεσαν, ἵνα οἱ Μεγαρεῖς προσέλθουν εἰς
τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης.

Αἱ τριακονταετεῖς σπονδαὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ διαρκέσουν ἐπὶ
πολὺ. Οἱ Σπαρτιάται ἔβλεπον μὲ φθόνον καὶ ζηλοτυπίαν τὴν αὕτησιν
τῆς δυνάμεως τῶν Ἀθηνῶν καὶ ἐφοβοῦντο περὶ τῆς ἀκεραιότητος τοῦ
ἰδίου τῶν χράτους. Ἐζήτουν λοιπὸν κατάλληλον στιγμὴν νὰ περιορί-
σουν αὐτήν. Ἐξ ἀλλοῦ ἡ συμμαχία τῶν Ἀθηναίων εἶχε μεταβληθῆ εἰς
αὐθαίρετον δεσποτεῖαν· ὡς ἐκ τούτου δὲ πολλὰ παράπονα ἤκουοντο κατ'
αὐτῶν. Ἐνῷ δὲ τοιαύτη ἥτο ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων, μικρὰ ἀρορμή
ἐχρειάζετο διὰ νὰ ἀνάψῃ τὴν φλόγα τοῦ πολέμου. Ταῦτην ἔδωκεν ἡ
ἀνάμειξις τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸν πόλεμον μεταξὺ Κορινθίων καὶ Κερ-
κυραίων ἔνεκα τῆς Ἐπιδάμου καὶ ἡ ὑπ' αὐτῶν πολιορκία τῆς ἀποστά-
σης Ποτειδαίας. Οὕτως ἤρχισεν ὁ μέγας Πελοποννησιακὸς πόλεμος, ὁ
όποιος διήρεσε τὴν Ἑλλάδα εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα καὶ, ἀφοῦ
τὴν ἐξήγητλησεν ὑλικῶς καὶ ἡθικῶς, τὴν ὀδήγησεν εἰς τὴν καταστροφὴν
καὶ τὸν ὄλεθρον.

Δύο ἐπεισόδια τοῦ πολέμου τούτου, τὰ κατὰ Πλάταιαν καὶ Λέ-
σβον, παρατίθενται κατωτέρω ὡς ταῦτα ἴστορεῖ αὐτὸς ὁ συγγραφεὺς.
Ἐπίσης παρατίθενται καὶ αἱ συναφεῖς πρὸς ταῦτα δημηγορίαι Πλα-
ταιέων, Θηβαίων, Κλέωνος καὶ Διοδότου, ὡς καὶ ὁ Ἐπιτάφιος τοῦ Πε-
ρικλέους.

M E P O Σ A'
Κ E I M E N O N

ΠΛΑΤΑΪΚΑ

ΕΙΣΒΟΛΗ ΤΩΝ ΘΗΒΑΙΩΝ ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΛΑΤΑΙΑΣ

(Β, 1 - 6)

1. "Αρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθέδε ἥδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἑκατέροις ξυμμάχων, ἐνῷ οὔτε ἐπεμείγνυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνέχως ἐπολέμουν· γέγραπται δὲ ἔξῆς ὡς ἔκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

2. Τέσσαρα καὶ δέκα μὲν ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούτεις σπονδαί, αἱστὸν μετ' Εὐβοίας ἄλωσιν· τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν "Αργει τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ιερωμένης καὶ Αἰνησίου ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Πυθοδώρου ἔτι τέσσαρας μῆνας ἀρχοντος Ἀθηναίοις, μετὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην μηνὶ ἔκτῳ καὶ δεκάτῳ, ἀμα ἦρι ἀρχομένῳ Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων — ἥγιοῦντο δὲ αὐτῶν βοιωταρχοῦντες Πυθάγγελός τε ὁ Φυλείδου καὶ Διέμπορος ὁ Ὄνητορίδου — ἐσῆλθον περὶ πρῶτον ὅπνον ἔν τοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας, οὖσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα. ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέῳξαν τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες, Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ιδίας ἐνεκα δυνάμεως ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπενατίους διαφθεῖραι καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιησαι· ἐπράξαν δὲ ταῦτα δι' Εύρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου, ἀνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου· προϊδόντες γάρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος, ἐβούλοντο τὴν Πλάταιαν αἱεὶ σφίσι διάφορον οὖσαν ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος προκαταλαβεῖν. ἢ καὶ ρᾶσιν ἐλαθον ἐσελθόντες, φυλακῆς

οὐ προκαθεστηκυίας. θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὅπλα τοῖς μὲν ἐπαγαγομένοις οὐκ ἐπείθοντο, ὡστε εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι καὶ λέναι ἐπὶ τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν, γνώμην δ' ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χρήσασθαι ἐπιτηδείοις καὶ ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν — καὶ ἀνεῖπεν ὁ κῆρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὅπλα — νομίζοντες σφίσι τραφίως τούτῳ τῷ τρόπῳ προσγωρήσειν τὴν πόλιν.

3. Οἱ δὲ Πλαταιῆς, ὡς ἤσθιοντο ἔνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους καὶ ἔξαπιναίως κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες καὶ νομίσαντες πολλῷ πλείους ἐσεληλυθέναι — οὐ γάρ ἐώρων ἐν τῇ νυκτὶ — πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἥσυχαζον, ἀλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον. πράσσοντες δέ πως ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ῥᾳδίως κρατήσειν· τῷ γάρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένω ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι. ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι καὶ ξυνελέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινοὺς τοίχους παρ' ἀλλήλους, διποις μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ὕσιν ἴόντες, ἀμάξας τε ἀνευτῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵνα ἀντὶ τείχους ἦ, καὶ τᾶλα ἐξήρτυον, ἦ ἔκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ξύμφορον ἔσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἐτοίμα ἦν, φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι προσφέροιντο καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἵσου γίγνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες ἥσσους ὕσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν, προσέβαλόν τε εὐθὺς καὶ ἐς χεῖρας ἥσχη κατὰ τάχος.

4. Οἱ δ' ὡς ἔγγωσαν ἐξηπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν

σφίσιν αύτοῖς καὶ τὰς προσβολάς, ἥ προσπίπτοιεν, ἀπεωθοῦντο. καὶ δίς μὲν ἡ τρίς ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολλῷ θορύβῳ αὐτῶν τε προσβαλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἄμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ δλοισυγῇ χρωμένων λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ νετοῦ ἄμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου. ἐφοβήθησαν καὶ τραπόμενοι ἔφευγον διὰ τῆς πόλεως, ἀπειροὶ μὲν ὅντες οἱ πλείους ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ τῶν διύδων, ἥ γρὴ σωθῆναι — καὶ γάρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γιγνόμενα ἦν —, ἐμπείρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας τοῦ μὴ ἐκφεύγειν, ὥστε διεφθείροντο πολλοί. τῶν δὲ Πλαταιῶν τις τὰς πύλας, ἥ ἐσῆλθον καὶ αἴπερ ἥσαν μόναι ἀνεῳγμέναι, ἐκληροὶ στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἐς τὸν μοχλόν, ὥστε μηδὲ ταύτῃ ἔξιδον ἔτι εἶναι. διωκόμενοι δὲ κατὰ τὴν πόλιν οἱ μέν τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες ἔρριψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους, οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους, γυναικὸς δούσης πέλεκυν, λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μοχλὸν ἐξῆλθον οὐ πολλοὶ — αἴσθησις γάρ ταχεῖα ἐπεγένετο — ἄλλοι δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως σποράδες ἀπόλλυντο. τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραφμένον ἐσπίπτουσιν ἐς οἰκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους καὶ αἱ πληγίσιοι θύραι ἀνεῳγμέναι ἔτυχον αὐτοῦ, οἱόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι καὶ ἀντικρυς δίοδον ἐς τὸ ἔξω, ὅρῶντες δὲ αὐτοὺς οἱ Πλαταιῆς ἀπειλημμένους ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν, ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρήσαντες τὸ οἰκημα εἴτε τι ἄλλο χρήσωνται. τέλος δὲ αὐτοῖς τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὄπλα χρήσασθαι, ὃ τι ἀν βούλωνται. οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταιᾷ οὔτως ἐπεπράγεσαν.

5. Οἱ δ' ἄλλοι Θηβαῖοι, οὓς ἔδει τῆς νυκτὸς παραγενέ-

σθαι παναστρατιᾶ, εἴ τι ἄρα μὴ προχωροίη τοῖς ἐσεληγλυθόσι, τῆς ἀγγελίας ὅμα καθ' ὁδὸν αὐτοῖς ῥήθείσης περὶ τῶν γεγενημένων ἐπεβοήθουν. ἀπέγει δὲ ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἐβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν· ὁ γάρ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐρρύν μέγας καὶ οὐ φάδιως διαβατὸς ἦν. πορευόμενοί τε ἐν ὑετῷ καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὕστερον παρεγένοντο, ἥδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζώντων ἔχομένων. ὡς δ' ἦσθιοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν — ἦσαν γάρ καὶ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ κατασκευή, οἷα ἀπροσδοκήτου τοῦ κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου — ἐβούλοντο γάρ σφίοιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἢν ἄρα τύχωσί τινες ἔξωγρημένοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα διενοοῦντο· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν ὑποτοπήσαντες τοιοῦτον τὸ ἔσεσθαι καὶ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω κήρυκα ἔξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγοντες ὅτι οὗτε τὰ πεποιημένα ὅσια δράσειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν πειράσαντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν τά τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν, οὓς ἔχουσι ζῶντας ἀναγρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρας.

6. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτοὺς· Πλαταιῆς δ' οὐχ ὅμολογοῦσι τοὺς ἄνδρας εὐθὺς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων, ἢν τις ἔνυμβαίνωσι καὶ ἐπομόσαι οὕ φασιν. ἐκ δ' οὗν τῆς γῆς ἀνεχώρησκη οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας εὐθὺς. ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐρύμαχος αὐτῶν ἦν, πρὸς δὲ ἐπράξαν οἱ προδιδόντες. τοῦτο δὲ

ποιήσαντες ἐς τέ τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἔπειμπον καὶ τοὺς νε-
κροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβαίοις, τά τε ἐν τῇ πό-
λει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα, ἥτις εἶδόκει αὐτοῖς. τοῖς δ' Ἀ-
θηναίοις ἡγγέλθη εὐθὺς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα,
καὶ Βοιωτῶν παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ησαν ἐν τῇ Ἀτ-
τικῇ καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπειμψαν κήρυκα, κελεύοντες εἰ-
πεῖν μηδὲν γεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν, οὓς ἔχουσι Θη-
βαίων, πρὸιν ἄν τι καὶ αὐτοὶ βουλεύσωσι περὶ αὐτῶν· οὐ γάρ
ἡγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἴεν· ἀμα γάρ τῇ ἐσόδῳ γι-
γνομένῃ τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξήγει, ὁ δὲ δεύτερος
ἀρτὶ γενικημένων τε καὶ ξυνειλημμένων, καὶ τῶν ὕστερον οὐ-
δὲν ηδεσαν. οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον· ὁ
δὲ κήρυξ ἀφικόμενος ηὔρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρμένους. καὶ με-
τὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἐς Πλάταιαν σῖτόν τε
ἐσήγαγον καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον, τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς
ἀχρειοτάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐξεκόμισαν.

[Μετὰ τὰ συμβάντα ἐν Πλαταιαῖς καὶ τὴν φανερὰν πλέον λύσιν
τῶν συνθηκῶν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐτοιμάζονται πρὸς
τὸν πόλεμον. Ἀφοῦ δὲ παρεσκενάσθησαν καὶ ἐβολιδοσκόπησαν ἐκατε-
ροὶ τὰς διαθέσεις τῶν συμμάχων των, οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι εἰσβάλ-
λον τὸ θέρος τοῦ πρώτου ἔτοντος τοῦ πολέμου (431) εἰς τὴν Ἀττικήν,
οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, οἱ δποῖοι ἐν τῷ μεταξὺ είλον συναθροισθῆ εἰς τὴν πό-
λιν, ἐγκαταλιπόντες τὴν ὕπαιθρον, δὲν ἀντεπεξῆλθον τῇ προτροπῇ τοῦ
Περικλέους. "Ενεκα τούτον οἱ Πελοποννήσιοι ἀφοῦ ἐλεηλάτησαν δή-
μους τινὰς τῆς Ἀττικῆς, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Τὸ ἐπόμενον ἔτος (430) οἱ Πελοποννήσιοι εἰσβάλλοντι διὰ δευτέ-
ρων φοράν, ἀλλ' ἀναγκάζονται γάρ ἀποχωρήσοντα ταχέως λόγῳ τοῦ ἐν-
σκήψαντος εἰς τὰς Ἀθήνας καταστρεπτικοῦ λοιμοῦ.

⁷Ἐκ τοῦ φόβου δὲ τούτον τῆς νόσου τὸ τρίτον ἔτος τοῦ πολέμου
(429) δὲν εἰσβάλλοντι πλέον εἰς τὴν Ἀττικήν, ἀλλ' ἔρχονται κατὰ τῶν
συμμάχων τῶν Ἀθηναίων Πλαταιέων].

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ

(B, 71 - 78)

71. Τοῦ δ' ἐπιγιρνομένου θέρους οἱ Ηελιοπονήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔστι μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δὲ ἐπὶ Πλαταιῶν ἥρετο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δηρόσειν τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθὺς πρέσβεις πέμψαντες παρ' αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε· «Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδὲ ἔξια οὔτε ὑμῶν οὔτε πατέρων, ἐν ἐστε, ἐς τὴν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Παυσανίας γάρ ὁ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης, ἡ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ ἱερὰ Διὶ ἐλευθερίῳ καὶ ξυγχαλέσας πάντας τοὺς ξυμμάχους ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντες αὐτονόμους οἰκεῖν, στρατεῦσαι τε μηδένα ποτὲ ἀδίκιας ἐπ' αὐτοὺς μηδὲ ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν. τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδισαν ἀρετῆς ἔνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης, ὑμεῖς δὲ τάναντία δρᾶτε· μετὰ γάρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν ἔχθιστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἥκετε· μάρτυρας δὲ θεοὺς τοὺς τε δρκίους τότε γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς ὑμετέρους πατρώους καὶ ἡμετέρους ἐγγωρίους, λέγομεν ὑμῖν γῆν τὴν Πλαταιάδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὄρκους, ἐάν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους καθάπερ Παυσανίας ἐδικαίωσεν».

72. Τοσαῦτα εἰπόντων τῶν Πλαταιῶν Ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπε· «Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἃν ποιῆτε διμοῖς τοῖς λόγοις. καθάπερ γάρ Παυσανίας ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοί τε αὐτονομεῖσθε καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε, ὅσοι

μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν τε ξυνώμοσαν καὶ εἰσὶ νῦν ὑπ' Ἀθηναίοις, παρασκευὴ δὲ τοσήδε καὶ πόλεμος γεγένηται αὐτῶν ἔνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως· ἡς μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμείνατε τοῖς ὄρκοις· εἰ δὲ μή, ἄπερ καὶ πρότερον ἥδη προυκαλεσάμεθα, ἡσυχίαν ἀγετε νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων, δέγεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδετέρους· καὶ τάδε ἡμῖν ἀρκέσει». ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιῶν πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἐσῆλθον ἐξ τὴν πόλιν καὶ τῷ πλήθει τὰ ρήθεντα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἴη ποιεῖν, ἢ προκαλεῖται, ἀνευ Ἀθηναίων—παιδες γάρ σφῶν καὶ γυναικες παρ' ἐκείνοις εἴεν·—δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ πάσῃ πόλει μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι ὅντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι, αὕθις σφῶν τὴν πόλιν πειράσωσι καταλαβεῖν· ὁ δὲ θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς ταῦτα ἔφη· «‘Τμεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας ἡμῖν παράδοτε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ γῆς ὄρους ἀποδεξάτε καὶ δένδρα ἀριθμῷ τὰ ὑμέτερα καὶ ἄλλο, εἴ τι δυνατὸν ἐξ ἀριθμὸν ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἔως ἂν δὲ πόλεμος ἢ ἐπειδὰν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν, ἢ ἂν παραλάβωμεν. μέχρι δὲ τοῦτος ἔξομεν παρακαταθήκην, ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέροντες, ἢ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἵκανὴ ἔσεσθαι».

73. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐσῆλθον αὕθις ἐξ τὴν πόλιν καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἐλέξαν ὅτι βούλονται, ἢ προκαλεῖται, Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρῶτον καί, ἦν πείθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα. μέχρι δὲ τούτου σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευον καὶ τὴν γῆν μὴ δηγοῦν· ὁ δὲ ἡμέρας τε ἐσπείσατο, ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνεν· ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι

μετ' αὐτῶν πάλιν ἥλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιχίοις. «Οὗτοί εἰν τῷ πρὸ τοῦ γρόνωφ, ὡς ἔνδρες Ηλαταιῆς, ἀρέσκοντες ἔνδροι εἰνόπομεθι, Ἀθηναῖοι φασιν εἰν οὐδενὶ νόμῳ προσθιεῖν ἀδικουμένους οὔτε νῦν περιόψεσθι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν, ἐπισκήπτουσίν τε νόμον πρὸ τῶν ὅρκων, οὓς οἱ πατέρες ὄντες μηδὲν νεωτερίζειν περὶ τὴν ξυμμαχίαν».

74. Τοιαῦτα τῶν πρέσβεων ἀπαγγειλάντων οἱ Ηλαταιῆς ἔβουλεύσαντο 'Αθηναίους μὴ προδιδόντας, ἀλλ' ἀνέγεσθαι καὶ γῆγε τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὁρῶντας καὶ ἄλλο πάσχοντας, ὃ τι ἔντι ξυμβαίνη· ἔξελθεῖν δὲ μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείγους ἀποκρίνασθαι ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἐστιν, ἢ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται. ὡς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς κατέστη λέγων ὅδε· «Θεοί οἵσοι γῆγε τὴν Ηλαταιίδα ἔχετε καὶ ἡρωες, ξυνίστορές ἐστε ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως, ἐκλιπόντων δὲ τῶνδε προτέρων τὸ ξυνάρμοτον, ἐπὶ γῆγε τύνδε ἥλθομεν, ἐν δὲ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι νόμον Μήδων ἐκράτησαν καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι τοῖς 'Ελλησιν, οὔτε νῦν, ἦν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν προκαλεσάμενοι γάρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν· ξυγγράμμονες δὲ ἐστε τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως».

75. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν, καὶ πρῶτον μὲν περιεσταύρωσαν αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν, ἀ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἐπεξιέναι, ἔπειτα γῆμα τοῦ πρὸ τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίστην τὴν αἴρεσιν ἐσεσθαι αὐτῶν στρατεύματος τοσούτου ἐργαζομένου. Ξύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος παρφροδόμουν ἐκατέρωθεν, φορμηδὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ γῆμα. ἐφό-

ρουν δὲ ὑλην ἐς αὐτὸν καὶ λίθους καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον. ἡμέρας δὲ ἔχουν ἐβδομήκοντα καὶ νύκτας ἔξυνεχῶς, διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν φέρειν, τοὺς δὲ ὑπνον τε καὶ σῖτον αἱρεῖσθαι· Λακεδαιμονίων τε οἱ ξεναγοὶ ἐκάστης πόλεως ἔξυνεφεστῶτες ἡγάγονται ἐς τὸ ἔργον. οἱ δὲ Πλαταιῆς ὁρῶντες τὸ γῶμα αἰρόμενον, ἔύλινον τεῖχος ἔξυνθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἔαυτῷ τείχει, ἢ προσεχοῦτο, ἐσωκοδόμουν ἐς αὐτὸν πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγύς οἰκιῶν καθαιροῦντες. ἔνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ἔύλα, τοῦ μὴ ὑψηλὸν γιγνόμενον ἀσθενές εἶναι τὸ οἰκοδόμημα, καὶ προκαλύμματα εἴγε δέρρεις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἔργαζομένους καὶ τὰ ἔύλα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι. ἤρετο δὲ τὸ ὑψος τοῦ τείχους μέγα καὶ τὸ γῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανήει αὐτῷ. καὶ οἱ Πλαταιῆς τοιόνδε τι ἐπινοοῦσι διελόντες τοῦ τείχους, ἢ προσέπιπτε τὸ γῶμα, ἐσεφόρουν τὴν γῆν.

76. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐνείλλοντες ἐσέβαλλον ἐς τὸ διηρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον, ὥσπερ ἡ γῆ, φοροῖτο. οἱ δὲ ταύτη ἀποκληρόμενοι τοῦτο μὲν ἐπέσγιον, ὑπόνομον δὲ ἐκ τῆς πόλεως ὁρύξαντες καὶ ἔξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ γῶμα ύφειλκον αῦθις παρὰ σφᾶς τὸν γοῦν καὶ ἐλάνθανον ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω, ὥστε ἐπιβάλλοντας ἦσσον ἀνύτειν ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος καὶ ἵζανοντος αἰεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὕτω δύνωνται δλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξῆντον τόδε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἔργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ γῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μηνοειδὲς ἐς τὴν πόλιν ἐσωκοδόμουν, ὅπως, εἰ τὸ μέγα τεῖχος ἀλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι, καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αῦθις πρὸς αὐτὸν χοῦν, καὶ προχωροῦντας ἔσω

διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι. ἂμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανᾷς προσῆγον οἱ Πελοποννήσιοι τῇ πόλει, μίαν μέν, ἡ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς Πλαταιῆς ἐφόβησεν, ἄλλας δὲ ἄλλη τοῦ τείχους, ὃς βρόχους τε περιβάλλοντες ἀλύσεσι μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνελκύσαντες ἐγκαρφίσας, ὅπότε προσπεσεῖσθαι πῃ μέλλοι ἡ μηχανή, ἀφίεσκαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἀλύσεσι καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες, ἡ δὲ ῥύμη ἐμπίπτουσα ἀπεκαύλιζε τὸ προῦχον τῆς ἐμβολῆς.

77. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἱ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὠφέλουν καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίνετο, νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἐλεῖν τὴν πόλιν πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο. πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι, εἰ δύναιντο, πνεύματος γενομένου ἐπιφλέξαι τὴν πόλιν οὕσαν οὐ μεγάλην· πᾶσαν γάρ δὴ ἵδεαν ἐπενόουν, εἴ πως σφίσιν ἀνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσαχθείη. φοροῦντες δὲ ὕλης φακέλους παρέβαλλον ἀπὸ τοῦ χώματος εἰς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως, ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυγειρίαν ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως, ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλεῖστον ἐπισχεῖν, ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ξὺν θείᾳ καὶ πίσσῃ ἥψαν τὴν ὕλην. καὶ ἐγένετο φλὸξ τοσαύτη, ὅσην οὐδεὶς πως ἔς γε ἐκεῖνον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἥδη γάρ ἐν ὅρεσιν ὕλη τριφθεῖσα ὑπὸ ἀνέμων πρὸς αὐτὴν ἀπὸ ταύτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ ἀνῆκε. τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιᾶς τάλλα διαφυγόντας ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι· ἐντὸς γάρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι, πνεῦ-

μά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορον, ὅπερ καὶ ἥλπιζον οἱ ἐ-
ναντίοι, οὐκ ἀν διέφυγον. νῦν δὲ καὶ τόδε λέγεται ξυμβῆναι,
ὕδωρ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα καὶ οὐ-
τῷ παυθῆναι τὸν κίνδυνον.

78. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον,
μέρος μὲν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοῦ, τὸ δὲ πλέον ἀφέντες
περιετείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ
χωρίον· τάφρος δὲ ἐντός τε ἦν καὶ ἔξωθεν, ἐξ ἣς ἐπλινθεύσαν-
το. καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξείργαστο περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολάς, κα-
ταλιπόντες φυλακὰς τοῦ ἡμίσεος τείχους — τὸ δὲ ἥμισυ Βοι-
ωτοὶ ἐφύλασσον — ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κα-
τὰ πόλεις. Πλαταιῆς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναικας καὶ τοὺς
πρεσβυτάτους τε καὶ πλῆθος τὸ ἀχρεῖον τῶν ἀνθρώπων πρό-
τερον ἐκκεκομισμένοι ἤσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δὲ ἐποιορ-
κοῦντο ἐγκαταλειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὄγδο-
ήκοντα, γυναικες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦ-
σαν οἱ ξύμπαντες, ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ
ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει οὔτε δοῦλος οὔτ' ἐλεύθερος. τοι-
αύτη μὲν ἡ Πλαταιῶν πολιορκία κατεσκευάσθη.

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΕΞΟΔΟΣ

(Γ, 20 - 24)

20. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς — ἔτι γάρ ἐπο-
λιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν — ἐπειδὴ
τῷ τε σίτῳ ἐπιλείποντι ἐπιέζοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐ-
δεμίᾳ ἐλπίς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλῃ σωτηρίᾳ ἐφαίνετο, ἐπι-
βουλεύουσιν αὐτοὶ τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκούμενοι
πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τείχη τῶν πο-
λεμίων, ἦν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένων τὴν πεῖραν

αύτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ Εὐ-
πομπίδου τοῦ Δαιμάχου, ὃς καὶ ἐστρατήγει· ἔπειτα οἱ μὲν
ἡμίσεις ἀπώκνησάν πως τὸν κίνδυνον μέγαν ἡγγούμενοι, ἐς
δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ
ἐθελονταὶ τρόπῳ τοιωδε. κλίμακας ἐποιήσαντο ἵσας τῷ τείχει
τῶν πολεμίων· ξυνεμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίν-
θων, ἢ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαληλυμμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν.
ἡριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἀμα τὰς ἐπιβολὰς καὶ ἔμελον οἱ μὲν
τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τείξεσθαι τοῦ ὀλυμπίου λο-
γισμοῦ, ἀλλως τε καὶ πολλάκις ἀριθμοῦντες καὶ ἀμα οὐ
πολὺ ἀπέχοντος, ἀλλὰ ῥᾳδίως καθοραμένου ἐς ὁ ἐβούλοντο
τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ξυμμέτρησιν τῶν κλιμάκων οὕτως
ἔλαβον ἐκ τοῦ πάχους τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον.

21. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰ-
κοδομήσει· εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρός τε Πλαταιῶν
καὶ εἰ τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι, διεῖχον δὲ οἱ περί-
βολοι ἐκκαίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. τὸ οὖν μετα-
ξὺ τοῦτο, οἱ ἐκκαίδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανε-
μημένα ωκοδόμητο, καὶ ἦν ξυνοχὴ ὥστε ἐν φαίνεσθαι τεῖ-
χος παχὺ ἐπάλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν. διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων
πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἴσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἐς
τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πά-
ροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν.
τὰς οὖν νύκτας, διπότε χειμῶν εἴη νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλξεις
ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων, διπότων δι' ὀλίγου καὶ ἀνωθεν
στεγανῶν, τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. τὸ μὲν οὖν τεῖχος, ὡς πε-
ριεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς, τοιοῦτον ἦν.

22. Οἱ δέ, ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, τηρήσαντες νύ-
κτα χειμέριον ὕδατι καὶ ἀνέμῳ καὶ ἀμ' ἀσέλγηνον ἐξῆσαν. ἡ-

γοῦντο δὲ οἶπερ καὶ τῆς πείρας αἴτιοι ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν, ἡ περιεῖχεν αὐτούς, ἔπειτα προσέμει-
ξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ
σκοτεινὸν μὲν οὐ προϊδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ
προσιέναι αὐτούς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου οὐ κατακουσάν-
των· ἄμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ἦσαν, ὅπως τὰ ὅπλα μὴ κρου-
όμενα πρὸς ἄλληλα αἰσθησιν παρέχοι. ἦσαν δὲ εὔσταλεῖς τε
τῇ ὅπλίσει καὶ τὸν ἀριστερὸν μόνον πόδα ὑποδεδεμένοι ἀσφα-
λείας ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν. κατὰ οὖν μεταπύργιον προσ-
έσμιγον πρὸς τὰς ἐπάλξεις, εἰδότες δτι ἐρῆμοί εἰσι, πρῶτον
μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα ψιλοὶ
δώδεκα ξύν ξιφιδίω καὶ θώρακι ἀνέβαινον, ὃν ἥγειτο Ἀμ-
μέας ὁ Κοροίβου καὶ πρῶτος ἀνέβη, μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἐπό-
μενοι ἔξ ἐφ' ἐκάτερον τῶν πύργων ἀνέβαινον· ἔπειτα ψιλοὶ
ἄλλοι μετὰ τούτους ξύν δορατίοις ἔχώρουν, οἵτις ἔτεροι κατό-
πιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκεῖνοι ῥᾶσιν προσβαίνοιεν, καὶ
ἔμελλον δώσειν, δόπτε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἰεν. ὡς δὲ ἄνω
πλείους ἐγένοντο, ξιθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες· κατέ-
βαλε γάρ τις τῶν Πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπ-
άλξεων κεραμίδα, ἡ πεσοῦσα δοῦπον ἐποίησε, καὶ αὐτίκα βοή
ἥν, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν· οὐ γάρ ἤδει
ὅ τι ἦν τὸ δεινὸν σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος δύτος καὶ
ἄμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιῶν ὑπολειπμένοι ἔξελθόν-
τες προσέβαλον τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων ἐκ τοῦμπαλιν
ἢ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἥκιστα πρὸς αὐτούς τὸν
νοῦν ἔχοιεν. ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ ζώραν μένοντες, βοη-
θεῖν δὲ οὐδεῖς ἐτόλμα ἐκ τῆς ἔαυτῶν φυλακῆς, ἀλλ' ἐπόρῳ
ἥσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον. καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἵτις ἐ-
τέτακτο παραβοηθεῖν, εἴ τι δέοι, ἔχώρουν ἔξωθεν τοῦ τείχους
πρὸς τὴν βοήν, φρυκτοί τε ἦροντο ἐς τὰς Θήβας πολέμιοι.
παρανῖσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τεί-

χούς φρυκτούς πολλούς πρότερον παρεσκευασμένους ἐξ αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσφῆ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ἥ καὶ μὴ βοηθοῖεν, ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι ἥ τὸ ὄν, πρὸν σφῶν οἱ ἀνδρες οἱ ἔξιόντες διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο.

. 23. Οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀνεβεβήκεσαν καὶ τοῦ πύργου ἐκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκερατήκεσαν, τάς τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ ἐφύλασσον, μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβογθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβογθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἀνωθεν εἰργον βάλλοντες, οἱ δ' ἐν τούτῳ οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἄμα καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον. ὁ δὲ διακομιζόμενος αἱεὶ ἵστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἡκόντιζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ χεῖλος κωλυτής γίγνοιτο τῆς διαβάσεως. ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραίωντο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες. οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἔώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους ἐστῶτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά, αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ ὅντες ἥσσον διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶντο, ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· κρύσταλλός τε γάρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ' οἷος ἀπηλιώτου ἥ βορέου ὑδατώδης μᾶλλον καὶ ἡ νῦν τοιούτῳ ἀνέμῳ ὑπονιψομένη πολὺ τὸ ὑδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, δι μόλις ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.

34. Ὁρμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς ἐγώρουν ἀθρόους τὴν ἐξ Θήβας φέρουσαν ὄδὸν ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους ἡρῷον, νομίζοντες ἥκιστ' ἂν σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι τὴν ἐξ τοὺς πολεμίους, καὶ ἅμα ἔωρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλὰς τὴν ἐπ' Ἀθηγῶν φέρουσαν μετὰ λαμπάδων διώκοντας, καὶ ἐπὶ μὲν ἔξῃ ἢ ἐπτὰ σταδίους οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἐχώρησαν, ἐπειθ' ὑποστρέψαντες ἥσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν ὄδὸν ἐξ Ἑρύθρας καὶ Τσιάς, καὶ λαβόμενοι τῶν ὄρῶν διαφεύγουσιν ἐξ τὰς Ἀθήνας, ἀνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων. εἰσὶ γάρ τινες αὐτῶν, οἵ ἀπετράποντο ἐξ τὴν πόλιν πρὸν ὑπερβαίνειν, εἷς δ' ἐπὶ τῇ ἔξῳ τάφρῳ τοξότης ἐλάγθη. οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι κατὰ χώραν ἐγένοντο τῆς Βοιηθείας παυσάμενοι οἱ δὲ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδεὶς περίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς, μαθόντες δὲ τὸ ἀληθές ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιῶν ἀνδρες οὔτως ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

(Γ, 52)

52. Υπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σῖτον οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι ἔνυνθησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῷδε τρόπῳ. προσέβαλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι. γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν βίᾳ μὲν οὐκ ἐβούλετο ἐλεῖν — εἰρημένον γάρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαιμονος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιτο ποτε πρὸς Ἀθηναίους καὶ ξυγχωροῖεν ὅσα πολέμῳ γωρία ἔχουσιν ἐκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ

ἀνάδοτος εἴη ἡ Πλάταια ως αὐτῶν ἐκόντων προσχωρησάντων — προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἐκόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ δικασταῖς ἔκείνοις χρήσασθαι, τοὺς τε ἀδίκους κολάσειν, παρὰ δίκην δὲ οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κήρυξ εἶπεν· οἱ δὲ — ἥσαν γάρ ἥδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ — παρέδοσαν τὴν πόλιν· καὶ τοὺς Πλαταιᾶς ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὅσφι οἱ ἐκ τῆς Λακεδαιμονίου δικασταί, πέντε ἄνδρες, ἀφίκοντο. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν κατηγορίᾳ μὲν οὐδεμίᾳ προυτέθη, ἡρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι τοσοῦτον μόνον, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσίν· οἱ δ' ἔλεγον αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν καὶ προταξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀστύμαχόν τε τὸν Ἀσωπολάσου καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου, πρόξενον ὅντα Λακεδαιμονίων· καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ

(Γ, 53 - 59)

53. «Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ὡς Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιησάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφέξειν, νομιμωτέραν δέ τινα ἔσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἀλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμέν, γενέσθαι ἡ ὑμῖν, ἡγούμενοι τὸ ἵσον μάλιστ' ἀν φέρεσθαι. νῦν δὲ φοβούμεθα, μὴ ἀμφοτέρων ἄμα ἡμαρτήκαμεν. τόν τε γάρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεκμαϊρόμενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγενημένης, ἡ χρὴ ἀντειπεῖν, ἀλλ' αὐτοὶ λόγον ἡτησάμεθα, τό τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν, φ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντία γίγνεται, τὰ δὲ φευδῆ ἔλεγχον ἔχει. πανταχούθεν δὲ ἀποροὶ καθεστῶτες ἀναγκαζόμεθα καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι

εἰπόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γάρ ὁ μὴ ῥήθεις λόγος τοῖς ὄδ' ἔχουσιν αἴτιαν ἂν παράσχοι ὡς, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ἦν. χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθώ. ἀγνῶτες μὲν γὰρ ὅντες ἀλλήλων ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια, ὃν ἄπειροι ἦτε, ὠφελούμεθ' ἄν. νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λέξεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἡσσους εἶναι τῶν ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸς ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις γάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα».

54. «Παρεχόμενοι δὲ ὅμως ἂν ἔχομεν δίκαια πρός τε τὰ Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους "Ελληνας, τῶν εὗ δεδραμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα. φαμὲν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχύ, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὗ παθόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας. τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ γεγενήμεθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ ξυνεπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἐλλάδος μόνοι Βοιωτῶν· καὶ γάρ ἡπειρῶται τε ὅντες ἐναυμαχήσαμεν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάχῃ τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ γενομένῃ παρεγενόμεθα ὑμῖν τε καὶ Παισανίᾳ· εἴ τέ τι ἄλλο κατ' ἔκεινον τὸν χρόνον ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς "Ελλησι, πάντων παραδύναμιν μετέσχομεν. καὶ ὑμῖν, ὡ Λακεδαιμόνιοι, ίδίᾳ, ὅτεπερ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμὸν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἰλώτων ἀποστάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν ἐς ἐπικουρίαν· ὃν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν».

55. «Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτοι ἡδιώσαμεν εῖναι, πολέμιοι δὲ ἐγενόμεθα ὕστερον· ὑμεῖς δὲ αἴτιοι· δεομένων γὰρ ξυμμαχίας, ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐβιάσαντο, ὑμεῖς ἀπε-

ώσασθε καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἔκελεύετε τραπέσθαι, ὡς ἐγγὺς ὅντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικούντων. ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε οὔτε ἐμελλήσατε. εἰ δ' ἀποστῆναι Ἀθηναίων οὐκ ἡθελήσαμεν ὑμῶν κελευσάντων, οὐκ ἡδικοῦμεν· καὶ γὰρ ἔκεινοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντίᾳ Θηβαίοις, ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε, καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλόν, ἄλλως τε καὶ οὓς εὗ παθών τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο ξυμμάχους καὶ πολιτείας μετέβαλεν, ίέναι δὲ ἐς τὰ παραγγελόμενα εἰκὸς ἦν προθύμως. ἀλλὰ δὲ ἐκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ξυμμάχοις, οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἴτιοι, εἰ τι μὴ καλῶς ἐδρᾶτο, ἀλλ' οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὄρθως ἔχοντα».

56. «Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἡδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ἔγινοστε, δι' ὅπερ καὶ τάδε πάσχομεν· πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι ιερομηνίᾳ ὄρθως τε ἐτιμωτησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὕσιον εἶναι ἀμύνεσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτούμεθα. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἔκεινων πολεμίῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὄρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὅντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες. καίτοι, εἰ νῦν ὑμῖν ὀφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ὑμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι "Ἐλληνες, μᾶλλον τότε, ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γὰρ ἐτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί, ἐν ἔκεινῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαιν ἐπέφερεν διάβρωτος, οὔδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν. καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἀμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηται τι, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν, καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω εὐρήσετε καὶ ἐν καιροῖς, οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπηγοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφαλείᾳ πράσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα. ὃν

ἥμεῖς γενόμενοι καὶ τιμηθέντες ἐξ τὰ πρῶτα νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαρῶμεν, 'Αθηναίους ἑλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως. καίτοι χρὴ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ὄμοιώς φαίνεσθαι γιγνώσκοντας καὶ τὸ ξυμφέρον μὴ ἄλλο τι νομίσαι, ἢ τῶν ξυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς ὅταν αἰεὶ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχουσι καὶ τὸ παραντίκα που ὑμῖν ὠφέλιμον καθιστῆται».

57. «Προσκέφασθέ τε ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς πολλοῖς τῶν Ἐλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα — οὐ γάρ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδὲ' ἡμῶν μεμπτῶν —, δρᾶτε, ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξωνται ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ αὐτοὺς ἀμείνους ὄντας ἀπρεπές τι ἐπιγνῶνται, οὐδὲ πρὸς ιεροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἐλλάδος ἀνάτεθηνται. δεινὸν δὲ δόξει εἶναι Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐξ τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πόλιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἐλληνικοῦ πανοικεσίᾳ διὰ Θηβαίους ἔξαλεῖψαι. ἐξ τοῦτο γάρ δὴ ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπωλλύμεθα καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλτάτοις Θηβαίων ἡσσώμεθα καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μέν, τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῷ διαφθαρῆσαι, νῦν δὲ θανάτου δίκην κρίνεσθαι. καὶ περιεώσμεθα ἐκ πάντων Πλαταιῆς, οἱ παρὰ δύναμιν πρόθυμοι ἐξ τοὺς "Ἐλληνας, ἐρῆμοι καὶ ἀτιμώρητοι" καὶ οὕτε τῶν τότε ξυμμάχων ὡφελεῖν οὐδεὶς, ὑμεῖς τε, ὡς Λακεδαιμόνιοι, ἡ μόνη ἐλπίς, δέδιμεν, μὴ οὐ βέβαιοι ἦτε».

58. «Καίτοι ἀξιοῦμεν γε καὶ θεῶν ἔνεκα τῶν ξυμμαχιῶν ποτε γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐξ τοὺς "Ἐλληνας καμ-

φθῆναι ὑμᾶς καὶ μεταγνῶναι, εἴ τι ὑπὸ Θηβαίων ἐπείσθητε, τήν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτείνειν, οὓς μὴ ὑμῖν πρέπει, σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχρᾶς κομίσασθαι γάριν, καὶ μὴ ἥδονὴν δόντας ἄλλοις κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν· βραχὺ γάρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκλεικην αὐτοῦ ἀφανίσαι. οὐκ ἔχθροις γάρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθε, ἀλλ' εὔνους, κατ' ἀνάγκην πολεμήσαντας. ὅστε καὶ τῶν σωμάτων ἄδεικνυτες ὅσια ἀν δικάζοιτε καὶ προνοοῦντες ὅτι ἔκόντας τε ἐλάβετε καὶ χειρας προϊσχομένους — ὁ δὲ νόμος τοῖς "Ελλησι μὴ κτείνειν τούτους—, ἔτι δὲ καὶ εὐεργέτας γεγενημένους διὰ παντός. ἀποβλέψατε γάρ ἐξ πατέρων τῶν ὑμετέρων θήκας, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἔκαστον δῆμοσίᾳ ἐσθήμασί τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὠραῖα, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὗνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμμαχοι δὲ ὄμαλγμοις ποτὲ γενομένοις. ὃν ὑμεῖς τούτωντίον ἀν δράσατε μὴ ὄρθιῶς γνόντες. σκέψασθε τε· Παυσανίας μὲν γάρ ἔθαπτεν αὐτοὺς νομίζων ἐν γῇ τε φιλίᾳ τιθέναι καὶ παρ' ἀνδράσι τοιούτοις· ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῦτε ἡμᾶς καὶ χώραν τὴν Πλαταιάδα Θηβαΐδα ποιήσετε, τί ἄλλο ἡ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς αὐθένταις πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ ξυγγενεῖς ἀτίμους γερῶν, ὃν νῦν ἵσχουοι, καταλείψετε; πρὸς δὲ καὶ γῆν, ἐν ᾧ ἡ λευθερώθησαν οἱ "Ελληνες, δουλώσετε, ιερά τε θεῶν, οἵτις εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν, ἐρημοῦτε καὶ θυσίας τὰς πατρίους τῶν εἰσαμένων καὶ κτισάντων ἀφαιρήσεσθε !!.

59. «Οἱ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης, ὃ Λακεδαιμόνιοι, τάδε οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἀμαρτάνειν οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀλλοτρίας ἔνεκα ἔχθρας μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι, φείσασθαι δὲ καὶ

ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἰκτῷ σώφρονι λαβόντας, μὴ ὅν πει-
σόμεθα μόνον δεινότητα κατανοοῦντας, ἀλλ' οἱοί τε ἦν ὄντες
πάθοιμεν καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ἔχυμφορᾶς, φτινί ποτ'
ἄν καὶ ἀναξίω ἔχυμπέσοι. ἡμεῖς τε, ὡς πρέπον ἥμιν καὶ ὡς ἡ
χρεία προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς, θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους καὶ
κοινούς τῶν Ἑλλήνων ἐπιβούμενοι, πεῖσαι τάδε, προφερό-
μενοί θ' ὄρκους, οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ὕμοσαν, μὴ ἀμνημονεῖν
ἴκεται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρών τάφων, καὶ ἐπικαλού-
μεθα τοὺς κεκυρικότας μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θηβαίοις μηδὲ τοῖς
ἐχθίστοις φίλτατοι ὄντες παραδοθῆναι, ἥμέρας τε ἀναμιμή-
σκομεν ἔκείνης, ἢ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες,
νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν· ὅπερ δὲ ἀναγ-
καῖόν τε καὶ χαλεπώτατον τοῖς ὥδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν,
διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ, παυόμενοι
λέγομεν ἥδη ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν — εἰλόμε-
θα γάρ ἂν πρό γε τούτου τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ, λιμῷ τελευ-
τῆσαι —, ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν — καὶ δίκαιον, εἰ
μὴ πείθομεν, ἃς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ἔχντυχόντα κίν-
δυνον ἔᾶσαι ἥμᾶς αὐτοὺς ἐλέσθαι —, ἐπισκήπτομέν τε ἄμα
μή, Πλαταιῆς ὄντες, οἱ προθυμότατοι περὶ τοὺς "Ἑλληνας
γενόμενοι, Θηβαίοις τοῖς ἥμιν ἐχθίστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων
χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως, ίκέται ὄντες, ὡς Λακεδαι-
μόνιοι, παραδοθῆναι, γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἥμῶν καὶ μὴ
τοὺς ἄλλους "Ἑλληνας ἐλευθεροῦντας ἥμᾶς διολέσαι ».

60. Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον· οἱ δὲ Θηβαῖοι δεί-
σαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι τι ἐνδῶ-
σι, προσελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν, ἐπειδὴ
καὶ ἔκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος λόγος ἐδό-
θη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρίσεως. ὡς δ' ἐκέλευσαν, ἔ-
λεγον τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΘΗΒΑΙΩΝ

(Γ, 61 - 67)

61. «Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἀν ἡτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ οὗτοι βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο καὶ μὴ ἐπὶ ήμᾶς τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποιήσαντο καὶ περὶ αὐτῶν ἔξι τῶν προκειμένων καὶ ἄμα οὐδὲ ἡτιαμένων πολλὴν τὴν ἀπολογίαν καὶ ἔπαινον, ὃν οὐδεὶς ἐμέμψατο. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ ἀντιπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἐλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρᾳ αὐτοὺς κακίᾳ ὠφελῇ μήτε ἡ τούτων δόξα, τὸ δ' ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρίνητε.

‘Ημεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα τὸ πρῶτον, ὅτι ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν ὕστερον τῆς ἀλλης Βοιωτίας καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἢ ξυμμείκτους ἀνθρώπους ἔξελάσαντες ἔσχομεν, οὐκ ἡξίουν οὗτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξι δὲ τῶν ἀλλῶν Βοιωτῶν παραβάνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηγναγκάζοντο, προσεγγόρησαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ μετ' αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἔβλαπτον ἀνθ' ὧν καὶ ἀντέπασχον».

62. «Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασὶ μόνοι Βοιωτῶν οὐ μηδίσαι, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοὶ τε ἀγάλλονται καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν. ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὐ φαμέν, διότι οὐδὲ Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ ιδέᾳ ὕστερον ιόντων Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἔλληνας μόνους αὖ Βοιωτῶν ἀττικίσαι, καίτοι σκέψασθε ἐν οἷς εἴδει ἑκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἐπραξαν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὔτε κατ' ὀλιγαρχίαν ισόνομον πολιτεύουσα οὔτε κατὰ δημοκρατίαν· ὑπερ δέ ἐστι νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτῳ δὲ τυράννου, δυναστείᾳ διλήγων ἀνδρῶν εἴγε

τὰ πράγματα. καὶ οὗτοι ἴδιας δυνάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν, εἰ τὰ τοῦ Μῆδου κρατήσειε, κατέχοντες ἵσχυί τὸ πλῆθος ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ἔνυπασα πόλις οὐκ αὐτοκράτωρ οὖσα ἔστη τοῦτ' ἐπραξεν, οὐδὲ ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσαι, ὃν μὴ μετὰ νόμων ἥμαρτεν· ἐπειδὴ γοῦν ὅ τε Μῆδος ἀπῆλθε καὶ τοὺς νόμους ἔλαβε, σκέψασθαι χρή, 'Αθηναίων ὑστερον ἐπιόντων τὴν τε ἄλλην 'Ελλάδα καὶ τὴν ὑμετέραν χώραν πειρωμένων ὑφ' αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ κατὰ στάσιν ἥδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλά, οἱ μαχόμενοι ἐν Κορωνείᾳ καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἥλευθερώσαμεν τὴν Βοιωτίαν καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέχοντες καὶ παρασκευήν, ὅσην οὐκ ἄλλοι τῶν ξυμμάχων. καὶ τὰ μὲν ἐξ τὸν μῆδισμὸν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα».

63. «Ως δὲ ὑμεῖς μᾶλλόν τε ἡδικήσατε τοὺς "Ελληνας καὶ ἀξιώτεροί ἔστε πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφαίνειν· ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ τιμωρίᾳ, ὡς φατέ, 'Αθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖται. οὐκοῦν χρῆγεν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ξυνεπιέναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις, ὑπάρχον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπ' 'Αθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἥδη ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίας γεγενημένης, ἦν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε· ίκανὴ γάρ ἦν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν καί, τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλεύεσθαι. ἀλλ' ἐκόντες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι εἶλεσθε μᾶλλον τὰ 'Αθηναίων, καὶ λέγετε ὡς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας· πολὺ δέ γε αἰσχιον καὶ ἀδικώτερον τοὺς πάντας "Ελληνας καταπροδοῦναι, οἵς ξυνωμόσατε, ἢ 'Αθηναίους μόνους, τοὺς μὲν καταδουλουμένους τὴν 'Ελλάδα, τοὺς δὲ ἐλευθεροῦντας. καὶ οὐκ ἵσην αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε οὐδὲ αἰσχύνης ἀπηλλαγμένην· ὑμεῖς μὲν γάρ ἀδικούμενοι αὐτοὺς, ὡς φατέ, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικοῦσιν ἄλλους ξυνεργοὶ κα-

τέστητε. καίτοι τὰς δόμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδομένας ».

64. «Δῆλόν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλήνων ἔνεκκ μόνοι οὐ μηδέσαντες, ἀλλ' ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι, ὑμεῖς δὲ τοῖς μὲν ταῦτα βουλόμενοι ποιεῖν, τοῖς δὲ τάναντίᾳ. καὶ νῦν ἀξιοῦτε, ἀφ' ὃν δι' ἑτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων ὡφελεῖσθαι. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ὥσπερ δὲ Ἀθηναίους εἴλεσθε, τούτοις ξυναγωγήζεσθε, καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνομοσίαν ὡς χρὴ ἀπ' αὐτῆς νῦν σώζεσθαι. ἀπελίπετε γάρ αὐτὴν καὶ παραβάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἢ διεκωλύετε, καὶ ταῦτα οὔτε ἀκοντες ἔχοντες τε τοὺς νόμους, οἷςπερ μέχρι τοῦ δευτέρου, καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς. τὴν τελευταίαν τε πρὸν περιτειχίζεσθαι πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ἡμῶν, ὥστε μηδετέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε, τίνες ἂν οὖν ὑμῶν δικαιότερον πᾶσι τοῖς "Ἑλλησι μισοῦντο, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίᾳν προύθεσθε; καὶ ἀ μέν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὡς φατέ, οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε, ἀ δὲ ἡ φύσις αἱὲν ἐβούλετο, ἐξηγέγγηθη ἐς τὸ ἀληθές· μετὰ γάρ Ἀθηναίων ἀδικον ὁδὸν ιόντων ἐχωρήσατε. τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερον τε ἀκούσιον μηδισμὸν καὶ τὸν ὑμέτερον ἐκούσιον ἀττικισμὸν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν ».

65. «Α δὲ τελευταῖά φατε ἀδικηθῆναι — παρανόμως γάρ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομηνίᾳ ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν —, οὐ νομίζομεν οὐδ' ἐν τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἀμαρτεῖν· εἰ μὲν γάρ ἡμεῖς αὐτοὶ πρός τε τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα καὶ τὴν γῆν ἐδηγοῦμεν ὡς πολέμοι, ἀδικοῦμεν. εἰ δὲ ἀνδρες

νῦμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ἔξω ξυμμαχίας νῦμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια καταστῆσαι, ἐπεκαλέσαντο ἑκόντες, τί ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἐπομένων. ἀλλ' οὔτ' ἔκεινοι, ὡς ήμεῖς κρίνομεν, οὔτε ήμεῖς πολιτεῖται δὲ ὅντες ὕστερον νῦμεῖς καὶ πλείω παραβαλλόμενοι, τὸ ἔαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες καὶ ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίους, οὐ πολεμίους κομίσαντες ἐβούλοντο τούς τε νῦμῶν χείρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι, τούς τε ἀμείνους τὰ ἀξια ἔχειν, σωφρονισταὶ ὅντες τῆς γνώμης καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἀλλοτριοῦντες, ἀλλ' ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες, ἔχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἄπασι δ' ὄμοιως ἐνσπόνδους».

66. «Τεκμήριον δὲ ὡς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν· οὔτε γὰρ ἡδικήσαμεν οὐδένα, προείπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ίέναι πρὸς ήμᾶς. καὶ ήμεῖς ἀσμενοὶ χωρήσαντες καὶ ξύμβασιν ποιησάμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανοήσαντες ήμᾶς ὀλίγους ὅντας, εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον πρᾶξαι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους νῦμῶν ἐσελθόντες, τὰ μὲν ὄμοια οὐκ ἀνταπέδοτε ήμῖν, μήτε νεωτερίσαι ἔργῳ λόγοις τε πείθειν ὕστε ἐξελθεῖν, ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ξύμβασιν, οὓς μὲν ἐν γερσίν ἀπεκτείνατε οὐχ ὄμοιως ἀλγοῦμεν — κατὰ νόμουν γὰρ δή τινα ἔπασχον —, οὓς δὲ χειρας προϊσχομένους καὶ ζωγρήσαντες ὑποσχόμενοί τε ήμῖν μὴ κτενεῖν ὕστερον παρανόμως διερθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε; καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τὴν τε λυθεῖσαν ὄμολογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ήμῖν μὴ κτενεῖν ψευσθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἦν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ήμῖν μὴ ἀδικῆμεν, ὅμως φατὲ ήμᾶς παρανομῆσαι καὶ αὐτοὶ ἀξιοῦτε μὴ

ἀντιδοῦναι δίκην. ούκ, ἢν γε οὗτοι τὰ δρθά γιγνώσκωσι· πάντων δὲ αὐτῶν ἔνεκα κολασθήσεσθε».

67. «Καὶ ταῦτα, ὡς Λακεδαιμόνιοι, τούτου ἔνεκα ἐπεξῆγθομεν καὶ ὑπέρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδῆτε καὶ δικαίως αὐτῶν καταγνωσθμενοι, ἡμεῖς δὲ ἔτι δσιώτερον τετιμωρημένοι. καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετὰς, εἴ τις ἄρα καὶ ἐγένετο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, ὃς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπικούρους εἶναι, τοῖς δὲ αἰσχρόν τι δρῶσι διπλασίας ζημίας, ὅτι οὐκ ἐκ προστρκόντων ἀμαρτάνουσι, μηδὲ ὀλιφυρμῷ καὶ οὔκτῳ ὥρελείσθων, πατέρων τε τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβοώμενοι καὶ τὴν σφετέραν ἐρημίαν. καὶ γάρ ὑμεῖς ἀνταποφαίνομεν πολλῷ δεινότερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην, ὃν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἀγοντες ἀπέθανον ἐν Κορωνείᾳ, οἱ δὲ πρεσβῦται λελειμένοι κατ' οἰκίας ἐρῆμοι πολλῷ δικαιοτέραν ὑμῶν ἱκετείαν ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι. οὔκτου τε ἀξιώτεροι τυγχάνειν οἱ ἀπρεπές τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων, οἱ δὲ δικαίως, ὥσπερ οἵδε, τὰ ἔναντια ἐπίγαρτοι εἶναι. καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι' ἔαυτοὺς ἔχουσι· τοὺς γάρ ἀμείνους ἔνυμαρχους ἑκόντες ἀπεώσαντο. παρενόμησάν τε οὐ προπαθόντες ὑφ' ἡμῶν, μίσει δὲ πλέον ἡ δίκη κρίναντες καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἔσην τιμωρίαν ἔννομα γάρ πείσονται καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χειρας προϊσχόμενοι, ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ἀπὸ ἔνυμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες ἀμύνατε οὖν, ὡς Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ τῶν Ἐλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν, ἀνταπόδοτέ τε χάριν δικαίαν, ὃν πρόθυμοι γεγενήμεθα, καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν, ποιήσατε δὲ τοῖς "Ἐλλησι παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ' ἐργων, ὃν ἀγαθῶν μὲν ὄντων βραχεῖα ἡ ἀπαγγελία

ἀρκεῖ, ἀμαρτανομένων δὲ λόγοι ἔπεσι κοσμηθέντες προκαλύμματα γίγνονται. ἀλλ' ἦν οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς, κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ξύμπαντας διαγνώμας ποιήσησθε, ἵσσον τις ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις λόγους καλούς ζητήσει».

ΠΛΑΤΑΙΕΩΝ ΚΑΤΑΔΙΚΗ

(Γ, 68)

68. Τοιαῦτα δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν δρθῶς ἔξειν, εἰ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι, διότι τόν τε ἄλλον χρόνον ἡξίουν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Παυσανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν καὶ ὅτε ὕστερον ἀπρὸ τοῦ περιτειχίζεσθαι προείχοντο αὐτοῖς, κοινοὺς εἶναι κατὶ ἐκείνας, οὐκ ἐδέξαντο, ἡγούμενοι τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσεξκοπονδοι ηδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι, αὖθις τὸ αὐτὸῦ ἔνα ἔκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἰ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσίν, ὅπότε μὴ φαῖεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον καὶ ἔξαίρετον ἐποιήσαντο οὐδένα. διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Ἀθηναῖων δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν, οἱ ξυπολιορκοῦντο· γυναικας δὲ ἥνδραπόδισαν. τὴν δὲ πόλιν ἐνικυτόν μέν τινα Θηβαῖοι Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιῶν περιήσαν ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων ὠκοδόμησαν πρὸς τῷ Ἡραίω καταγώγιον διακοσίων ποδῶν, πανταχῇ κύκλῳ οἰκήματα ἔχον κάτωθεν καὶ ἀνωθεν, καὶ δροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταιῶν ἐχρήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἀ τὴν ἐν τῷ τείχει ἐπιπλα, καλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῇ "Η-

ρῷ καὶ νεὸν ἐκατόμπεδον λίθινον φυκοδόμησαν αὐτῇ. τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες ἀπεμίσθισαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐγέμοντο Θηβαῖοι. σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ Πλάταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο Θηβαίων ἔνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε καθιστάμενον ὀφελίμους εἶναι. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν ἔτει τρίτῳ καὶ ἐνενηκοστῷ, ἐπειδὴ Ἀθηναίων ξύμμαχοι ἐγένοντο, οὕτως ἔτελεντησεν.

ΛΕΣΒΙΑΚΑ

ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ

(Γ, 1—18)

1. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἀμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν — ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος δ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς —, καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδίζουν τὴν γῆν· καὶ προσβολαί, ὕσπειρ εἰώθεσαν, ἐγίγνοντο τῶν Ἀθηναίων ἵππεων, ὅπη παρείκοι, καὶ τὸν πλεῖστον ὅμιλον τῶν ψιλῶν εἵργον τὸ μὴ προεξιόντας τῶν ὅπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. ἐμμείναντες δὲ χρόνον, οὗ εἶχον τὰ σιτία, ἀνεγάρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

2. Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων εὐθὺς Λέσβος πλὴν Μηθύμνης ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων, βουληθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου — ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσέδεξαντο —, ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπόστασιν πρότερον ἢ διενοοῦντο ποιήσασθαι. τῶν τε γάρ λιμένων τὴν χῶσιν καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν καὶ νεῶν ποίησιν ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου ἔδει ἀφικέσθαι, τοξότας τε καὶ σῖτον, καὶ ἀ μεταπεμπόμενοι ἥσαν. Τενέδιοι γάρ ὅντες αὐτοῖς διάφοροι καὶ Μηθύμναῖοι καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἴδιᾳ ἄνδρες κατὰ στάσιν, πρόξενοι Ἀθηναίων, μηνυταὶ γίγνονται τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι ξυνοικίζουσί τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ καὶ τὴν παρασκευὴν ἀπασαν μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ξυγγενῶν ὅντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγονται· καὶ εἰ μή τις προκαταλήψεται ἥδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβου,

3. Οι δ' Ἀθηναῖοι — ησαν γάρ τεταλαιπωρημένοι ύπό της νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένου καὶ ἀκμάζοντος — μέγα μὲν ἔργον ἡγοῦντο εἶναι Λέσβον προσπολεμώσασθαι, ναυτικὸν ἔχουσαν καὶ δύναμιν ἀκέραιον, καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ πρῶτον τὰς κατηγορίας, μεῖζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμψαντες πρόσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μυτιληναίους τὴν τε ἔμοίκισιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δείσαντες προκαταλαβεῖν ἐθούλοντο. καὶ πέμπουσιν ἔξαπιναίως τεσσαράκοντα ναῦς, αἵ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον παρεσκεύασμέναι πλεῖν· Κλείππιδης δὲ ὁ Δεινίους τρίτος ἀντὸς ἐστρατήγει· ἐσηγγέλθη γάρ τοις ὡς εἴη Ἀπόλλωνος Μαλέντος ἔξω τῆς πόλεως ἑορτή, ἐν ᾧ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἑορτάζουσι, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπεσεῖν ἄφων· καὶ ἦν μὲν ἔμυθος ἡ πεῖρα, εἰ δὲ μὴ, Μυτιληναίοις εἰπεῖν ναῦς τε παραδοῦναι καὶ τείχη καθελεῖν, μὴ πειθούμενων δὲ πολεμεῖν. καὶ αἱ μὲν νῆσες φύοντο· τὰς δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα τριήρεις, αἵ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ τὸ ἔνυμαχικὸν παροῦσαι, κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο. τοῖς δὲ Μυτιληναίοις ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διαβάς ἐς Εὔβοιαν καὶ πεζῇ ἐπὶ Γεραιστὸν ἐλθών, ὀλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχών, πλῶ χρησάμενος καὶ τριταῖος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος ἀγγέλει τὸν ἐπίπλουν. οἱ δὲ οὕτε ἐς τὸν Μαλόεντα ἐξῆλθον τὰ τέ ἄλλα τῶν τειχῶν καὶ λιμένων περὶ τὰ ἡμιτέλεστα φράξαμενοι ἐφύλασσον.

4. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες ὡς ἔωρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἐσακουόντων δὲ τῶν Μυτιληναίων ἐς πόλεμον καθίσταντο. ἀπαράσκευοι δὲ οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἔξαίφνης ἀναγκαοθέντες πολεμεῖν ἔκπλουν μέν τινα ἐποιήσαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυ-

μαχίαν ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν ἀττικῶν νεῶν λόγους ἥδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τὸ παραυτίκα, εἰ δύναιντο, δρολογίᾳ τινὶ ἐπιεικῇ ἀποπέμψασθαι. καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπεδέξαντο, καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἴκανοὶ ὅσι Λέσβῳ πάσῃ πολεμεῖν. καὶ ἀνακωχὴν ποιησάμενοι πέμπουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Μυτιληναῖοι τῶν τε διαβαλλόντων ἔνα, ὃ μετέμελεν ἥδη, καὶ ἄλλους, εἴ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν, ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων. ἐν τούτῳ δὲ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριήρει, λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, οἵ ὕρμουν ἐν τῇ Μαλέᾳ πρὸς βορέαν τῆς πόλεως· οὐ γάρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν. καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπώρως διὰ τοῦ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἐπρασσον, ὅπως τις βοήθεια ἤξει.

5. Οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρέσβεις, ὡς οὐδὲν ἥλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηθύμνης· οὗτοι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐβεβοηθήκεσαν καὶ Ἰμβριοι καὶ Λήμνιοι καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς ξυμμάχων. καὶ ἔξοδον μέν τινα πανδημεὶ ἐποιήσαντο οἱ Μυτιληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ μάχη ἐγένετο, ἐν ᾧ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Μυτιληναῖοι οὕτε ἐπηυλίσαντο οὕτε ἐπίστευσαν σφίσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν· ἔπειτα οἱ μὲν ἡσύχαζον, ἐκ Πελοποννήσου καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι, εἰ προσγένοιτο τι, κινδυνεύειν· καὶ γάρ αὐτοῖς Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται καὶ Ἐρμαιώνδας Θηβαῖος, οἵ προαπεστάλησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον ἐσπλέουσι τριήρει, καὶ παρήγουν πέμπειν τριήρην ἄλλην καὶ πρέσβεις μεθ' ἔαυτῶν· καὶ ἐκπέμπουσιν.

6. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιρρωσθέντες διὰ τὴν τῶν Μυτιληναίων ἡσυχίαν ἔνυμμάχους τε προσεκάλουν, οἵ πολὺ θᾶσσον παρῆσαν ὄρῶντες οὐδὲν ἴσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων, καὶ περιορισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως ἐτείχισαν στρατόπεδα δύο ἐκατέρωθεν τῆς πόλεως καὶ τοὺς ἐφόρμους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιοῦντο. καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἰργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτουν οἱ Μυτιληναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Λέσβιοι προσβεβοηθήκτες ἥδη, τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺ κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς πλοίων καὶ ἀγορὰ η Μαλέα. καὶ τὰ μὲν περὶ Μυτιλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.

8. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεάς ἐκπεμφθέντες Μυτιληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶπον Ὁλυμπίαζε παρεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ἔνυμμάχοι ἀκούσαντες βουλεύσωνται, ἀφικνοῦνται ἐξ τὴν Ὁλυμπίαν· ἦν δὲ Ὁλυμπιάς ἡ Δωριεὺς Ρόδιος τὸ δεύτερον ἐνίκα. καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἔορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους, εἶπον τοιάδε.

Ἵ Η κρατοῦσα δυσμενῆς γνώμη περὶ τῶν ὑφισταμένων συμμάχων δὲν ἀρμόζει εἰς ἡμᾶς· διότι η συμμαχικὴ ἡμῶν σχέσις πρὸς τὰς Ἀθήνας, ἔχουσα βάσιν τὴν κοινὴν κατὰ τῶν Μήδων ἀμυναν, ἔχασε πλέον τὴν ἴσχύν της, ἀφ' ἣς οἱ Ἀθηναῖοι ὑποτάσσονται καὶ σειρὰν τὰς συμμαχικὰς πόλεις. "Οτι δὲ η αὐτονομία της διετηρήθη μέχρι σήμερον, διφείλεται εἰς συμφεροντολογικὸν ὑπολογισμὸν ἐκ μέρους των. Ἡ πρόθεσίς των λοιπὸν αὕτη τῆς ὑποταγῆς τῶν συμμάχων κατέστησεν ἀναπόφευκτον τὴν ὄγκιν καὶ ὑπελείπετο ποῖος πρῶτος θὰ παραβῇ τὴν συμμαχίαν. Τοῦτο ἐπράξαμεν ἡμεῖς ὡς ἀσθενέστεροι.

"Οθεν εἰναι εὐκαιρία τώρα βοηθοῦντες ἡμᾶς νὰ καταβάλητε τοὺς Ἀθηναίους, οἱ δποῖοι ἔχοντες φθαρῇ ἀφετὰ ἐκ τῆς νόσου, τῆς χρηματικῆς δαπάνης καὶ τῆς ἀποστασίας τῶν συμμάχων. Ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέρον σας ἐπιβάλλουν τὴν βοήθειαν αὐτήν].

15. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπειδὴ ἥκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ξυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποιήσαντο καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἐφράζοντες οὐκέτι ἐσθίασαν τὸν θάνατον τοῖς Λεσβίους μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ διλκοὺς παρεσκεύαζον τῶν νεῶν ἐν τῷ ισθμῷ ὡς ὑπεροίσουντες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐπιύντες. καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον· οἱ δὲ ἄλλοι ξύμμαχοι βραδέως τε ξυνελέγοντο καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν καὶ ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν.

16. Αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλῶσαι βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν, ἀλλ' οἷοι τέ εἰσι μὴ κινοῦντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπιὸν ῥᾶδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσβάντες αὐτοὶ τε πλὴν ἱππέων καὶ πεντακοσιομεδίμυνων καὶ οἱ μέτοικοι, καὶ παρὰ τὸν ισθμὸν ἀναγγαγόντες ἐπίδειξίν τε ἐποιοῦντο καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοποννήσου, ἢ δοκοίη αὐτοῖς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὁρῶντες πολὺν τὸν παράλογον τά τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων ἡθέντα ἥγοῦντο οὐκ ἀληθῆ καὶ ἀπορὰ νομίζοντες, ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα οὐ παρῆσαν καὶ ἡγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν περιοικίδα αὐτῶν πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. Ὕστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον ὃ τι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγγελον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκίδαν, δις ἔμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν ναυσίν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον.

18. Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, δην οἱ Λακε-

δαιμόνιοι περὶ τὸν ἴσθμὸν ἦσαν, ἐπὶ Μήθυμναν ὡς προδιδομένην ἐστράτευσαν κατὰ γῆν αὐτοί τε καὶ οἱ ἐπίκουροι· καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προχώρει, ἢ προσεδέχοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Ἀντίσσης καὶ Πύρρας καὶ Ἐρέσου, καὶ καταστησάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις βεβαιότερα καὶ τείχη κρατύναντες διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Μυθημαῖοι ἀναχωρησάντων αὐτῶν ἐπ' "Ἀντίσσαν· καὶ ἐκβοηθείας τινὸς γενομένης πληγέντες ὑπό τε τῶν Ἀντίσσαιών καὶ τῶν ἐπικούρων ἀπέθανόν τε πολλοὶ καὶ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι ταῦτα, τοὺς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἵκανούς ὄντας εὔργειν, πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἥδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν Ἐπικούρου στρατηγὸν καὶ χιλίους ὅπλιτας ἑαυτῶν. οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται καὶ περιτειχίζουσι Μυτιλήνην ἐν κύκλῳ ἀπλῷ τείχει· φρούρια δ' ἔστιν οὖ ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκατωκοδόμητο· καὶ ἡ μὲν Μυτιλήνη κατὰ κράτος ἥδη ἀμφοτέρων καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εὔργετο, καὶ δὲ χειμῶν ἥρχετο γίγνεσθαι.

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ ΒΟΗΘΕΙΑ ΠΡΟΣ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΥΣ ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ

(Γ, 25 - 33)

25. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαιμονίους τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἐκπέμπεται Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην τριήρει. καὶ πλεύσας ἐς Πύρραν καὶ ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ γαράδραν τινά, ἢ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτείχισμα, διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολὴ τε ἄμα ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέσονται, ἀς ἔδει βοηθῆσαι αὐτοῖς, προαποπεμφθῆναι τε

αύτὸς τούτων ἔνεκα καὶ ἄμα τῶν ἀλλων ἐπιμελησόμενος. καὶ οἱ μὲν Μυτιληναῖοι ἐθάρσουν τε καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἥσσον εἶχον τὴν γνώμην ὡστε ξυμβαίνειν. ὃ τε χειμῶν ἐτελέυτα οὗτος, καὶ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελέυτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

26. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν, ἄρχοντα Ἀλκίδαν, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἥσσον ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλεούσαις ἐπιβοηθήσωσιν. ἤγειτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπέρ Παυσανίου τοῦ Πλειστοάνακτος υἱέος βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατρὸς δὴ ἀδελφὸς ὁν. ἐδήλωσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τά τε πρότερον τετμῆμένα, εἴ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὸιν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν· ἐπιμένοντες γάρ αἰεὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πεύσεσθαι τῶν νεῶν ἔργον ὡς ἥδη πεπεραιωμένων ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαινεν αὐτοῖς, ὃν προσεδέχοντο, καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῖτος, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

27. Οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἴ τε νῆες αὐτοῖς οὐχ ἥκον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ ἐνεχρόνιζον, καὶ ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τάδε. ὁ Σάλαιθος καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς ὀπλίζει τὸν δῆμον πρότερον φιλὸν ὄντα ὡς ἐπεξιών τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δέ, ἐπειδὴ ἔλαβον ὅπλα, οὔτε ἥκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κατὰ ξυλλόγους τε γιγνόμενοι ἢ τὸν σῖτον ἐκέλευν τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερὸν καὶ διανέμειν

άπασιν, ἡ αὐτοὶ ἔνγγι ωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔφασαν παραδώσειν τὴν πόλιν.

28. Γνόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὕτ' ἀποκωλύειν δυνατοὶ ὄντες, εἴ τ' ἀπομονωθήσονται τῆς ἔνδιασεως, κινδυνεύσοντες, ποιοῦνται κοινῇ δμοιογίαν πρὸς τε Πάχητα καὶ τὸ στρατόπεδον, ὃστε Ἀθηναίους μὲν ἔξειναι βουλεῦσαι περὶ Μυτιληναίων, ὅποιον ἂν τι βούλωνται, καὶ τὴν στρατιὰν ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτοὺς, πρεσβείαν δὲ ἀποστέλλειν ἐς τὰς Ἀθήνας Μυτιληναίους περὶ ἔκπτων· ἐν δσῳ δ' ἀν πάλιν ἔλθωσι, Πάχητα μήτε δῆσαι Μυτιληναίων μηδένα μήτε ἀνδραποδίσαι μήτε ἀποκτεῖναι. ἡ μὲν ἔνδιασις αὕτη ἐγένετο· οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν Μυτιληναίων περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν, οὐκ ἡγέρησαντο, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμως καθίζουσι. Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον, μέχρι οὗ τοῖς Ἀθηναίοις τι δόξῃ. πέμψας δὲ καὶ εἰς τὴν "Αντισσαν τριήρεις προσεκτήσατο καὶ τᾶλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον καθίστατο, ἡ αὐτῷ ἐδόκει.

29. Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελοποννήσιοι, οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλέοντες περὶ τε αὐτὴν τὴν Ηελοπόννησον ἐνδιέτριψαν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν σχολαῖοι κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι, πρὸν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον, προσμείξαντες δ' ἀπ' αὐτῆς τῇ Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ πυνθάνονται πρῶτον ὅτι ἡ Μυτιλήνη ἐάλωκε· βουλόμενοι δὲ τὸ σαφὲς εἰδέναι κατέπλευσαν ἐς "Εμβατον τῆς Ἐρυθραίας" ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἔαλωκυίᾳ ἐπτά, ὅτε ἐς τὸ "Εμβατον" κατέπλευσαν. πυθόμενοι δὲ τὸ σαφὲς ἐβουλεύοντο ἐκ τῶν παρόντων καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς ὁ Τευτίαπλος ἀνὴρ Ἡλεῖος τάδε.

30. «Αλκίδα καὶ Πελοποννησίων ὅσοι πάρεσμεν ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνην πρὶν ἔκπυστους γενέσθαι, ὥσπερ ἔχομεν κατὰ γὰρ τὸ εἰκός ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἔχόντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὐρήσομεν, κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ, οἵ ἐκεῖνοι τε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἔν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκὴ τυγχάνει μάλιστα οὖσα· εἰκός δὲ καὶ τὸ πεζὸν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον ὡς κεκρατηκότων διεσπάρθαι. εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφω τε καὶ νυκτός, ἐλπίζω μετὰ τῶν ἔνδον, εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἐστιν ὑπόλοιπος εὔνους, καταληφθῆναι ἀν τὰ πράγματα. καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον, νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ κακινὸν τοῦ πολέμου ή τὸ τοιοῦτον, διότι τις στρατηγὸς ἐν τε αὐτῷ φυλάσσοιτο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιγειρούῃ, πλεῖστον δὲ ὁρθοῖτο ».

31. 'Ο μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἐπειθεὶς τὸν Ἀλκίδαν. ἀλλοι δέ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ Λέσβιοι οἱ ξυμπλέοντες πορήνουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινα ή Κύμην τὴν Αἰολίδα, ὅπως ἐκ πόλεως δρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν — ἐλδυς δ' εἶναι, οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφῆγθαι —, καὶ τὴν πρόσοδου ταῦτην μεγίστην οὖσαν Ἀθηναίων ἵν' ὑφέλωσι καὶ ἄμα, ηγούμενοι σφίσιν, αὐτοῖς δαπάνη γίγνηται· πείσειν τε οἰσθαι καὶ Ηισσούθην ὥστε ξυμπολεμεῖν. διότι δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει, διτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πόλιν προσμεῖξαι.

32. "Ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει, καὶ προσσχὼν Μυοννήσῳ τῇ Τήιών τοὺς αἰγμαλώτους, οὓς κατὰ πλοῦν εἰλήφει, ἀπέσφαξε τοὺς πολλούς. καὶ ἐς τὴν "Εφεσον καθορ-

μισαμένου αὐτοῦ Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφικόμενοι πρέσβεις ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν οὕτε χεῖρας ἀνταιρομένους οὕτε πολεμίους, Ἀθηναίων δὲ ὑπὸ ἀνάγκης ἔνιμμάχους· εἴ τε μὴ παύσεται, ὀλίγους μὲν αὐτὸν τῶν ἔχθρῶν εἰς φύλιαν προσάξεσθαι, πολὺ δὲ πλείους τῶν φύλων πολεμίους ἔξειν. καὶ ὁ μὲν ἐπείσθη τε καὶ Χίων ἄνδρας, ὅσους εἶχεν ἔτι, ἀφῆκε καὶ τῶν ἄλλων τινάς· ὁρῶντες γάρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφευγον, ἀλλὰ προσεχώρουν μᾶλλον ὡς Ἀττικαῖς καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχον μή ποτε Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων ναῦς Πελοποννησίων ἐς Ἰωνίαν παραβαλεῖν.

33. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐφέσου ὁ Ἀλκίδας ἔπλει κατὰ τάχος καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο· ὥφθη γάρ ὑπὸ τῆς Σαλαμινίας καὶ Παράλου ἔτι περὶ Κλάρον ὁρμῶν — αἱ δ' ἀπ' Ἀθηνῶν ἔτυχον πλέουσαι, καὶ δεδιώς τὴν δίωξιν ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους ὡς γῇ ἐκούσιος οὐ σχήσων ἄλλῃ ἢ Πελοποννήσῳ. τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἤλθε μὲν καὶ ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας ἀγγελίᾳ, ἀφικνεῖται δὲ καὶ πανταχόθεν· ἀτειχίστου γάρ οὕσης τῆς Ἰωνίας μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ ὡς μὴ διενοοῦντο μένειν, πορθῶσιν ἀμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις· αὐτάγγελοι δ' αὐτὸν ἴδουσαι ἐν τῇ Κλάρῳ ἢ τε Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν. ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν· καὶ μέχρι μὲν Πάτμου τῆς νήσου ἐπεδίωξεν, ὡς δ' οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει. κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώροις περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἡναγκάσθησαν στρατόπεδόν τε ποιεῖσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

(Γ, 35 - 58)

35. Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τὴν τε Πύρραν καὶ Ἐρεσὸν παρεστήσατο, καὶ Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κεχρυμμένον ἀποπέμπει ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων ἄνδρας ἄμα, οὓς κατέθετο, καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῷ αἰτίος ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποστάσεως· ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς τὸ πλέον. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων καθίστατο τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον, ἢ αὐτῷ ἐδόκει.

36. Ἀφικομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαίθου οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὔθὺς ἀπέκτειναν, ἔστιν ἀ παρεχόμενον τὰ τ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν — ἔτι γάρ ἐπολιορκοῦντο — ἀπάξειν Πελοποννησίους· περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας ἐποιοῦντο, καὶ ὑπὸ δργῆς ἐδοίζεν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπαντας Μυτιληναίους, ὅσοι ἡβῶσι, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τὴν τε ἄλλην ἀπόστασιν, ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, ἐποιήσαντο, καὶ προσέχυνεβάλετο οὖν ἐλάχιστον τῆς ὁρμῆς αἱ Πελοποννησίων νῆες ἐς Ἰωνίαν ἐκείνοις βοηθοὶ τολμήσασαι παρακινδυνεῦσαι· οὐ γάρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδόκουν τὴν ἀπόστασιν ποιήσασθαι. πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς Πάχητα ἄγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχις κελεύοντες διαχρήσασθαι Μυτιληναίους· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὔθὺς ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ὡμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγνῶσθαι, πόλιν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους. ὡς δ' ἦσθοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόντες πρέσβεις καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων ξυμπράσσοντες, παρεσκεύασαν τοὺς ἐν τέλει ὥστε αὕθις γνώμας προθεῖναι· καὶ ἐπεισαν ρῆσον,

διότι καὶ ἐκείνοις ἔνδηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλέον τῶν πολιτῶν αὐθίς τινα σφίσιν ἀποδοῦναι βουλεύσασθαι. καταστάσης δ' εὐθὺς ἐκκλησίας ἄλλαι τε γνῶμαι ἀφ' ἐκάστων ἐλέγοντο καὶ Κλέων ὁ Κλεανέτου, ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενήκηει ὥστε ἀποκτεῖναι, ὃν καὶ ἐξ τὰς ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε δῆμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθόντι αὐθίς ἔλεγε τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΚΛΕΩΝΟΣ (Γ, 37 - 40)

37. « Πολλάκις μὲν ἥδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε ἔγρηνων δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἑτέρων ἀρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ νῦν ὑμετέρᾳ περὶ Μυτιληναίων μεταμελεῖσθαι. διὰ γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν ἀδεέες καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐξ τούς ξυμμάχους τὸ αὐτὸν ἔχετε, καὶ ὅ τι ἂν ἡ λόγω πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἀμάρτητε ή οἰκτιφ ἐνδῶτε, οὐκ ἐπικινδύνως ἡγεῖσθε ἐξ ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐξ τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν μαλακίζεσθαι, οὐ σκοποῦντες ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς καὶ ἀκοντας ἀρχομένους, οἵ οὐκ ἔξ ὅν ἀν χαρίζησθε βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἀκροῶνται ὑμῶν, ἀλλ' ἔξ ὅν ἴσχυροι μᾶλλον ἡ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένησθε. πάντων δὲ δεινότατον, εἴ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει, ὃν ἀν δόξῃ πέρι, μηδὲ γνωσόμεθα ὅτι χείροις νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν ἡ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις, ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἡ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας, οἵ τε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλέον ἀμεινονοὶ οἰκοῦσι τὰς πόλεις. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι τῶν τε αἰεὶ λεγομένων ἐξ τὸ κοινὸν περιγένεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐκ ἀν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς

πόλεις· οἱ δὲ ἀπιστοῦντες τῇ ἐξ ἔχυτῶν ἔνεσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδύνατώτεροι δὲ τὸν τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμφασθαι λόγουν, κριταὶ δὲ ὅντες ἀπὸ τοῦ ἵσου μᾶλλον ἡ ἀγωνισταὶ δρθοῦνται τὰ πλεῖστα. Ὡς οὖν χρὴ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας μὴ δεινότητι καὶ ἔνεσεως ἀγῶνι ἐπαιρομένους παρὰ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παρακινεῖν).

38. «Ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτὸς εἰμι τῇ γνώμῃ καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὕθις περὶ Μυτιληναίων λέγειν καὶ χρόνου διατριβὴν ἐμποιησάντων, ὃ ἐστι πρὸς τῶν ἡδικηρότων μᾶλλον — ὁ γὰρ παθὼν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρᾳ τῇ δργῇ ἐπεξέρχεται, ἀμύνεσθαι δὲ τῷ παθεῖν ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον ἀντίπαλον δὲν μάλιστα τὴν τιμωρίαν δὲν λαμβάνοι—, θαυμάζω δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀντερῶν καὶ ἀξιώσων ἀποφαίνειν τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὔσας, τὰς δὲ ἡμετέρας ξυμφορὰς τοὺς ξυμμάχους βλέψας καθισταμένας. καὶ δῆλον ὅτι ἡ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ πάνυ δοκοῦν ἀνταποφῆναι ως οὐκ ἔγνωσται ἀγώνισαιτ' ἄν, ἡ κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας παράγειν πειράσεται. ἡ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγώνων τὰ μὲν ἀθλα ἐπέροις δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει. αἴτιοι δὲν ὑμεῖς κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, οἵτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίγνεσθαι, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων, τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὑεἰπόντων σκοποῦντες ως δινατὰ γίγνεσθαι, τὰ δὲ πεπραγμένα ἥδη, οὐ τὸ δρασθὲν πιστότερον ὅψει λαβόντες ἡ τὸ ἀκουσθέν, ἀπὸ τῶν λόγων καλῶς ἐπιτιμησάντων· καὶ μετὰ κοινότητος μὲν λόγου ἀπατᾶσθαι ἀριστοί, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ἔνεπεσθαι ἐθέλειν, δοῦλοι ὅντες τῶν αἰεί ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθότων, καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἔκαστος βουλόμενος δινασθαι, εἰ δὲ μή, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς τοιαῦτα λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν τῇ γνώμῃ,

δέξιως δέ τι λέγοντος προεπικυνέσαι καὶ προκαυσθέσθαι τε πρόθυμοι τὰ λεγόμενα καὶ προνοῆσαι βραδεῖς τὰ ἔξ αὐτῶν ἀποβησόμενα, ζητοῦντες τε ἄλλο τι, ὡς εἰπεῖν, ἢ ἐν οἷς ζῶμεν, φρονοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἴκανῶς ἀπλῶς τε ἀκοῆς ἥδονῇ ἡσσώμενοι καὶ σοφιστῶν θεαταῖς ἐοικότες καθημένοις μᾶλλον ἢ περὶ πόλεως βουλευομένοις».

39. «Ὥλη ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς ἀποφαίνω Μυτιληναίους μάλιστα δὴ μίαν πόλιν ἥδικηκότας ὑμᾶς. ἐγὼ γάρ, οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, ξυγγράμμην ἔχω· νῆσον δὲ οἵτινες ἔχοντες μετὰ τειχῶν καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ οὐκ ἀφρακτοὶ ἦσαν πρὸς αὐτούς, αὐτόνομοί τε οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑπὸ ἡμῶν τοιαῦτα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὕτοι ἢ ἐπεβούλευσάν τε καὶ ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν—ἀπόστασις μέν γε τῶν βίαιών τι πασχόντων ἐστὶν—ἐξήτησάν τε μετὰ τῶν πολεμιώτατων ὑμᾶς στάντες διαφθεῖραι; καίτοι δεινότερόν ἐστιν ἢ εἰ καθ' αὐτοὺς δύναμιν κτώμενοι ἀντεπολέμησαν. παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ ἐγένοντο, οὓσαι ἀποστάντες ἥδη ἡμῶν ἐχειρώθησαν, οὔτε ἡ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὅκνον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά· γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς καὶ ἐλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμεως, ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως, πόλεμον ἤραντο, ισχὺν ἀξιώσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γάρ ὁ κότης περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι. εἴωθε δὲ τῶν πόλεων, αἷς ἂν μάλιστα ἀπροσδόκητος καὶ δι' ἐλαχίστου εὐπραξίᾳ ἔλθῃ, ἐς ὕβριν τρέπειν· τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εύτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ δόξαν· καὶ κακοπραγίαν, ὡς εἰπεῖν, ράζον ἀπωθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασώζονται. χρῆν δὲ Μυτιληναίους καὶ πάλαι

μηδὲν διαφερόντως τῶν ἄλλων ὑφ' ἡμῶν τετιμῆσθαι, καὶ οὐκ ἂν ἐς τόδε ἔξύβρισαν· πέφυκε γάρ καὶ ἄλλως ἀνθρωπος τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν. κολασθέντων δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἡ αἰτία προστεθῇ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσητε. πάντες γάρ ὑμῖν γε ὅμοιως ἐπέθεντο, οἵτις γ' ἔξην ὡς ἡμᾶς τραπομένοις, νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι· ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἡγησάμενοι βεβαιότερον ξυναπέστησαν. τῶν τε ξυμμάχων σκέψασθε, εἴ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἔκοῦσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἰεσθε ὅντινα οὐ βραχείᾳ προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἡ κατορθώσαντι ἀλευθέρωσις ἡ ἡ σφαλέντι μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον; ἡμῖν δὲ πρὸς ἑκάστην πόλιν ἀποκεινδυνεύσεται τά τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί· καὶ τυχόντες μὲν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες τῆς ἐπετείας προσόδου, δι' ἣν ἴσχυομεν, τὸ λοιπὸν στερήσεσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἔξομεν, καὶ διν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμήσομεν».

40. «Οὔκουν δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὕτε λόγῳ πιστὴν οὕτε χρήμασιν ὧνητήν, ὡς ξυγγνώμην ἀμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήψονται. ἀκοντες μὲν γάρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεβούλευσαν· ξύγγνωμον δ' ἐστὶ τὸ ἀκούσιον. ἐγώ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτῳ καὶ ἥδονῇ λόγων καὶ ἐπιεικείᾳ, ἀμαρτάνειν· ἔλεός τε γάρ πρὸς τοὺς ὄμοιούς δίκαιοις ἔντιδίδοσθαι καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὗτούς ἀντοικτοῦντας ἔξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας αἰεὶ πολεμίους· οἵ τε τέρποντες λόγῳ ἔξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἐνῷ ἡ μὲν πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ

ἐκ τοῦ εὗ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὗ ἀντιλήψονται· καὶ ἡ ἐπιείκεια πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσεσθι μᾶλλον δίδοται ἡ πρὸς τοὺς δύμασι τε καὶ οὐδὲν ἦσσον πολεμίους ὑπολειπομένους. ἐν τε ξυνελῶν λέγω· πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τὰ δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἄμα ποιήσετε, ἀλλως δὲ γνόντες τοῖς μὲν οὐ χαριεῖσθε, οὐδᾶς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον δικαιώσεσθε. εἰ γάρ οὕτοι ὅρθῶς ἀπέστησαν, οὐδεῖς ἂν οὐ χρεῶν ἀρχοίτε. εἰ δὲ δὴ καὶ οὐ προσῆκον, δύμως ἀξιοῦτε τοῦτο δρᾶν, παρὰ τὸ εἰκός τοι καὶ τούσδε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι, ἡ παύεσθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι. τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀξιώσατε ἀμύνασθαι καὶ μὴ ἀναλγητότεροι οἱ διαφυγόντες τῶν ἐπιβουλευσάντων φανῆναι, ἐνθυμηθέντες ἢ εἰκός ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας οὐδῶν, ἀλλως τε καὶ προϋπάρξαντας ἀδικίας· μάλιστα δὲ οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται καὶ διόλυνται, τὸν κίνδυνον ὑφορώμενοι τοῦ ὑπολειπομένου ἐχθροῦ. ὁ γάρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθῶν χαλεπώτερος διαφυγῶν τοῦ ἀπὸ τῆς ἵσης ἐχθροῦ.

Μὴ οὖν προδόται γένησθε οὐδῶν, γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν καὶ ὡς πρὸ παντὸς ἀν ἐπιμήκσασθε αὐτοὺς ζειρώσασθαι, νῦν ἀνταπόδοτε μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα μηδὲ τοῦ ἐπικρεμασθέντος ποτὲ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες. κολάσατε δὲ ἀξίως τούτους τε καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε, ὃς ἂν ἀφιστῆται, θανάτῳ ζημιωσόμενον. τόδε γάρ ἦν γνῶσιν, ἥσσον τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς οὐμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ξυμμάχοις».

41. Τοιαῦτα μὲν Κλέων εἶπε. μετὰ δ' αὐτὸν Διόδοτος ὁ Εὔχρατος, ὡσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐνκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθὼν καὶ τότε ἔλεγε τοιάδε.

ΔΗΜΗΓΟΡΙΑ ΔΙΟΔΟΤΟΥ

(Γ, 42 - 48)

42. « Ούτε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αὗθις περὶ Μυτιληναίων αἰτιῶμαι· οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων βουλεύεσθαι ἐπαινῶ, νομίζοι δὲ δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλίᾳ εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν, ὃν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης· τοὺς τε λόγους ὅστις διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίγνεσθαι, ἡ ἀξύνετός ἐστιν ἡ ἴδια, τι αὐτῷ διαφέρει· ἀξύνετος μὲν, εἰ ἄλλῳ τινὶ ἥγεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ἔμφανοῦς φράσαι. Διαφέρει δ' αὐτῷ, εἰ βουλάμενός τι αἰσχρὸν πεῖσαι εῦ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἀν ἥγεῖται πέρι τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εῦ δὲ δικβαλὸν ἐκπλῆξαι ἢν τοὺς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσομένους. γχλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ χρήμασι προκατηγοροῦντες ἐπίδειξίν τινα. εἰ μὲν γάρ ἀμαθίαν κατητιῶντο, ὁ μὴ πείσας ἀξυνετώτερος ἢν δόξας εἶναι ἡ ἀδικώτερος ἀπεγχώρει· ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης πείσας τε ὑποπτος γίγνεται· καὶ μὴ τυχῶν μετὰ ἀξυνεσίας καὶ ἀδικος. ἡ τε πόλις οὐκ ὠφελεῖται ἐν τῷ τοιῷδε· φόβῳ γάρ ἀποστερεῖται τῶν ἔμβούλων. καὶ πλεῖστ' ἢν ὀρθοῦτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιούτους τῶν πολιτῶν· ἐλάχιστα γάρ ἢν πεισθείη ἔμναμαρτάνειν. χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἵσου φαίνεσθαι ἄμεινον λέγοντα, τὴν δὲ σώφρονα πόλιν τῷ τε πλεῖστα εῦ βουλεύοντι μὴ προστιθέναι τιμήν, ἀλλὰ μηδὲ ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μηδὲ ἀτιμάζειν. οὕτω γάρ ὁ τε κατορθῶν ἥκιστα ἢν ἐπὶ τῷ ἔτι μειζόνων ἀξιοῦσθαι παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι, ὁ τε μὴ ἐπιτυχῶν ὀρέγοιτο τῷ αὐτῷ γαρίζομενός τι καὶ αὐτός, προσάγεσθαι τὸ πλῆθος ».

43. «Ων ήμεις τάναντία δρῶμεν, καὶ προσέτι, ἦν τις καὶ ὑποπτεύηται κέρδους μὲν ἔνεκα, τὰ βέλτιστα δὲ ὅμως λέγειν. φθονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκήσεως τῶν κερδῶν τὴν φανερὰν ὀφελίαν τῆς πόλεως ἀφαιρούμεθα. καθέστηκε δὲ τὰ γαθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, ὥστε δεῖν ὄμοιώς τόν τε τὰ δεινότατα βουλόμενον πεισαι ἀπάτῃ προσάγεσθαι τὸ πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα ψευσάμενον πιστὸν γενέσθαι. μόνην τε πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὗ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἔξαπατήσαντα ἀδύνατον· ὁ γὰρ διδοὺς φανερῶς τι ἀγαθὸν ἀνθυποπτεύεται ἀφανῶς πη πλέον ἔξειν. χρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦν τι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὄμῶν τῶν δι’ ὀλίγου σκοπούντων, ἀλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν παραίνεσιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν. εἰ γὰρ ὃ τε πείσας καὶ ὁ ἐπισπόμενος ὄμοιώς ἐβλάπτοντο, σωφρονέστερον ἀν ἐκρίνετε· νῦν δὲ πρὸς δργὴν ἥντιν' ἀν τύχητε ἔστιν ὅτε σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιοῦτε καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, αἱ πολλαὶ οὖσαι ξυνεξήμαρτον»).

44. «Ἐγὼ δὲ παρῆλθον οὔτε ἀντερῶν περὶ Μυτιληναίων οὔτε κατηγορήσων. οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ὄμην ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὑθουλίας. ἦν τε γὰρ ἀποφήνω πάνυ ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον· ἦν τε καὶ ἔχοντάς τι ξυγγνώμης, ἔτιν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο. νομίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ὄμᾶς μᾶλλον βουλεύεσθαι ἢ τοῦ παρόντος. καὶ τοῦτο, ὁ μάλιστα Κλέων ισχυρίζεται, ἐς τὸ λοιπὸν ξυμφέρον ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἥσσον ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προθεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ ἐς τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντισχυριζόμενος τάναντία γιγνώσκω. καὶ οὐκ ἀξιῶ ὄμᾶς τῷ εὐπρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ χρήσιμον τοῦ ἐμοῦ ἀπώσασθαι.

δικαιότερος γάρ ὁν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν νῦν ὑμετέραν ὀργὴν ἐς Μυτιληναίους τάχ' ἂν ἐπισπάσαιτο· ἡμεῖς δὲ οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὥστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βουλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως χρησίμως ἔξουσιν».

45. «Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημίαι πρόκεινται καὶ οὐκ ἵσων τῷδε, ἀλλ' ἐλασσόνων ἀμαρτημάτων· ὅμως δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι κινδυνεύουσι, καὶ οὐδείς πωκαταγνοὺς ἔκατοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι ἥλθεν ἐς τὸ δεινόν. πόλις τε ἀφισταμένη τίς πω ἡσσω τῇ δοκήσει ἔχουσα τὴν παρασκευήν, ή οἰκείαν ἢ ἄλλων ξυμμαχία, τούτῳ ἐπεχείρησε; πεφύκασί τε ἀπαντεῖς καὶ ίδια καὶ δημοσίᾳ ἀμαρτάνειν, καὶ οὐκ ἔστι νόμος, ὅστις ἀπείρξει τούτου, ἐπεὶ διεξεληλύθασί γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἀνθρώποι προστιθέντες, εἴ πως ἡσσον ἀδικοῦντο ὑπὸ τῶν κακούργων. καὶ εἰκὸς τὸ πάλαι τῶν μεγίστων ἀδικημάτων μαλακωτέρας κεῖσθαι αὐτάς, παραβαίνομένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι· καὶ τοῦτο ὅμως παραβαίνεται. ή τοίνυν δεινότερόν τι τούτου δέος εὑρετέον ἔστιν ἢ τόδε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ή μὲν πενία ἀνάγκη τὴν τόλμαν παρέχουσα, ή δ' ἔξουσία ὑβρεῖ τὴν πλεονεξίαν καὶ φρονήματι, αἱ δ' ἄλλαι ξυντυχίαι ὀργῆ τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐκάστη τις κατέχεται ἐπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος, ἔξαγουσιν ἐς τοὺς κινδύνους. ή τε ἐλπίς καὶ ὁ ἔρως ἐπὶ παντί, ὁ μὲν ἡγούμενος, ή δ' ἐφεπομένη, καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπιβουλὴν ἐκφροντίζων, ή δὲ τὴν εὔπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα πλεῖστα βλάπτουσι, καὶ ὅντα ἀφανῆ κρείσσω ἔστι τῶν ὀρωμένων δεινῶν. καὶ ή τύχη ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲν ἐλασσον ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκήτως γάρ ἔστιν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει καὶ οὐκ ἡσσον τὰς πόλεις, ὅσῳ περὶ τῶν μεγίστων τε, ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἔ-

καστος ἀλογίστως ἐπὶ πλέον τι αὐτὸν ἐδόξασεν. ἀπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἰεται, τῆς ἀνθρωπείας φύσεως δρμωμένης προθύμως τι πρᾶξαι, ἀποτροπὴν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἴσχυί την ἄλλῳ τῷ δεινῷ».

46. «Οὔκουν χρὴ οὕτε τοῦ θυνάτου τῇ ζημίᾳ ως ἐγεργύῳ πιστεύσαντας χεῖρον βουλεύσασθαι, οὕτε ἀνέλπιστον καταστῆσαι τοῖς ἀποστᾶσιν ως οὐκ ἔσται μεταγνῶναι καὶ ὅτι ἐν βραχυτάτῳ τὴν ἀμαρτίαν καταλῦσαι. σκέψασθε γὰρ ὅτι νῦν μέν, ἦν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις γνῷ μὴ περιεσομένη, ἔθοι ἀνὲξ ἕντας δυνατή οὖσα ἔτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δέ τίνα οἴεσθε ἥντινα οὐκ ἀμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσεσθαι, πολιορκίᾳ δὲ παρατενεῖσθαι ἐξ τοῦσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ἔντας; ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβῃ δαπανᾶν καθημένοις διὰ τὸ ἀξέντιον, καὶ ἦν ἔλωμεν πόλιν, ἐφθιχριμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ίσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. ὅστε οὐ δικαστὰς ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ δρᾶν ὅπως ἐξ τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἔξομεν ἐξ χρημάτων λόγον ισχυούσας χρῆσθαι, καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας. οὖν νῦν τούναντίον δρῶντες, ἣν τινα ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα χρῆναι τιμωρεῖσθαι. χρὴ δὲ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβάνειν, ὅπως μηδὲ ἐπίνοιαν τούτου ἵωσι, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλάγιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν».

47. «Ὕμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσου ἀν καὶ τοῦτο ἀμαρτά-

νοιτε Κλέωνι πειθόμενοι. νῦν μὲν γάρ οὐκέτι ὁ δῆμος ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν εὔνους ἔστι καὶ οὐκέτι ξυναφίσταται τοῖς ὀλίγοις ἡ, ἐὰν βιασθῇ, ὑπάρχει τοῖς ἀποστήσασι πολέμιος εὐθύς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλῆθος ξύμμαχον ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε. εἰ δὲ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον τὸν Μυτιληναίων, διὸ οὕτε μετέσχε τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδὴ τε ὅπλων ἐκράτησεν, ἐκῶν παρέδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδικήσετε τοὺς εὐεργέτας κτείνοντες, ἕπειτα καταστήσετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων διὸ βούλονται μάλιστα· ἀφιστάντες γάρ τὰς πόλεις τὸν δῆμον εὐθύς ξύμμαχον ἔχουσι προδειξάντων οὐδῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικοῦσιν δόμοίως κεῖσθαι καὶ τοῖς μή. δεῖ δέ, καὶ εἰ ἡδίκησαν, μὴ προσποιεῖσθαι, ὅπως, διὸ μόνον οὐκέτι ξύμμαχόν ἔστι, μὴ πολέμιον γένηται. καὶ τοῦτο πολλῷ ξύμφορώτερον ἥγοῦμαι ἐς τὴν κάθεξιν τῆς ἀρχῆς, ἐκόντας οὐδαές ἀδικηθῆναι ἡ δικαίως οὓς μὴ δεῖ διαφθεῖραι· καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸν δίκαιον καὶ ξύμφορον τῆς τιμωρίας οὐχ εὑρίσκεται ἐν αὐτῷ δυνατὸν διὸ ἄμα γίγνεσθαι».

48. «Τοιοῖς δὲ γνόντες ἀμείνω τάδε εἶναι καὶ μήτε οὔκτῳ πλέον νείμαντες μήτ' ἐπιεικείᾳ, οἵτις οὐδὲ ἐγὼ ἐώ προσάγεσθαι, ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παραινουμένων πείθεσθέ μοι Μυτιληναίων οὓς μὲν Πάχης ἀπέπεμψεν ως ἀδικοῦντας κρῖναι καθ' ήσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους ἐᾶν οἰκεῖν. τάδε γάρ ἐς τὸ μέλλον ἀγαθὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ηδη φοβερά· ὅστις γάρ εὖ βούλεύεται πρὸς τοὺς ἐναντίους κρείσσων ἔστιν ἡ μετ' ἔργων ἴσχύνσις ἀνοίᾳ ἐπιών».

49. Τοιαῦτα δὲ Διόδοτος εἶπε. ὥρθεισῶν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι ἥλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὄμοις τῆς δόξης καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγγώμαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου. καὶ τριήρη εὐθύς

ἄλλην ἀπέστελλον κατὰ σπουδήν, ὅπως μὴ φθασάσης τῆς προτέρας εὔρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν. προεῖχε δὲ ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ μάλιστα. παρασκευασάντων δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβεων τῇ νῇ οἶνον καὶ ἄλφιτα καὶ μεγάλα ὑποσχομένων, εἰ φθάσειαν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη, ὥστε ἡσθιόν τε ἅμα ἔλαύνοντες οἴνῳ καὶ ἔλαιῳ ἄλφιτα πεφυρμένα, καὶ οἱ μὲν ὕπνον ἥροῦντο κατὰ μέρος, οἱ δὲ ἥλαυνον. κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος καὶ τῆς μὲν προτέρας νεώς οὐ σπουδῇ πλεούσης ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταῦτης δὲ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπειγομένης, ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον ὃσον Πάχητα ἀνεγνωκέναι τὸ φύφισμα καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδογμένα, ἡ δ' ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται καὶ διεκάλυσε μὴ διαφθεῖραι. παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτιλήνη ἥλθε κινδύνου.

50. Τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας, οὓς ὁ Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως, Κλέωνος γνώμῃ διεφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι — ἦσαν δὲ ὀλίγῳ πλείους γιλίων —, καὶ Μυτιληναίων τείγη καθεῖλον καὶ ναῦς παρέλαβον. ὑστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῶν Μηθυμναίων τρισχιλίους, τριακοσιους μὲν τοῖς θεοῖς ιερούς ἔξειλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαχόντας ἀπέπεμψαν· οἵς ἀργύριον Λέσβιοι ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἐκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ δύο μνᾶς φέρειν αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν. παρέλαβον δὲ κατὰ τὰ ἐν τῇ ἡπειρῷ πολίσματα οἱ Ἀθηναῖοι, ὃσων Μυτιληναῖοι ἐκράτουν, καὶ ὑπῆκουον ὑστερον Ἀθηναίων. τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως ἐγένετο.

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

(B, 34 - 46)

34. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι Ἀθηναῖοι τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρώτων ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν ὅστα προτίθενται τῶν ἀπογενομένων πρότριτα σκηνὴν ποιήσαντες καὶ ἐπιφέρει τῷ αὐτοῦ ἔκαστος, ἢν τι βούληται. ἐπειδὸν δὲ ἡ ἐκφόρα ἦ, λάρνακας κυπαρισσίνας ἄγουσιν ἀμαξῖαι φυλῆς ἑκάστης μίαν· ἔνεστι δὲ τὰ ὅστα, ἃς ἔκαστος ἢν φυλῆς. μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται ἐστρωμένη τῶν ἀφανῶν, οἵ ἂν μὴ εὑρεθῶσιν ἐς ἀναρρέσιν. ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ὁστῶν καὶ ζένων, καὶ γυναῖκες πάρεισιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον ὀλοφυρόμεναι. τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὃ ἐστιν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστίου τῆς πόλεως καὶ αἰεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι· ἐκείνων δὲ διαπρεπῇ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. ἐπειδὸν δὲ κρύψωσι γῆ, ἀνὴρ ἡρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως, δος ἂν γνώμῃ τε δοκῆ μὴ ἀξύνετος εἶναι καὶ ἀξιώσει προήκη, λέγει ἐπ’ αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. ὅδε μὲν θάπτουσι· καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὅπότε ξυμβαίνῃ αὐτοῖς, ἔχρωντο τῷ νόμῳ. ἐπὶ δ’ οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ἥρεθη λέγειν. καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα ύψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ διμίου, ἔλεγε τοιάδε.

35. « Οἱ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε ἥδη εἰρηκότων ἔπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ τὸν λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ τοῖς

ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. ἐμοὶ δὲ ἀρκοῦν ἂν ἐδόκει εἶναι ἀγδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμάς, οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα ὅρᾶτε, καὶ μὴ ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι εὖ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι πιστευθῆναι. γαλεπὸν γάρ τὸ μετρίως εἰπεῖν ἐνῷ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαιοῦται. ὃ τε γάρ ξυνειδώς καὶ εὔνους ἀκροατής τάχ' ἀν τι ἐνδεεστέρως πρὸς ἄ βούλεται τε καὶ ἐπίσταται νομίσεις δηλοῦσθαι, ὃ τε ἀπειρος ἔστιν ἀ καὶ πλεονάζεσθαι, διὰ φθόνον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἀκούοι· μέχρι γάρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοι εἰσὶ περὶ ἑτέρων λεγόμενοι, ἐφ' ὅσον ἀν καὶ αὐτὸς ἔκαστος οἴηται ἵκανὸς εἶναι δρᾶσαι τι ὥν ἤκουσε· τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἥδη καὶ ἀπιστοῦσιν. ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρὴ καὶ ἐμὲ ἐπόμενον τῷ νόμῳ πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς ἔκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλεῖστον».

36. «Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γάρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἄμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γάρ χώραν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέρων δι' ἀρετὴν παρέδοσαν. καὶ ἐκεῖνοί τε ἀξιοί ἔπαινον καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν· κτησάμενοι γάρ πρὸς οὓς ἐδέξαντο ὅσην ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως, ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον. τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἵδες νῦν ἔτι δύντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ ἐπηγέρσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον καὶ ἐς εἰρήνην αὐταρκεστάτην. ὃν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οὓς ἔκαστα ἐκτήθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν Βάρβαρον ἢ "Ἐλληνα πολέμιον ἐπιύντα προθύμως ἡμανάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος, ἔάσω. ἀπὸ δὲ οἵας τε ἐπιτηδεύσεως ἥλθομεν ἐπ'

αύτὰ καὶ μεθ' οἵας πολιτείας καὶ τρόπων ἐξ οἶων μεγάλα ἐγένετο, ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἴμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἐπαινον, νομίζων ἐπὶ τε τῷ παρόντι οὐκ ἀν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ καὶ τὸν πάντα ὅμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι ἐπακοῦσαι αὐτῶν ».

37. « Χρώμεθα γάρ πολιτείᾳ οὐ ζηλούσῃ τούς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τισὶν ἢ μιμούμενοι ἔτέρους, καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους ἀλλ' ἐς πλείονας οἰκεῖν δημοκρατία κέκληται. μέτεστι δὲ κατὰ μὲν τοὺς νόμους πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἵσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἔκαστος ἐν τῷ εὔδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλέον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται, οὐδὲ αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δέ τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. ἐλευθέρως δὲ τὰ τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποφίαν, οὐ δι' ὄργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἥδονήν τι δρᾷ, ἔχοντες, οὐδὲ ἀξημίους μέν, λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. ἀνεπαγθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομοιοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε αἰεὶ ἐν ἀρχῇ διητῶν ἀκροάσει καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀδικουμένων κείνται καὶ ὅσοι κάγραφοι ὄντες αἰσχύνην ὁμολογούμενην φέρουσι».

38. « Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μέν γε καὶ θυσίαις διετησίοις νομίζοντες, ἴδιαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὃν καθ' ἡμέραν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. ἐπεσέρχεται δὲ διὰ τὸ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάστης γῆς τὰ πάντα, καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειότερα τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι ἢ καὶ τῶν ἀλλων ἀνθρώπων ».

39. «Διαφέρομεν δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῦσδε. τήν τε γάρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξενηλασίαις ἀπείρογομέν τινα ἢ μαθήματος ἢ θεάματος, διὸ μὴ κρυφθὲν ἀν τις τῶν πολεμίων ἵδων ὡφεληθείη, πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλέον καὶ ἀπάταις ἢ τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐξ τὰ ἔργα εὑψύχῳ καὶ ἐν ταῖς πατείαις φί μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθὺς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται, ἡμεῖς δὲ ἀνειμένως διαιτώμενοι οὐδὲν ἥσσον ἐπὶ τοὺς κινδύνους ἴσοπαλεῖς χωροῦμεν. τεκμήριον δέ· οὔτε γάρ Λακεδαιμόνιοι καθ' ἑαυτούς, μεθ' ἀπάντων δὲ ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι, τήν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν· ἀθρόᾳ τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδεὶς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἄμα ἐπιμέλειαν καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἦν δέ που μορίω τινὶ προσμείξωσι, κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας αὐχοῦσιν ἀπεῶσθαι καὶ νικηθέντες ύφ' ἀπάντων ἥσσησθαι. καίτοι εἰ διαθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πόνων μελέτῃ καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλέον ἢ τρόπων ἀνδρείας ἐθέλομεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν, καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν αἱεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι, καὶ ἐν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις».

40. «Φιλοκαλοῦμέν τε γάρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμέν ἔνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον καιρῷ ἢ λόγου κόρμῳ χρώμεθα, καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὅμολογεῖν τινα αἰσχρόν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἰσχιον. ἔνι τε τοῖς αὐτοῖς οἰκείων ἄμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια καὶ ἔτεροις ἔτερα πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι· μόνοι γάρ τόν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ'

ἀχρεῖον νομίζομεν, καὶ οἱ αὐτοὶ ἡτοι κρίνομέν γε ἡ ἐνθυμούμεθα δρθῶς τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἀ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. διαφερόντως γάρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα καὶ περὶ ᾧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὅτις ἄλλοις ἀμαθίᾳ μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἀν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γιγνώσκοντες καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων. καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἐνηγτιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γάρ πάσχοντες εῦ, ἀλλὰ δρῶντες κτώμεθα τοὺς φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν ὥστε δρειλομένην δι' εὔνοίας φέρει· δέ ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ' ἐς δρείλημα τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων. καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῷ ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἀδεῶς τινα ὠφελοῦμεν ».

41. «Ξυνελών τε λέγω τὴν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παίδευσιν εἶναι καὶ καθ' ἔκαστον δοκεῖν ἃν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ' ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ' ἀν εἴδη καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἀν εὐτραπέλως τὸ σῶμα αὐταρκες παρέχεσθαι. καὶ ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμποις τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὐτὴ ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει. μόνη γάρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πεῖραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὕτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ' οἷων κακοπαθεῖ, οὕτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν ὡς οὐχ ὑπὸ ἀξίων ἄρχεται. μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δὴ τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν καὶ τοῖς ἐπειτα θαυμασθησόμεθα, οὐδὲν προσδέομενοι οὕτε 'Ομήρου ἐπαινέτου οὕτε ὅτις ἐπεσι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ' ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἡ ἀλήθεια βλάψει, ἀλλὰ πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν

τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κάγαθῶν ἀίδια ἔυγκατοικίσαντες. περὶ τοι- αύτης οὖν πόλεως οἶδε τε γενναίως δικαιοῦντες μὴ ἀφιερε- θῆναι αὐτὴν μηχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάν- τα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν ».

42. «Δι' ὁ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδα- σκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ ἵσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἵς τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει ὅμοιως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἄμα ἐφ' οἵς νῦν λέγω φανερὰν σημείοις καθιστάς. καὶ εἴρηται αὐ- τῆς τὰ μέγιστα· ἂ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἄν πολλοῖς τῶν Ἑλλή- νων ἴσορροπος ὥσπερ τῶνδε ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη. δο- κεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτη τε μηνύουσα καὶ τε- λευταία βεβαιοῦσα ἡ νῦν τῶνδε καταστροφή. καὶ γὰρ τοῖς τᾶλλα χείροις δίκαιον τὴν ἐξ τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πα- τρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι· ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανί- σαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ιδίων ἔβλαψαν. τῶνδε δὲ οὔτε πλούτου τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐ- μαλακίσθη, οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς κανὸν ἔτι διαφυγὼν πλου- τήσειν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο· τὴν δὲ τῶν ἐναν- τίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες καὶ κινδύνων ἄ- μα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες ἔβουλήθησαν μετ' αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἥδη ὄρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ὀξειοῦντες πεποιθέναι· καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμύ- νεσθαι καὶ παθεῖν κάλλιον ἡγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σύζε- σθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δ' ἔργον τῷ σώ- ματι ὑπέμειναν, καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἄμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους ἀπηλλάγησαν ».

43. «Καὶ οἵδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοίδε ἐγένοντο· τοὺς δὲ λοιποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὔχεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μηδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὥφελίαν, ἢν ἂν τις πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηκύνοι, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν, ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ' ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστὰς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξῃ εἶναι, ἐνθυμουμένους ὅτι τολμῶντες καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυνόμενοι ἄνδρες αὐτὰ ἐκτήσαντο, καὶ ὅπότε καὶ πείρᾳ του σφαλεῖεν, οὐκ οὖν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρας ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῇ προϊέμενοι. κοινῇ γάρ τὰ σώματα διδόντες ἴδιᾳ τὸν ἀγήρων ἔπαινον ἐλάμβανον καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐνῷ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ' ἐνῷ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι αἰεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται. ἀνδρῶν γάρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφή, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἔγραφος μνήμῃ παρ' ἐκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου ἐνδιαιτᾶται. οὓς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες καὶ τὸ εὔδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δ' ἐλεύθερον τὸ εὕψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. οὐ γάρ οἱ κακοπραγοῦντες δικαιότερον ἀφειδοῖεν ἢν τοῦ βίου, οἵτις ἐλπίς οὐκ ἔστιν ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἵτις ἡ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται καὶ ἐν οἵτις μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἢν τι πταίσωσιν. ἀλγεινοτέρα γάρ ἀνδρὶ γε φρόνημα ἔχοντι ἡ μετὰ τοῦ μαλακισθῆναι κάκωσις ἢ ὁ μετὰ δρώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἄμα γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος»).

44. «Δι' ὅπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθήσομαι. ἐν πολυτρόποις

γάρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες, τὸ δ' εὔτυχές, οἵ ἀν τῆς εὐπρεπεστάτης λάχωσιν, ὥσπερ οἵδε μὲν νῦν, τελευτῆς, θύμεῖς δὲ λύπης, καὶ οἵς ἐνευδαιμονῆσαί τε ὁ βίος δμοίως καὶ ἐντελευτῆσαι ξυνεμετρήθη. χαλεπὸν μὲν οὖν οἴδα πείθειν ὅν, ὃν καὶ πολλάκις ἔξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτε καὶ αὐτὸν ἡγάλλεσθε· καὶ λύπη οὐχ ὃν ἀν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὐ ἀν ἔθας γενόμενος ἀφαιρεθῇ. καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παιδῶν ἐλπίδι, οἵς ἔτι ἡλικία τέκνωσιν ποιεῖσθαι· ὕδια τε γάρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνόμενοί τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἔκ τε τοῦ μὴ ἐρημοῦσθαι καὶ ἀσφαλείᾳ, ξυνοίσει· οὐ γάρ οἶδον τε ἵσον τι ἡ δίκαιον βουλεύεσθαι, οἵ ἀν μὴ καὶ παιδας ἐκ τοῦ δμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν. ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε, τόν τε πλέονα κέρδος, δὸν γύντυχεῖτε, βίον ἡγεῖσθε καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κουφίζεσθε. τὸ γάρ φιλότιμον ἀγήρων μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινὲς φασι, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι».

45. «Παισὶ δ' αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε ἡ ἀδελφοῖς ὁρῶ μέγχαν τὸν ἀγῶνα — τὸν γάρ οὐκ ὄντα ἄπαξ εἰωθεν ἐπαινεῖν —, καὶ μόλις ἀν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ δμοῖοι ἀλλ' ὀλίγῳ χείρους κριθεῖτε. φθόνος γάρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδῶν ἀνανταγωνίστω εύνοιᾳ τετίμηται. εἰ δέ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ ἔσονται, μνησθῆναι, βραχείᾳ παραινέσει ἄπαν σημανῶ. τῆς τε γάρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χείροις γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἡ δόξα καὶ ἡς ἀν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἡ ψόγου ἐν τοῖς ἀρσεσι κλέος ἦ».

46. «Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχον

πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἥδη κεκόσμηται,
τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παιδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσίᾳ ἡ πόλις μέ-
χρι ἥβης θρέψει, ὡφέλιμον στέφανον τοῖσδέ τε καὶ τοῖς λει-
πομένοις τῶν τοιῶνδε ἀγώνων προτιθεῖσα· ἀθλα γὰρ οἵς κει-
ται ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὲ καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι.
νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὃν προσήκει ἐκάστῳ ἀπιτε».

Μ Ε Ρ Ο Σ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

I. ΠΛΑΤΑΪΚΑ

Εισβολὴ τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς.

(B, 1 - 16)

1. ἐνθέδε = ἀπὸ ταύτης τῆς πολεμικῆς πράξεως, δηλ. τῆς εἰσβολῆς τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 431 π.Χ. ἐκατέροις· ἀντὶ ἑκατέρων, ἐν φ. εἰς τὸ ἐνθέδε = ἀπὸ τῆς ὁποίας. οὕτε ἐπεμείγνυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους = οὕτε ἤρχοντο πλέον εἰς ἐπικοινωνίαν πρὸς ἀλλήλους ἀνευ κηρύκων. καταστάντες τε· δηλ. εἰς τὸν πόλεμον = καὶ ἀφοῦ ἔκαμπαν ἀρχὴν τοῦ πολέμου. ἔξης=κατὰ σειράν. κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα· τὸ θέρος κατὰ Θουκυδίδην ἦτο ὄκτα μηνὸν διάστημα, ἀπὸ τοῦ Μαρτίου μέχρι τοῦ Ὁκτωβρίου, ὃ δὲ χειμῶν τετράμηνον, ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου. Ἡ διαιρέσις αὗτη στηρίζεται εἰς τὴν φύσιν τῶν ἴστοροις μένων γεγονότων· διότι τὸ μὲν θέρος, δηλ. τὸ ἔαρ, θέρος καὶ φθινόπωρον, ἐγίνοντο αἱ κυρίως πολεμοὶ καὶ ἐπιχειρήσεις, τὸν δὲ χειμῶνα αἱ πολεμικαὶ παρασκευαῖ.

2. ἐνέμειναν = διετηρήθησαν ἐν ἰσχύι. αἱ τριακοντούτεις σπονδαί· ἡ ἐν ἔτει 445 π.Χ. συναφθεῖσα εἰρήνη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἡ ὁποίᾳ ἐγένετο μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Περικλέους ὑποταγὴν τῆς ἀποστάσης Εὐβοίας. πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἐτεῖ· τῷ 431 π.Χ. μετὰ τὴν ἐν Ποτειδαίᾳ μάχην. ἐπὶ Χρυσίδος ἐν "Αργειοί ιερωμένης (= ιερείας οὖσης)"· ἡ Χρυσίς ἦτοι ίέρεια τῆς Ἡρας ἐν "Αργειοί ἡρίθμουν δὲ οἱ Αργεῖοι τοὺς χρόνους ἀπὸ τῶν ιερειῶν. Ἐπειδὴ ἐπὶ Θουκυδίδου δὲν ὑπῆρχε χρονολογικὴ ἀφετηρία, δρίζει οὕτος τὴν ἔναρξιν τοῦ Πελ. πολέμου ἀναφέρων τὰς χρονολογίας τριῶν ἐπιφανεστέρων πόλεων, τοῦ "Αργους, τῆς Σπάρτης καὶ τῶν Ἀθηνῶν. ἄρχοντος = ὅτε ἔμελε νὰ εἶναι δρχῶν (ἐπώνυμος). βοιωταρχοῦντες· τὸ πολίτευμα τῶν Βοιωτῶν ἦτο ὀλιγαρχικόν, τὴν ἀνωτάτην δὲ ἐξουσίαν ἦσκουν 11 βοιωτάρχαι κατ' ἕτος ἐκλεγόμενοι, ὃν οἱ δύο ἐκ Θηβῶν. ἐπηγάγοντο.

δῆλος αὐτοὺς = προσεκάλεσαν αὐτούς. ίδιας ἔνεκα δυνάμεως = ἵνα αὐτόις ἐνισχυθῶσι πολιτικῶς. τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους = τοὺς πολιτικούς των ἀντιπάλους. προσποιῶ τί τινι = προσθέτω τί τινι. δυνατωτάτου = ἔχοντος μεγίστην πολιτικὴν ἴσχυν. διάφορος = ἔχθρα. μήπω φανεροῦ καθεστῶτος = ἐνῷ ἀκόμη δὲν εἶχεν ἀρχίσει φανερά. ή καὶ ῥᾶσιν = διὰ τοῦτο καὶ εὐκολώτερον. φυλακῆς οὐ προκαθεστηκούσις = ἐπειδὴ δὲν ἦτο τοποθετημένη πρὸ τῆς πόλεως (ἢ πρότερον) φρουρά. τίθεμαι τὰ δπλα = παρατάσσομαι. ἔργου ἔχεσθαι = νὰ ἐπιλαμβάνωνται τοῦ ἔργου (δῆλος συλλήψεως καὶ τοῦ φόνου τῶν δημοκρατικῶν). γνώμην ἐποιοῦντο = ἐδόκει αὐτοῖς. ἐπιτηδείοις = φυλικοῖς. ἐξ ξύμβασιν καὶ φιλίαν ἀγαγεῖν τὴν πόλιν = νὰ προσκαλέσουν εἰς συμβιβασμὸν καὶ φιλικὴν συνενόησιν τοὺς πολίτας. καὶ ἀνεῖπεν = καὶ ὄντως (= καὶ) ἐκήρυξε. κατὰ τὰ πάτρια = κατὰ τὰς συνθήκας τῶν προγόνων (καθ' ὃς ἡ Πλάταια ἤντικεν εἰς τὴν βοιωτικὴν συμμαχίαν).

3. ἔξαπιναίως = αἰφνιδιαστικῶς. πρὸς ξύμβασιν ἔχώρησαν = ἤλθον εἰς συμβιβασμόν. τοὺς λόγους· δῆλος τὰς γενομένας διὰ τοῦ κήρυκος πρόστασεις. ἄλλως τε καὶ = καὶ δὲ ἄλλους λόγους καὶ διότι. ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον = δὲν ἐπείραζαν κανένα. πράσσοντες δέ πως ταῦτα = ἐνῷ δέ, τρόπον τινά, διεπραγματεύοντο ταῦτα. τῷ πλήθει οὐ βουλομένῳ ἦν = τὸ πλῆθος οὐκ ἐβούλετο. ἐπιχειρητέα εἶναι = ἐπιχειρητέον εἶναι. ἔξαρτύω = παρασκευάζω. ἢ = ὅπως. ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν = ὅσον ἐπέτρεπον αἱ περιστάσεις. φυλάξαντες ἔτι νύκτα = ἀφοῦ ἐφύλαξαν (ἐπερίμενον), ὥστε νὰ εἶναι ἀκόμη νῦν. περίοθρον = ὅρθρος βαθύς. σπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι (τοῖς Θηβ.). προσφέροιντο (οἱ Πλατ.) καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἵσου γίγνωνται = ἵνα μὴ ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν (τῶν Θηβ.), ὅτε θὰ ἔχουν περισσότερον θάρρος διὰ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας καὶ (ἵνα μὴ οἱ Θηβ.) εὑρίσκωνται εἰς τὴν αὐτὴν (πλεονεκτικὴν) θέσιν μὲ αὐτούς. ἀλλά... φοβερώτεροι (οἱ Θηβ.) = ἔχοντες περισσότερον φόβον. ήσσους ὡσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν = (νὰ) εἶναι κατώτεροι αὐτῶν, ποὺ εἶχον γνῶσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς πόλεως, (ὅδῶν καὶ παρόδων). κατὰ τάχος = ταχέως.

4. ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς = συνεπυκνοῦντο. ἢ

προσπίπτοιεν = ὅπου κάθε φορὰν ἐπετίθεντο. (οἱ Πλ.) δόλοις γῆ χρῶμαι = ἐκβάλλω θρηνώδη φωνήν. **ὑετὸς** = βροχή. ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ = μέσα εἰς τὸ σκότος καὶ τὴν λάσπην. **ἥ** = δι' ὄν. μηνός· ἡ νῦν ἥτο ἀσέληνος, ἐπειδὴ ἥτο τὸ τέλος τοῦ (σεληνιακοῦ) μηνός. τοῦ μὴ ἐκφεύγειν = ὡστε νὰ μὴ διαφεύγῃ κανεὶς **στυράκιον**· τὸ κάτω μέρος τοῦ ἀκοντίου. **βάλανος**· σιδηρᾶς ῥάβδος, ἡ ὅποια, εἰσαγομένη εἰς τὴν ὁπῆν τοῦ μοχλοῦ καὶ τῆς πύλης, δὲν ἀφηνε τὸν μοχλὸν νὰ κινηται. **ταύτη** = διὰ τούτου τοῦ μέρους. **αἰσθησις ταχεῖα** ἐπεγένετο (τοῖς Πλ.) = ταχέως ἀντελήθησαν τοῦτο οἱ Πλαταιεῖς. **ἄλλη** = εἰς ἄλλο μέρος. **σποράδες** = σποραδικῶς. **ἀντικρυς** = εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος. **ἀπειλημμένους** = ἀποκελεισμένους. **ώσπερ ἔχουσι** = ἂνευ ἀναβολῆς. **περιῆσαν** = ἔζων. **οὕτως ἐπεπράγεσαν**. = αὐτὸ τὸ τέλος εἶχον.

5. εἴ τι ἄρα μὴ προχωροίη = ἀν τυχὸν δὲν ἐπήγαινε καλὰ ἡ ἐπιχείρησις. **γενόμενον** = ἐπελθόν. **ἐρρύη μέγας** = ἐπλημμύρισεν, ὡστε ἔγινε μέγας. **ἔχομαι ζῶν** = αἰχμαλωτίζομαι. **κατασκευὴ** = ἀπασα ἡ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἐγκατάστασις, ἐργασεῖα κλπ. **οἷα...** **γενομένου** = ἐπειδὴ πράγματι τὸ κακὸν ἐπῆλθεν ἀπροσδοκήτως ἐν καιρῷ εἰρήνης. **ὑποτοπέω** = ὑποπτεύω. **ὅσιος** = ὁ συμφώνως πρὸς τὸν θεῖον νόμον. **τὰ ἔξω... μὴ ἀδικεῖν.** = μὴ βλάπτειν τὰ ἔξω, δηλ. τοὺς ἀνθρώπους, ἀγρούς, κατασκευήν.

9. **ἐπομόσαι φασὶ** = λέγουν ὅτι ἐπεβεβαίωσαν δι' ὄρκου τοὺς λόγους των. **οὐ φασιν** = ἀρνοῦνται. **ἥν τι ξυμβαίνωσι** = ἀν καταλήξουν εἰς συμφωνίαν τινά. **πρὸς δὲν ἐπραξαν οἱ προδιδόντες** = μετὰ τοῦ ὅποιου διεξήγαγον τὰς διαπραγματεύσεις οἱ προδόται. **ὑπόσπονδος** = ὁ ἔξησφαλισμένος διὰ σπονδῶν. **καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα** = ἐκανόντες σύμφωνα πρὸς τὴν δημιουργήθεῖσαν κατάστασιν. μηδὲν **νεώτερον ποιεῖν** = μηδὲν νεωτερίζειν = νὰ μὴ κάμνουν κανὲν κακόν. **ἐπιστέλλω** = παραγγέλλω. **τοὺς ἀχρειοτάτους** = τοὺς καθ' ὄλοκληρίαν ἀχρήστους (ἀμάχους, δηλ. γέροντας, ἀσθενεῖς, ἀναπήρους).

Πλαταιῶν πολιορκία.

(B, 71 - 78)

71. **τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους· κατ' Ιούνιον τοῦ τρίτου ἔτους τοῦ πολέμου, ἥτοι τῷ 429 π.Χ. οὐκ ἐσέβαλον· φοβούμενοι τὴν νό-**

σον, ἡ ὅποια ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους ἐθέριξε τοὺς ἐντὸς τῶν τειχῶν Ἀθηναίους. καθίσας τὸν στρατὸν = στρατοπεδεύσας. ὃν ἔστε = ἐκ τῶν ὅποιων κατάγεσθε. ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης = νὰ ἀναλάβουν μετ' αὐτοῦ, νὰ συμμερισθῶσι, τὸν κίνδυνον τῆς μάχης. Διὰ τούτων ὑπανίσσεται τοὺς Θηβαίους, οἱ ὅποιοι μηδίζοντες τότε δὲν ἥθελησαν νὰ συμμετάσχουν τῶν κατὰ τῶν Περσῶν ἀγώνων. ἀπεδίδου = ἔδιδε τὸ προνόμιον (νὰ εἶναι κύριοι τῆς χώρας των) ἡ ὁς τιμητικὴν ὄφειλήν. ἀμύνω τινὶ = βοηθῶ τινα. τοὺς ὄρκίους γενομένους = τοὺς ὅποιους ἐπεκαλέσθησαν τότε εἰς τοὺς ὄρκους. ἡμετέρους ἐγχωρίους οἱ ἐγχώριοι θεοὶ προστατεύσαντες τοὺς ὑπὲρ τῆς χώρας πολεμήσαντας ἔγιναν θεοὶ καὶ τῶν περὶ τὸν Παυσανίαν Λακεδαιμονίων, τῶν πατέρων δηλ. τῶν νῦν ἐπιδρομέων. δικαιόω = κρίνω δίκαιον.

72. ὑπολαβών = λαβὼν τὸν λόγον. ξυνελευθεροῦτε· προστ. = προσπαθεῖτε νὰ τοὺς ἐλευθερώσετε σὺν ἡμῖν. αὐτῶν· δηλ. τῶν ξυνομοσάντων καὶ ὑπὸ Ἀθηναίοις νῦν ὄντων. ἡς = ταύτης δέ, δηλ. τῆς πρὸς ἀπελευθέρωσιν προσπαθείας. μάλιστα = πρὸ πάντων. εἰ δὲ μή· δηλ. βούλεσθε μετασχεῖν· προκαλοῦμαί τι = προτείνω τι. τὰ ὑμέτερα αὐτῶν = τὰ κτήματά σας. μηδὲ μεθ' ἐτέρων = μετὰ μηδετέρων. ἐπὶ πολέμῳ = πρὸς πολεμικούς σκοπούς. οὐκ ἐπιτρέπωσι· δηλ. νὰ τηρήσουν οὐδετερότητα. ὡς ἔνορκοι ὄντες = ἐπὶ τῇ ιδέᾳ ὅτι περιλαμβάνονται εἰς τὰς ἐνόρκους συμφωνίας. κατὰ τὸ δέχεσθαι = ὡς πρὸς τὸ δέχεσθαι. γῆς ὄρους ἀποδείξατε = καθορίσατε τὰ σύνορα τῆς χώρας σας. ἐξ ἀριθμὸν ἐλθεῖν = ἀριθμηθῆναι. μεταχωρήσατε = ἀπέλθετε. φοράν φέροντες = πληρώνοντες ποσόν τι (ἀπέναντι τῶν προσόδων, τὰς ὅποιας θὰ στερηθῆτε).

73. ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι = κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ὅποιων ὃτο δυνατὸν νὰ μεταβοῦν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ ἐπιστρέψουν (οἱ Πλαταιεῖς πρέσβεις). τέμνω τὴν γῆν = καταστρέφω τὴν χώραν (κυρίως διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν ἀγρῶν καὶ δενδροτοιχῶν). ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ = πρότερον. φασί... ἐν οὐδενὶ προέσθαι ὑμᾶς = λέγουν ὅτι ἐν οὐδεμίᾳ περιστάσει σᾶς ἐγκατέλειψαν. περιορῶ = ἀδιαφορῶ. ἐπισκήπτω = παραγγέλλω. μηδὲν νεωτερίζειν = νὰ μὴν κάμνετε καμμίαν μεταβολήν.

74. **βουλεύομαι** = ἀποφασίζω. ἐντεῦθεν δὴ = τότε.. ἀνέχεσθαι· ὁρῶντας... πάσχοντας. ἐς ἐπιμαρτυρίαν καθίσταμαι = ἐπικαλοῦμαι ὡς μάρτυρας. **ξυνίστορες** = μάρτυρες. τὴν ἀρχήν· ἐπιφ. = κατ' ἀρχάς. ἐκλιπόντων τὸ ξυνώμοτον = παραβάντων τὴν μεθ' ὄρκου γενομένην συμφωνίαν. παρέσχετε εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι= παρέχετε εὐμενῆ κατὰ τὸν ἐν αὐτῇ ἀγῶνα. **εἰκότα** = λογικά. **ξυγνώμονές** ἔστε... νομίμως= συγκατανεύετε, ὅπως, ὅσοι μὲν κάμουν πρῶτοι ἀρχήν νὰ ἀδικοῦν, τιμωροῦνται διὸ τὴν ἀδικίαν, ὅσοι δὲ νομίμως ἐπιδιώκουν τὴν τιμωρίαν, τὴν ἐπιβάλλουν.

75. **ἐπιθειάζω** = ἐπικαλοῦμαι τοὺς θεοὺς ὡς μάρτυρας. **καθίστη** ἐς πόλεμον = παρεσκεύαζε πρὸς πόλεμον. **περισταυρόω** = περιφράσσω διὰ πασσάλων. **ἔχουν** (τοῦ χώρα - χώννυμι) = ἐσώρευον χῶμα. **παρωκοδόμουν** ἐκατέρωθεν = ὥκοδόμουν παραλλήλως ἐκατέρωθεν τοῦ ἐπισωρευομένου χώματος. **φορμηδόν** = σταυρωτά. **ἐπὶ πολὺ** = εἰς μεγάλην ἔκτασιν. **φορέω** = ἐπισωρεύω. **ἀνύτειν** = νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἀνύψωσιν. **διηρημένοι** κατ' ἀναπαύλας... **αἱρεῖσθαι** = διηρημένοι εἰς τημήματα οὕτως, ὥστε ἄλλοι μὲν νὰ μεταφέρουν ὑλικά, ἄλλοι δὲ νὰ τρώγουν καὶ νὰ κοιμᾶνται· ἢ... ὥστε, ὅταν τὸ ἐν ἐργάζεται, τὸ ἄλλο νὰ ἔχῃ ἀνάπτωσιν (νὰ ξεκουράζεται). **ξεναγοί**. Λακεδαιμόνιοι ἀποστελλόμενοι ὡς ἀρχηγοὶ τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων, τὰ ὅποια εἶχον καὶ ἴδιους ἀρχηγούς. **τεῖχος** = προτείχισμα, ἢ **προσεχοῦτο** = ἐκεῖ ὅπου συνεσωρεύετο τὸ χῶμα. **ξύνδεσμος** = μέσον συνδέσεως. **δέρρεις** (ἡ δέρροις) = ἀκατέργαστα δέρματα. **διρθέραι** = κατειργασμένα δέρματα. **οἰστός** = βέλος. **οὐ σχολαίτερον** = μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα. **ἀντανήγει αὐτῷ** = ἐκ παραλλήλου πρὸς αὐτὸν ὑψοῦτο. **διελόντες...** **γῆν** = ἀφοῦ ἔχάλασσαν μέρος τοῦ τείχους, ἐκεῖ ὅπου ἐγίνετο ἡ πρόσχωσις, ἔφερον μέσα (εἰς τὴν πόλιν) τὸ χῶμα.

76. **ταρσοί καλάμου** = κοφίνια καλαμένια. **ἐν ταρσοῖς...** **διηρημένον** = γεμίζοντες μὲ πηλὸν καλάθια ἕρριπτον αὐτὰ μέσα εἰς τὸ σχηματιζόμενον ἄνοιγμα (χάσμα) ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ χώματος (ὑπὸ τῶν Πλ.). **διαχεόμενον** ὑπὸ τὸ **διηρημένον** = διασκορπιζόμενον. **ἡ γῆ** = ὁ ἄλλος σωρὸς τοῦ χώματος. **φοροῦμαι** = μεταφέρομαι. **ταύτη** (οὕτω) **ἀποκληγόμενοι**· δηλ τοῦ ἐσφορεῖν τὴν γῆν. **τοῦτο...** **ἐπέσχον** = ἔθεσαν τέρμα εἰς τὴν προσπάθειάν (των) αὐτήν. **ξυντεκμη-**

ράμενοι = ύπολογίσαντες ἀκριβῶς τὸ μέρος, ἄνωθεν τοῦ ὅποιου ἐγίνετο ἡ ἐπιχωμάτωσις. **ὑφεῖλκον** = εἶλκον κάτωθεν κρυφίως. **ώστε** ἐπιβάλλοντας... τοῦ χώματος = ὥστε, ἐνῷ ἔρριπτον ἀπ' ἐπάνω χῶμα, δλιγάτερον τοῦ δέοντος κατώρθωνον, ἐπειδὴ κρυφίως τὸ χῶμα ἀπεσύρετο κάτωθεν. **ἴζανω** = κατακαθίζω. **προσεπεξηῆρον** = πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπενόησαν κατὰ τῶν ἀντιπάλων. **τὸ κατὰ τὸ χῶμα** = τὸ ἀντιστοιχοῦν εἰς τὴν γινομένην ἐπίχωσιν. **ἀπὸ τοῦ βραχέος**· δηλ. ἀπὸ τοῦ σημείου τοῦ τείχους, τὸ ὅποιον δὲν εἶχεν ύψωθῆ. **ἐκ τοῦ ἐντὸς** = ἀπὸ τὸ μέσα ρέος. **μηνοειδής** = δρεπανοειδής. **ἔσ τὴν πόλιν** = μὲ τὸ κυρτὸν αὐτοῦ βλέπον πρὸς τὴν πόλιν. **ὅπως...** **ἀντέχοι** = ἵνα χρησιμεύῃ ὡς ἀντιτείχισμα. **ἐν ἀμφιβόλῳ...** **γίγνεσθαι** = προσβάλλεσθαι πανταχόθεν. **ἐπὶ μέγα κατέσεισε** = ἐκλόνησε εἰς μεγάλην ἔκτασιν (ἢ μεγάλως). **μηχανάς**· ἡ κυριωτέρα πολιορκητικὴ μηχανὴ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτο ὁ κριός. **ἀνακλάω** = σύρω πρὸς τὰ ἄνω. **κεραία**· ἡ προέχουσα δοκὸς γεράνου. **ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν** = ἀπὸ τῶν δύο ἄκρων (τῶν δοκῶν), ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν = ἔχουσῶν ἐπικλινῆ θέσιν, κεκαμμένων καὶ προεξεχουσῶν (ὅπως αἱ κεραῖαι τῶν ἀτμοπλοίων, ἐκ τῶν ὅποιών εἶχαρτῶνται αἱ λέμβοι). **ἀνελκύσαντες** **ἔγκαρσίας** = ἀνελκύσαντες, ὥστε νὰ εἰναι πλάγιαι. **φύμη** = μεθ' ὄρμῆς ἀποκαυλίζω = ἀποκόπτω τὸν καυλόν. **ἐνταῦθα** δὲ τὸ πρόσχον ἄκρον τῆς μηχανῆς (τοῦ κριοῦ) **ἔμβολὴ** = ἡ κεφαλὴ τοῦ κριοῦ.

77. **τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο** = πρὸς ἔξουδετέρωσιν τῆς ἐπιχωματώσεως κατεσκευάζετο τὸ μηνοειδὲς τεῖχος. **ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν** = μὲ τὰ διατιθέμενα φοβερὰ καὶ κοπιώδη μέσα. **πᾶσαν ίδειν ἐπενόουν** = τὸ πᾶν, κάθε μέσον, ἐσοφίζοντο. **σφίσιν** = ύπ' αὐτῶν, ὅλης φακέλους = δεμάτια ξύλων. **παρέβαλλον** = ἔρριπτον ἄλλα ἐπ' ἄλλων (= παρά). **ἐπιπαρανέω** = ἐπισωρεύω πρὸς τούτοις. **ἐπιπαρένησαν...** **ἐπισχεῖν** = ἐπειτα, ἐκτὸς τούτων, ἐπεσώρευσαν εἰς δόσον περισσότερον μέρος καὶ ἐκ τῆς ἄλλης πόλεως ἡδύναντο νὰ φθάσουν ἐκ τοῦ ὕψους ἐκείνου τῆς προσχώσεως (ἐνν. ἐξακοντίζοντες). **ἡδη γάρ...** **ἀνῆκε** = διότι μέχρι τότε ξύλα ξηρὰ (κλάδοι, φύλλα) τριφέντα ὑπὸ τῶν ἀνέμων μεταξύ των μόνα των ἀνέδωκαν πῦρ καὶ φλόγα. **ἐντὸς πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι** = ἐντὸς μεγάλης ἐκτάσεως τῆς πόλεως (ἀπὸ τὸ μέρος τῆς πυρκαιῶν) δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ πλησιάσῃ κανείς. **ἐπίφορος** ὁ ἐπί τι φέρων, εύνοικός.

78. διαμαρτάνω τινδός = ἀστοχῶ εἰς τι. διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον = διαιρέσαντες τὴν ὅλην ἔκτασιν (περιοχὴν) εἰς τμῆματα. πλινθεύομαι = κατασκευάζω πλίνθους. περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολὰς = κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἀρκτούρου· εἶναι δὲ ὁ ἀρκτούρος ἀστὴρ μέγιστος ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Βοώτου ἐμφανιζόμενος ἐσπερινὸς μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος, πρωινὸς δὲ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου. Ἐνταῦθα νοεῖται ἡ κατὰ Σεπτέμβριον γινομένη ἐπιτολὴ. κατεσκευάσθη = διωργανώθη.

Πλαταιέων ἔξοδος.

(Γ, 20 - 24)

20. χειμῶνος· δηλ. τοῦ 428 π.Χ. τῷ σίτῳ ἐπιλείποντι = ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ σίτου. τιμωρία = βοήθεια. ἐπιβουλεύουσιν ἔξελθεῖν = ἀποφασίζουν νὰ ἐξέλθουν. ἦν δύνωνται βιάσασθαι = ἂν δύνωνται νὰ τὸ ἐπιτύχουν διὰ τῆς βίας. πεῖρα = ἀπόπειρα, ἐπιχείρησις. ἀποκνέω τὸν κίνδυνον = ἐκ φόβου ἀπέχω τοῦ κινδύνου. πως = καπώς. ξυνεμετρήσαντο ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων = εὗρον τὸ ὅλον μέτρον (τῶν κλιμάκων) διὰ (καταμετρήσεως) τῶν σειρῶν τῶν πλίνθων. ἔξαληλιμμένον = καλῶς (= ἐκ) ἀσβεστωμένον. λογισμὸς = ὑπολογισμὸς (τῶν στρώσεων). οὐ πολὺ ἀπέχοντος = διέτε καὶ ἡ ἀπόστασις (ἀπὸ τοῦ τείχους) δὲν ἦτο μεγάλη, ἔβούλοντο· δηλ. ἀναβαίνειν.

21. πρός τε Πλαταιῶν... ἐπίοι = καὶ πρὸς τὸ μέρος τῶν Πλαταιῶν καὶ ἀν ἵσως κανεὶς ἔξωθεν ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν ἐπήρχετο. διέχω = ἀπέχω. πόδας· ὁ ποὺς ἴσοιται πρὸς 0,30 τοῦ μέτρου περίπου. μάλιστα = περίπου. διὰ δέκα ἐπάλξεων = εἰς κάθε δέκα ἐπάλξεις ςὶ ἐπάλξεις ἥσαν προμαχῶνες ἐπὶ τῶν τειχῶν, ἐκ τῶν ὅποιων οἱ ἀμυνόμενοι προσέβαλλον τοὺς ἐπερχομένους. διήκω = φθάνω. παρὰ πύργον = ἔξωθεν (πλησίον) τοῦ πύργου. ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν = ἀλλὰ διὰ μέσου αὐτῶν διήρχοντο (δσάκις δηλ. στρατιώτης ἤθελε νὰ μεταβῇ ἀπὸ ἐπάλξεώς τινος εἰς ἄλλην κειμένην πέραν τοῦ πύργου). νοτερὸς = βροχερός. ὄντων δι' δλίγου = εὑρισκομένων εἰς μικρὰ ἀπ' ἀλλήλων διαστήματα. στεγανὸς = ἐστεγασμένος.

22. παρεσκεύαστο· ἀπροσ. = παρασκευὴ ἐγεγόνει. τηρήσαν-

τες = περιμείναντες. χειμέριος = χειμερινός. περιέχω τινά = περιβάλλω τινά. ἀνά τὸ σκοτεινὸν = μέσα εἰς τὸ σκότος. φόφω δέ... τοῦ ἀνέμου = ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνεμος ἔκαμεν πάταγον καλύπτοντα τὸν ἐκ τῆς προσεγγίσεως αὐτῶν χρότον. διέχοντες = ἀφήνοντες μεγάλα διαστήματα μεταξύ των. εὔσταλεῖς τῇ δόπλισει = ἐλαφρῶς ὠπλισμένοι. τὸν ἄριστερόν... ὑποδεδεμένοι. ὅταν κανεὶς ἔχῃ γυμνὸν ὑποδήματος τὸν ἔνα πόδα, πατεῖ στερεώτερα εἰς λασπώδες ἔδαφος. ἀσφαλείας ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλὸν = διὰ νὰ βαδίζουν ἀσφαλεῖς εἰς λασπώδη τόπον. μεταπύργιον = τὸ μεταξύ τῶν δύο πύργων διάστημα. προσέθεσαν = ἐτοποθέτησαν. δπότε εἰεν... = ὅταν θὰ ἐπλησίαζον. καταβάλλω = βίπτω κάτω. ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων = ἐνῷ προσεπάθει νὰ πιασθῇ... ἐκ τοῦμπαλιν = ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους. ὅπως ἥκιστα τὸν νοῦν ἔχοιεν = διὰ νὰ μὴ προσέχουν καθόλου. κατὰ χώραν = εἰς τὴν θέσιν των. φρυκτοὶ πολέμοι = σήματα διὰ πυρῶν δηλουντα ἐμφάνισιν πολεμίων. παρανῖσχον (παρ-ἀν-ίσχω) φρυκτοὺς = παραλήλως πρὸς αὐτοὺς ὕψωναν φρυκτούς. φρυκτωρία = ἡ διὰ πυρῶν μακρόθεν συνεννόησις. καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο = καὶ πατήσουν εἰς ἀσφαλές ἔδαφος.

23. ἐν τούτῳ δηλ. τῷ χρόνῳ. τὰς διόδους τῶν πύργων = τὰς πρὸς τοὺς πύργους φερούσας ὁδούς. οἱ μέν· δηλ. οἱ ἀναβάντες ἐπὶ τῶν πύργων καὶ ἐν ταῖς διόδοις. οἱ δέ· δηλ. οἱ λοιποὶ Πλαταιεῖς. ἀπώσαντες = καταρρίψαντες (ἴνα μὴ δυσχεραίνεται ἡ ἀνάβασις). διακομιζόμενος αἱεὶ = ὁ ἐκάστοτε ὑπερβαίνων τὸ τεῖχος καὶ τὴν τάφρον. αὐτοῖς ἐπεφέροντο = ἐπήρχοντο κατ' αὐτῶν. ἐς τὰ γυμνά· εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ σώματος τὰ μὴ κεκαλυμμένα ὑπὸ τῆς ἀσπίδος, δηλ. τὰ δεξιά. φθάνουσι... διαβάντες = ἐπρόφθασαν καὶ διέβησαν. κρύσταλλος... ὥστε ἀπελθεῖν = κρύσταλλος ὅχι στερεός, ὥστε νὰ πατήσῃ τις ἐπάνω καὶ νὰ περάσῃ. ἀλλ' οἰος ἀπηλιώτου ἡ βορέου ὑδατώδης μᾶλλον = ἀλλὰ τοιοῦτος (κρύσταλλος), ὅποιος συμβαίνει νὰ εἴναι, ὅταν πνέῃ ἀπηλιώτης ἡ βορρᾶς ὑδατώδης μᾶλλον (ἡ βέβαιος = στερεός). νῦξ ὑπονιφρομένη = νύξ, καθ' ἣν χιονίζει σιγά σιγά (ἀλλ' ἀδιακόπως). διάφευξις = φυγή.

24. Ἀνδροκράτης· ἥρως τιμώμενος ἐν Πλαταιαῖς, τοῦ ὅποιου τὸ μνημεῖον ἦτο ἔξω τῶν τειχῶν. νομίζοντες... τραπέσθαι = νομί-

ζοντες, ότι δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποπτεύσουν (οἱ Πελ.) ποσῶς, ὅτι (οἱ Πλατ.) ἐτράπησαν (ἐπῆραν) ταύτην τὴν ὁδόν. τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν διώκοντας = ἀκολουθοῦντας ἐν τῇ διώξει τὴν πρὸς τὰς Ἀθήνας ἄγουσαν. λαβόμενοι τῶν δρῶν = ἀφοῦ ἐπῆραν τὰ βουνά· ἀπετράποντο = ἐγύρισαν ὅπισω. κατὰ χώραν ἐγένοντο = ἐπανῆλθον εἰς τὰς θέσεις των. ὡς οὐδεὶς περίεστι = ὅτι δὲν ἐσώθη κανεὶς. ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς = ἐζήτουν νὰ κάμουν σπονδάς, διὰ νὰ σηκώσουν καὶ θάψουν τοὺς νεκρούς.

Πλαταιέων παράδοσις

(Γ, 52)

52. εἰρημένον ἦν = εἶχε δοθῆ ἐντολή. εἰ... ξυγχωροῖεν = ἐὰν ἐγίνετο ἀμοιβαία παραχώρησις. ἀποδίδομαι = δίδω ὅπισω. μὴ ἀναδοτος εἴη = μὴ δοθῆ ὅπισω. παρὰ δίκην = παρὰ τὸ δίκαιον. ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ = ἐν ἐσχάτῃ ἀδυναμίᾳ, τελείως ἐξηντλημένοι. ἐπικαλοῦμαι = προσκαλῶ. ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσί· οἱ Λακεδαιμόνιοι διὰ τῆς ἐρωτήσεως ἔθεσαν πρὸ διλήμματος τοὺς Πλαταιεῖς, διότι, ἐν ἀπαντήσουν οὗτοι ὅτι τοὺς εὐηργέτησαν, θὰ τοὺς ἀντιταχθῆ ὅτι ψεύδονται, ἐφ' ὅσον ἐπολέμουν πρὸς τοὺς Λακεδ. ἂν δὲ εἴπουν ὅχι, τότε θὰ καταδικασθοῦν κατὰ τὴν ὄμοιογίαν των. προτάξαντες σφῶν αὐτῶν = ἀφοῦ ὥρισαν τοὺς συνηγόρους των.

Δημηγορία Πλαταιέων

(Γ, 53 - 59)

53. οὐ τοιάνδε... δίκην ὑφέξειν = ὅτι δὲν θὰ ὑποστῶμεν τοιαύτην δίκην (οἷαν δῆλ. ὑπέχομεν διὰ τοῦ ἐρωτήματος· πρβλ. Γ, 42,4). οἰδέμενοι... ἡγούμενοι· αἱ μετοχαὶ αὗται περιέχουν τοὺς λόγους, διατὶ πιστεύσαντες... τὴν παράδοσιν ἐποιησάμεθα. δεξάμενοι = εἰ δεξαίμεθα, ἀπόδοσις δὲ τό : τὸ ἵσον μάλιστ' ἀν φέρεσθαι = θὰ ἡμιπορούσαμεν πρὸ πάντων νὰ εὔρωμεν τὸ δίκαιον μας. ὥσπερ καὶ ἐσμέν· δῆλ. οὐκ ἐν ἄλλοις δικασταῖς. ἐν δικασταῖς γενέσθαι = νὰ παρουσιασθῶμεν ἐνώπιον δικαστῶν. ἀμφοτέρων δῆλ. νομιμωτέρας δίκης καὶ δικαίων δικαστῶν τὸν ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἰναι = ὅτι ὁ ἀγῶν εἶναι περὶ ζωῆς ἢ θανάτου. κοινὸς = δίκαιος, ἀμερόληπτος. τεκματιρόμενοι... οὐ προγεγενημένης = συμπεραίνοντες

ἐκ τοῦ ὅτι δὲν διετυπώθη πρότερον κατηγορία. λόγον ἥτησάμεθα· δῆλο. τὴν ἀδειαν νὰ ὀμιλήσωμεν (πρβλ. Γ, 52), τὸ τε ἐπερώτημα βραχὺ (= σύντομον) δὸν· αἰτ. ἀπόλυτος ἀναφ. εἰς τὸ τεκματιόδενοι. ὡς (δῆλο. ἐπερωτήματι) ἀποκρίνασθαι... γίγνεται= πρὸς τὸ ὅποῖον ἐπερώτημα ἡ ἀληθῆς ἀπόκρισις ἀποβαίνει δλεθρία (εἰς τὸν ἀποκρινόμενον): τὰ δὲ φευδῆ· δῆλο. ἀποκρίνασθαι. ἔλεγχον ἔχει= ἀποδεικνύεται (φευδῆς): πανταχόθεν ἀποροι καθεστῶτες = ἐπειδὴ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εὐρισκόμεθα εἰς ἀμηχανίαν. δο μὴ ῥηθεὶς λόγος= τὸ μὴ ῥηθῆναι λόγον = ἡ σιωπή. τοῖς ὅδ' ἔχουσιν αἰτίαν δὲν παράσχοι = δύναται νὰ δώσῃ ἀφορμὴν πρὸς κατηγορίαν (= αἰτίαν) τῶν εὐρισκομένων εἰς τοιαύτην κατάστασιν (εἰς τὴν θέσιν μας). πρὸς τοῖς ἄλλοις = ἐκτὸς τῶν ἄλλων δυσχερειῶν. ἡ πειθώ = τὸ πεῖσαι ύμᾶς = ἡ δύναμις τοῦ πείθειν. ἀγνῶτες δύντες ἄλληλων (ἡμεῖς καὶ υἱοίς) = ἐὰν ἤμεθα ἀγνωστοι μεταξύ μας. ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια = ἐπεσενεγκόντες ὑπέρ ἡμῶν αὐτῶν = προσάγοντες εἰς τὸ δικαστήριόν σας (= εἰς) πρὸς ὑπεράσπισιν μας (= ἐπὶ) ἀποδείξεις. ἀπειροι ἥτε= δὲν γνωρίζετε. καὶ δέδιμεν οὐχὶ μή... = δέδιμεν μὴ προκαταγόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἡσσους εἶναι τῶν ύμετέρων = καὶ φοβούμεθα οὐχὶ μήπως ἐκ τῶν προτέρων καταδικάσαντες τὰς ὑπηρεσίας ἡμῶν ως κατωτέρας τῶν ἴδιων σας. Ἐννοοῦνται αἱ ὑπηρεσίαι, ἀς οἱ Πλαταιεῖς παρέσχον ἐν τῷ Περσικῷ πολέμῳ. ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε· δῆλο. τὸ ἡσσους εἶναι = θεωρῆτε αὐτὸ ως κατηγορίαν ἡμῶν. ἄλλοις (δῆλο. τοῖς Θηβαίοις) χάριν φέροντες = χαριζόμενοι = πρὸς εὐχαρίστησιν ἄλλων. ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα = (μήπως) εἰσαγώμεθα εἰς κρίσιν προσποφασισμένην, εὐρισκόμεθα πρὸ εἰλημμένης ἀποφάσεως.

54. παρεχόμενοι ἄ... διάφορα= ἀναφέροντες τὰς δικαιολογίας (λόγους), τὰς ὄποιας ἔχομεν ως πρὸς τὰς διαφορὰς ἡμῶν μὲ τοὺς Θηβαίους. εὖ δεδραμένα = αἱ εὐεργεσίαι. γάρ = δηλαδή. πρὸς τὸ ἐρώτημα· ἡ πρὸς σημ. ἀναφοράν. φαμὲν γάρ... εἰ ως πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ύμᾶς μὴ εὖ παθόντας= ἀποκρινόμεθα ὅτι, ἐὰν μὲν ἐρωτᾶτε ἡμᾶς ως ἔχθρούς σας, δὲν ἔχετε ύμεις ἀδικηθῆ, ἐὰν δὲν εὐηργετήθητε ἀπὸ ἡμᾶς. αὐτούς = ύμᾶς αὐτούς. τὰ δὲ ἐν εἰρήνῃ· εἰς τὸ ἀγαθοὶ = ὅσον ἀφορῇ δὲ εἰς τὴν διαγωγὴν ἡμῶν ἐν τῇ εἰρήνῃ· ἀγαθοὶ γεγενήμεθα = ἔχομεν δειχθῆ γεννᾶτοι, ἔντιμοι, ἄμεμ-

πτοι. νῦν (= ἐν τῷ παρόντι πολέμῳ)· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ τότε (= ἐν τοῖς Μηδικοῖς)· ξυνεπιθέμενοι = μεθ' ὑμῶν ἐπιθέμενοι. ἐς ἔλευθερίαν = ἵνα διατηρήσωμεν τὴν ἔλευθερίαν. μόνοι Βοιωτῶν· δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ κατὰ γράμμα, διότι πλὴν αὐτῶν καὶ οἱ Θεσπιεῖς κατὰ τὸν Ἡρόδοτον καὶ οἱ Ἀλιάρτιοι κατὰ τὸν Παυσανίαν ἔλαβον μέρος πλὴν αὐτῶν. μάχῃ = κατὰ τὴν μάχην. Παυσανίᾳ· ὁ Π. ἦτο ἀρχιστράτηγος τῶν Ἑλλήνων ἐν Πλαταιαῖς. παρὰ δύναμιν = ὑπὲρ δύναμιν δτε περ δὴ = καθ' ἣν μάλιστα στιγμήν. περιέστη τὴν Σπάρτην = ἔστη περὶ τὴν Σπάρτην = κατέλαβε τὴν Σπ. ἐς Ἰθώμην Εἰλώτων ἀποστάντων· βραχυλογ. = ἀποστάντων καὶ ἀποχωρησάντων, σεισμόν· τὸν γενόμενον τῷ 464 π.Χ. 'Ως γνωστόν, οἱ Σπαρτιάται τόσον πολὺ ἐφοβήθησαν ἐκ τῆς ἀποστασίας τῶν Εἰλώτων, ὥστε ἔστειλαν εἰς τὰς Ἀθήνας τὴν Περικλείδαν ζητοῦντες βοήθειαν, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν τὸν Κίμωνα. οὐκ εἴκοδες ἀμνημονεῖν = δὲν εἶναι δίκαιον νὰ λησμονῆτε.

55. τοιοῦτοι ἡξιώσαμεν εἶναι = ἐθεωρήσαμεν πρέπον νὰ εἴμεθα τοιοῦτοι. ἔβιάσαντο = μετεχειρίσθησαν βίαν καθ' ὑμῶν. Τὸ ἀναφερόμενον ἐνταῦθα ἀπὸ τοῦ δήτορος εἶναι ἀληθές, ὡς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδ. VI, 108. Πιεζόμεγοι δηλ. τότε οἱ Πλαταιεῖς ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Λακεδαιμ., ἀλλ' οὗτοι παρέπεμψαν αὐτοὺς εἰς τοὺς Ἀθην. ὡς κατοικοῦντας πλησίον. ἔκπρεπέστερον = ἔξω τοῦ πρέποντος, ἀσύνηθες πάθημα. ἔμελλήσατε· δηλ. πείσεσθαι. εἰ = δτι. οὐκ ἡδικοῦμεν = δὲν ἥμεθα ἔνοχοι ἀδικίας. ἀπωκνεῖτε = ἐδιστάζετε. καλὸν = ἔντιμον. ἄλλως τε καὶ = καὶ πάντων. πολιτείας (= ἰσοπολιτείας) μετέλαβε· ἐνταῦθα λέγει ὁ Θουκυδίδης ὅτι οἱ Ἀθην. εἶχον δώσει προηγουμένως εἰς τοὺς Πλαταιεῖς ἰσοπολιτείαν, ἥτις συνίστατο εἰς τὸ δτι πολίτης, ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην πόλιν μετοικῶν, ἐγίνετο μόνιμος πολίτης ταύτης, εἰς ἣν μετώκει. παραγγελλόμενα· δηλ. ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. & δὲ ἔκάτεροι... τῆς συμμάχοις = δσα δὲ ἔκάτεροι (ὑμεῖς καὶ οἱ Ἀθην.) ὡς ἡγεμόνες τῶν συμμάχων παραγγέλλετε εἰς αὐτούς. οἱ ἐπόμενοι· δηλ. ἔκατέροις. ἐπὶ τὰ μὴ δρθῶς ἔχοντα = ἐπὶ τὰ ἀδικα.

56. τὸ τελευταῖον· ἐνν. δὲ ἡδίκησαν = τὴν τελευταίαν ἀδικίαν ἐν σπονδαις· ἐνν. τὰς τριακοντούτεις σπονδάς. ιερομηνίᾳ (ιερὰ-

μήνη = σελήνη) ἔορτάσιμος ήμέρα. Είχον δὲ οἱ Πλαταιεῖς Ἱερομηνίαν, διότι οἱ Θηβ. τοὺς ἐπετέθησαν κατὰ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς. **δρθῶς** ἔτι-
μωρησάμεθα· ἐν τούτοις οἱ Πλ. είχον κάμει συμφωνίαν πρὸς τοὺς
εἰσελθόντας Θηβαίους (πρβλ. Γ, 66,2 καὶ Β, 2, 1). **κατὰ τὸν πᾶσι**
νόμον καθεστῶτα = κατὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν γενικῶς σύνήθειαν.
ὅσιον = δίκαιον. **εἰ γάρ...** λήψεσθε = διότι, ἐὰν κρίνετε τὸ δίκαιον
ἀποβλέποντες εἰς τὸ προσωρινὸν συμφέρον νῦν καὶ τὴν ἔχθραν ἐκεί-
νων (τῶν Θηβ.) **φανεῖσθε** = δεῖξετε ὑμᾶς αὐτούς. **τότε**· δηλ. ἐν
τοῖς Μηδικοῖς. **εἰ ἄρα** ήμάρτηται **τι** = ἂν ἵσως ἔχῃ γίνει σφάλμα.
ἀντιθεῖναι = ἀντιπαραβαλεῖν. **μείζω πρὸς ἐλάσσω** = μεγαλύτεραν
(τὴν προθυμίαν) ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ μικρότερον σφάλμα. **ἐπη-**
νοῦντο τε μᾶλλον... πράσσοντες = οἱ μὴ ἐπιδιώκοντες (ὡς οἱ Θηβ.)
ὑπὲρ ἔαυτῶν ἔνευ κινδύνων τὰ συμφέροντά των σχετικῶς μὲ τὴν ἔ-
φοδον τῶν βαρβάρων (πρὸ τοῦ ἐπερχομένου ἔχθροῦ). **τολμᾶν τὰ**
βέλτιστα = μετὰ τόλμης πράττειν τὰ βέλτιστα (ὡς ἐπραξαν οἱ Ἀ-
θηναῖοι ἐρημώσαντες τὴν πόλιν των). **Παρατηρητέα** ἡ ἀντιστοιχία:
ἔθέλοντες τολμᾶν — πράσσοντες, μετὰ κινδύνων — ἀσφαλέᾳ, βέλτι-
στα — ξύμφορα **ῶν** = ἐκ τούτων (τῶν μετὰ κινδύνων περὶ τῶν βελ-
τίστων ἀγωνισαμένων). Διότι οἱ Πλ. κατὰ τὰ Μηδικὰ προτιμήσαν-
τες τὰ βέλτιστα κατέλιπον τὴν πόλιν των νὰ τὴν πυρπολήσουν οἱ Πέρ-
σαι. (πρβλ. Γ, 57, 3). **ἔς τὰ πρῶτα** = τὰ μέγιστα. **ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς**.
εἰς τὸ διαφθαρῶμεν = διὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐνεργείας (διότι δηλ.
ἐπροτιμήσαμεν τὸ δρθὸν τοῦ συμφέροντος). **δικαίως** = κατὰ τὸ δί-
καιον. **κερδαλέως** = κατὰ τὸ συμφέρον μας. **καίτοι χρή...** **καθι-**
στῆναι = ἀλλ' ὅμως κρίνοντες περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων πρέπει
νὰ φαίνεσθε, ὅτι ἔχετε σταθερὰν γνώμην καὶ νὰ μὴ νομίσετε, ὅτι (τὸ
πραγματικὸν) συμφέρον νῦν εἶναι ἄλλο τι παρά, ὅταν καὶ τὸ προσ-
ωρινὸν συμφέρον νῦν ῥυθμίζεται ὡφελίμως, ἐνῷ τηρεῖτε πάντοτε
πιστῶς πρὸς τοὺς ἀνδρείους συμμάχους τὴν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν
ἀνδρείαν των· ἦτοι ὁ συμβιβασμὸς τῆς ἐκάστοτε ὡφελείας νῦν μὲ
τὴν σταθερὰν εὐγνωμοσύνην τῶν γενναίων συμμάχων, (τοῦτο εἶναι τὸ
πραγματικὸν συμφέρον). Οἱ λόγοι οὗτοι ἀποτελοῦν εἶδος μορφῆς κατὰ
τῶν Λακ., οἱ διόποιοι μετέβαλον γνώμην.

57. **προσ** (= προσέτι) **σκοποῦμαι** = σκέπτομαι. **ἀνδραγαθία** =
γενναίαι φροσύνη· **ἐνταῦθα** = χρηστότης, τιμότης. **εἰ γνώσεσθε** μὴ τὰ

εἰκότα = ἔὰν θὰ ἀποφασίσετε ὅχι δίκαια. γάρ· αἰτιολογεῖ τὰ ἐπόμενα « ὁρᾶτε ὅπως ». οὐκ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην = δὲν θὰ ἀποφασίσετε ἐν κρυπτῷ. **ἐπαινούμενοι...** μεμπτῶν = διότι καὶ οἱ κρίνοντες ἐπαινοῦνται καὶ οἱ κρινόμενοι δὲν εἶναι ἀξιόπεμπτοι· ἡτοι θὰ δικάσετε ἡμᾶς, οἱ όποιοι κατέχομεν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὸν ἐλλην. κόσμον διὰ τὰς πρὸς τὴν ἐλευθερίαν ὑπηρεσίας ἡμῶν. οὐκ ἀποδέξωνται = μέμψονται = δὲν θὰ ἐπικροτήσουν. αὐτοὺς = ὑμᾶς αὐτοὺς (τοὺς Λακ.) ἀμείνους· δηλ. ἡμῶν τῶν Πλαταιέων. Τοῦτο ἐλέχθη μετά τινος κολακείας. **ἐπιγνῶνται** = γνῶνται καθ' ἡμῶν (= ἐπί). οὐδέ· δηλ. ἀποδέξωνται. **ἱεροῖς κοινοῖς** = ἐννοοῦνται οἱ ναοὶ τῆς Ἐλλάδος ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς, ἔνθα συνήθως ἀνέθετον οἱ νικηταὶ ἀπὸ τοὺς ἡτηθέντας ἀναθήματα. **τρίποδα**· τὸν ἀφιερωθέντα εἰς τοὺς Δελφοὺς μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην ὑπὸ τοῦ Παυσανίου. **πανοικεσίᾳ** = οἰκογενειακῶς. **ἔς τοιτο ἔξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν** = εἰς τοιοῦτον σημεῖον δυστυχίας ἔχομεν φθάσει. **οἵτινες** = ὥστε ἡμεῖς... ἀπωλλύμεθα· ἐννοεῖ τὸν ἐμπρησμὸν τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Ξέρξου μετὰ τὴν ἐν Θερμοπύλαις μάχην ('Ηροδ. IX, 50). **ἐν** ὑμῖν... **ἡσσώμεθα** = ἐνώπιον ὑμῶν (ὡς δικαστῶν) εἴμεθα κατώτεροι. **ἄγων** = κίνδυνος. **τότε·** δηλ. πρὶν ἀποφασίσουν νὰ παραδώσουν τὴν πόλιν εἰς τοὺς Λακεδαιμ. (πρβλ. Γ, 52, 3 καὶ 56, 3). **θανάτου κρίνεσθαι** = δικάζεσθαι περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. **περιεώσμεθα...** **ἀτιμώρητοι** = μετὰ πολλὰς προσβολὰς τῆς τύχης (= περὶ) κατηντήσαμεν τέλος ἐξ ὅλων τῶν Ἐλλήνων ἡμεῖς οἱ Πλ. ἔρημοι καὶ ἀβογθῆτοι (ἀπροστάτευτοι). **τότε·** δηλ. ἐν τοῖ Μηδικοῖς. **βέβαιοι** = σταθεροί.

58. **καίτοι...** **ἀξιοῦμεν** = καὶ ὅμως (ἀν καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν ἐπὶ τὴν ὑμετέραν προστασίαν εἶναι ἀσθενῆς) ἵκετεύομεν. **ἔξυμαχικῶν γενομένων** = οἵτινες ἔγιναν ἔφοροι (προστάται) τῆς ὑμετέρας συμμαχίας· δηλ. κατὰ τὰ Μηδικά, ὅτε ὁ Παυσανίας ἐπικαλεσθεὶς εἰς βοήθειαν τοὺς ἔχοντας τὴν Πλαταιάκην γῆν θεοὺς ἐνίκησε τοὺς Μήδους. **καὶ** **ἀρετῆς τῆς** **ἔς τοὺς "Ἐλληνας** = καὶ τῆς ἀνδρείας, τὴν ὄποιαν ἐδείξαμεν ὑπὲρ τῶν Ἐλλήνων. **τὴν δωρεάν...** **πρέπει** = (ἵκετεύομεν) νὰ ἀπαιτήσῃς τὸν ἀνταμοιβὴν ἡμῶν (ἀντὶ τῆς ἀρετῆς ἡμῶν) παρ' αὐτῶν (τῶν Θηβ.) νὰ μὴ φονεύετε ἐκείνους, τοὺς ὄποιούς δὲν ἀρμόζει εἰς ὑμᾶς (νὰ φονεύετε). **σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχρᾶς κομίσασθαι** (= κομίσαι ὑμῖν αὐτοῖς) **χάριν** = καὶ νὰ λάβετε παρ' ἡμῶν ἔντιμον

εὐγνωμοσύνην ἀντί τῆς αἰσχρᾶς (ἀτίμου) τῆς παρὰ τῶν Θηβαίων. κακία = δυσφημία, κακὸν ὄνομα. ἀντιλαβεῖν = ἀντὶ τῆς ἡδονῆς λαβεῖν. δύσκλεια = κακὸν ὄνομα, οὐκ ἔσμεν ἔχθροι. τῶν σωμάτων ἀδειαν ποιεῖν = παρέχειν ἡμῖν ἀσφάλειαν. πρόνοοῦντες = ἀν., πρὶν ἀποφασίσετε, λάβετε ὑπ' ὅψιν. χεῖφας προϊσχομένους (τοῦ προΐσχω = παρέχω) = τὰς ἐστῶν χεῖφας προβάλλοντας, ἵκετεύοντας. ὁ νόμος τοῖς "Ελλησι = ἡ συνήθεια ἡ καθιερωμένη μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. διὰ παντὸς = καθ' ὅλον τὸν πρότερον χρόνον. Θήκη = τάφος. ἐσθήμασι. ἐνδύματα προσεφέροντο εἰς τοὺς νεκρούς, ἀκόμη δὲ καὶ ὅ, τι ἄλλο ἢ το προσφιλές εἰς αὐτοὺς ζῶντας. ὥραια = ὥριμοι καρποί, τῆς ἐποχῆς. ἀπαρχαί. ἡσαν ἡ προσφορὰ καὶ θυσία τῶν πρώτων καρπῶν. ἐπιφέρω = προσφέρω. διμαιχμός = συμπολεμιστής. δρθῶς = δικαίως. τοιούτους δὴ. φιλίους. τί ἄλλο δὴ. ποιήσετε. αὐθένταις = τοῖς φονεῦσι. Οὕτω λέγονται οἱ Θηβαῖοι ὡς φονεῖς τῶν πατέρων αὐτῶν, διότι εἶγον ταχθῆ μετὰ τῶν Περσῶν καὶ συνεπολέμουν μετ' αὐτῶν. ἀτίμους γερῶν = ἐστερημένους τιμῶν. Οἱ Θηβαῖοι, ἐγκαθιστάμενοι ἐν Πλαταιαῖς ὡς φονεῖς τῶν πατέρων, δὲν δύνανται νὰ λατρεύουν αὐτούς. ὅν νῦν ἶσχουσιν = ἀ νῦν ἶσχουσιν (ἔχουσιν). ἐρημοῦτε· εἰς θέσιν μέλλοντος — ἐρημώσετε. εἰσαμένων ιδρυσάντων. Τὸ εἰσάμενοι = ἀδρ. τοῦ ίζω. Εἶναι καθιερωμένος δρος ἐπὶ τῶν ιδρυτῶν τῶν ιερῶν καὶ ναῶν· ἐφρόντισεν δὲ ὁ Θουκ. νὰ ἐπεξηγήσῃ τὴν λέξιν διὰ τῶν κτισάντων, διότι ἐπὶ τῶν χρόνων του ἢ το ἀρχαῖκή.

59. οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης τάδε = δὲν συμβιβάζονται πρὸς τὴν φήμην σας αὐτά. φείσασθαι (ληπτέον ἀπολύτως) δέ... λαβόντας = νὰ μᾶς λυπηθῆτε διὰ νὰ καμφθῆτε κρίνοντες τὸ πρᾶγμα μὲ λελογισμένην συμπάθειαν (δηλ. προερχομένην ἐκ τῆς συνειδήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ἀδυναμίας). ὡς ἀστάθμητον... ξυμπέσοι = πόσον δλίγον δύναται κανεὶς νὰ ὑπολογίσῃ κατὰ τίνος ποτὲ καὶ χωρὶς νὰ πταίη (καὶ ἂν δὲν τὸ ἀξίζῃ) θὰ ἐπιπέσῃ ἡ συμφορὰ (ἢ πόσον ἀπροσδιόριστον εἶναι ποῖον θὰ εὔρῃ, ὁ ὄποιος δυνατὸν νὰ μὴ τὸ ἔξιε, καὶ πότε θὰ τὸν εὔρῃ ἡ συμφορά). ἡμεῖς τε... ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ὑμετέρας δόξης· ὡς δηλ. κινδυνεύει ἡ δόξα ὑμῶν, οὕτως ὑπολείπεται ὑμῖν μόνον ἡ ἴκεσία. ὡς ἡ χρεία προάγει = καθὼς ἡ ἀνάγκη ἀπαιτεῖ. ἐπιβοώμενοι θεοὺς τοὺς διμοβωμίους = ἐπικαλούμενοι τοὺς εἰς τοὺς

αύτοὺς βωμούς τιμωμένους θεούς δηλ. ἐν Ὁλυμπίᾳ. Δελφοῖς. πεῖσαι τάδε· ἐκ τοῦ ἐπιβούμενοι δηλ. φείσασθαι καὶ ἐπικλασθῆναι· προσφερόμενοι = προβάλλοντες πρὸς ὑπεράσπισιν ἡμῶν. ἵκεται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρῷων τάφων· τὸ ὑμῶν ἐκ τοῦ τάφων, τοῦτο δὲ ἐκ τοῦ ἵκεται = σᾶς καθικετεύομεν καταφεύγοντες εἰς τὴν προστασίαν τῶν τάφων, ἔνθα κεῖνται οἱ πατέρες ὑμῶν. ἐπικαλούμεθα... Θηβαίοις = ἐπικαλούμεθα τοὺς ἀποθανόντας νὰ μὴ περιέλθωμεν εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν Θηβαίων. μετ' αὐτῶν· δηλ. τῶν κεκυρικότων. ὥδε ἔχουσι = εἰς εὐρισκομένους εἰς τοιαύτην θέσιν. μετ' αὐτοῦ· δηλ. τοῦ τελευτῶν· πρὸ γε τούτου δηλ. τοῦ παραδοθῆναι. τῷ αἰσχίστῳ· διότι ὁ λιμὸς ἐπιφέρει ἀδοξὸν θάνατον, καθ' ὅσον ἀποθνήσκει τις χωρὶς νὰ πράξῃ τι γενναῖον. ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας = εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν (εἰς ἣν δηλ. ἡμεθα πρὸ τῆς παραδόσεως) ἀφοῦ ἐπαναφέρετε. τὸν ξυντυχόντα... ἐλέσθαι = ἔξορκίζομεν νὰ μὴ παραδοθῶμεν ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν, εἰς ἃς παρεδώσαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ προηγουμένην διαβεβαίωσιν πίστεως (= ὑμῖν πιστεύσαντες).

60. πρὸς τὸν λόγον = ἀπέναντι τῆς πειστικότητος τοῦ λόγου. προσελθόντες· δηλ. ἐνώπιον τῶν πέντε δικαστῶν. ἔνδωσί τι = δείξουν κάποιαν ὑποχώρησιν. ἐκείνοις· δηλ. τοῖς Πλαταιεῦσι παρὰ γνώμην = παρ' ἐλπίδα. τῆς ἀποκρίσεως = παρ' ὅσον ἀπήτει ἡ ἀπόκρισις.

Δημηγορία Θηβαίων (3, 61 - 67)

61. τοὺς μὲν λόγους = τούτους τοὺς μακροτέρους λόγους. οὗτοι· δηλ. οἱ Πλαταιεῖς. ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι = στρέψοντες καθ' ἡμῶν τὸν λόγον. καὶ μὴ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων καὶ ἅμα οὐδὲ (περὶ αὐτῶν) ἡτιαμένων (ὑπὸ τινος) πολλὴν τὴν ἀπολογίαν ἐποιήσαντο καὶ ἔπαινον (πραγμάτων), ὡν οὐδεὶς ἐμέμφαντο = καὶ δὲν ἔκαμνον ἔξω τῆς ὑποθέσεως μακρὰν τὴν περὶ αὐτῶν ἀπολογίαν καὶ μάλιστα χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς κατηγορήσῃ καὶ ἔπαινον διὰ πράγματα, διὰ τὰ ὅποια κανεὶς δὲν τοὺς ἔψεξε. πρὸς μὲν τά· δηλ. πρὸς τὰς καθ' ἡμῶν κατηγορίας· τῶν δέ· δηλ. τῆς περὶ ἔκατῶν ἀπολογίας καὶ τοῦ ἐπαίνου. ἡ ἡμετέρα κακία = ἡ κακία, ἦν νομίζουσιν, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν. Τοῦτο ἐλέχθη μετά τινος εἰρωνείας. δόξα = φήμη. διάφορος = ἔχθρος. ξυμμείκτους... ἔσχομεν = ἐκδιώξαντες ἀν-

Θρώπους μιγάδας· ξσαν δὲ οὗτοι Θρᾷκες, Ηελασγοί, "Ταντες. οὐκ ἡξίουν οὔτοι= δὲν κατεδέχοντο οὔτοι. προσηναγκάζοντο · ἐνν. ἐμμένειν τοῖς πατρίοις ἔθεσι· κυρίως πρὸς τὸ μὴ παραβαίνειν τὰ πάτρια.

62. τῇ αὐτῇ ίδέᾳ· εἰς τὸ ἀττικίσαι= μὲ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν. ἐν οἷς εἴδει· δηλ. πολιτείας = (ἐν ὅποιω¹) ὅποιν πολίτευμα ἔχοντες. κατ' δλιγαρχίαν ισόνομον = καθ' ἥν ὅλοι οἱ εὐγενεῖς εἶναι ὄμβτιμοι. ὅπερ ἐστὶ νόμοις καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον = τὸ ὅποιν εἶναι ὅλως ἀντίθετον πρὸς τοὺς νόμους καὶ πρὸς τὸ ίδεῶδες καλῶς συντεταγμένης πολιτείας. ίδιας δυνάμεις... σχήσειν = ἐλπίσαντες ὅτι θὰ καταστοῦν ισχυρότεροι. τὰ τοῦ Μῆδου = οἱ Μῆδοι. κατέχοντες ισχύι = κρατοῦντες διὰ τῆς βίας. ἐπηγάγοντο αὐτὸν = προσεκάλεσαν τοὺς Μήδους πρὸς τὸ συμφέρον των. αὐτοκράτωρ = κυρία ἔστιτης. μὴ μετὰ νόμων = εὐρισκομένη εἰς ἔκνομον κατάστασιν. τοὺς νόμους ἔλαβε = ἀνέκτησεν (ἢ πόλις) τὸ νόμιμόν της πολίτευμα. καὶ κατὰ στάσιν ἔχοντων αὐτῆς τὰ πολλὰ = καὶ ἐνῷ κατεῖχον ἔνεκα τῶν ἐμφυλίων ἐρίδων τὸ περισσότερον μέρος αὐτῆς. ἐν Κορωνείᾳ πρὸς δυσμάς τῆς Κωπατίδος. Ἐνταῦθα ἡττήθησαν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ 446 π.Χ. ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν, Εὐβοέων κλπ.

63. ἀξιώτεροι δηλ. ἡμῶν. ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ = διὰ νὰ ἡμπορήστε νὰ μᾶς ἀποκρούσετε. οὐκοῦν χρῆν... πρὸς ἡμᾶς = λοιπὸν ἐπρεπε νὰ προσκαλῆτε αὐτοὺς ὑμεῖς μόνον ἐναντίον μας. ὑπάρχον γε ὑμῖν· ἐνν. μὴ ξυνεπιέναι = ἀν καὶ ἥτο εἰς τὸ χέρι σας. εἰ τι προσήγεσθε = ἀν τυχὸν ἡναγκάζεσθε. ἐπὶ τῷ Μῆδῳ = κατὰ τοῦ Μήδου. προβάλλεσθε = πρὸς προστασίαν σας προβάλλετε. παρέχειν· ἐνν. ὑμῖν = ἐπιτρέπειν. τοὺς μὲν δηλ. Ἀθηναῖους. τοὺς δέ· δηλ. Λακεδαιμονίους. οὐκ ἵσην χάριν ἀνταπέδοτε = δὲν ἀνταπεδώκατε ἵσην εὐεργεσίαν (ἀλλὰ μείζονα). ἐκεῖνοι δηλ σᾶς ἐβοήθησαν ἀδικούμενούς, ὡς λέγετε, σεῖς δὲ τοὺς ἐβοήθησατε ἀδικοῦντας. καίτοι τὰς δομοίας... ἀποδιδομένας = καὶ δόμως τὸ νὰ μὴ ἀποδίδῃ τις τὰς δομοίας ὑποχρεώσεις εἶναι μᾶλλον ἐπονείδιστον παρὰ (τὸ νὰ μὴ ἀποδίδῃ) τὰς δικαίως διεριμένας, πρὸς ἀδικίαν δόμως (πρὸς τὸ ἑτέρους ἀδικῆσαι) ἀποδιδομένας.

64. τε = καὶ οὕτω. μόνοι· ἐνν. Βοιωτῶν. τοῖς μέν· δηλ. Ἀθηναῖοις· τοῖς δέ· δηλ. Θηβαῖοις (ἡμῖν) ἀξιοῦτε ἀφ' ὧν (ἀπὸ τούτων δὲ) ἐγένεσθε ἀγαθοί... ὠφελεῖσθαι = ἔχετε τὴν ἀξιωσιν νὰ ὠφε-

λῆσθε διὰ πράξεις, τὰς ὁποίας, ἐκάματε, διὰ νὰ ὠφελήσετε καὶ εὐχαριστήσετε ἄλλους. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ἐνν., ἔστιν ὠφελεῖσθαι. ξυναγωνίζεσθε· προστ.= διαμένετε συναγωνισταὶ καὶ σύμμαχοι. τὴν τότε ξυνωμοσίαν· τὴν γενομένην κατὰ τὸν γνωστὸν χρόνον ἔνορχον συμμαχίαν. Πότε ἐγένετο αὕτη; ξυγκατεδουλοῦσθε = σὺν τοῖς Ἀθηναῖς κατεδουλοῦσθε. Οἱ Ἀθηναῖοι βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν συμμάχων των Πλαταιέων κατέλαβον τὴν Αἴγιναν. διεκωλύετε· δῆλ. ἔτέρους κατέδουλοῦσθαι αὐτούς, ἔχοντές τε τοὺς νόμους = αὐτόνομοι τε ὅντες = μὴ ὑπακούοντες εἰς δυνάστας (ὅπως ἡμεῖς πρβλ. Γ, 62). τὴν τελευταῖαν πρόσκλησιν ἡμῶν ἐξ ἡσυχίαν = ὅτε ἡμεῖς προσεκαλέσαμεν ὑμᾶς εἰς εἰρηνικὴν οὐδετερότητα (πρβλ. Β, 72, 1). κακῶ = δουλώσει (τῶν Ἐλλήνων). ἀνδραγαθίαν προύθεσθε = ἐδείξατε γενναιότητα. οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε = ἀπεδείξατε τώρα ὅτι δὲν ἀνῆκον (δὲν ἦσαν ἴδια) εἰς ὑμᾶς. ἀ δὲ ἡ φύσις ... ἐξ τὸ ἀληθές = ὅσα δὲ ἡ φύσις ὑμῶν πάντοτε ἐπεθύμει, ἔξελεγχθέντα ἀπεδείχθησαν ἀληθῆ, ἤλθον εἰς τὸ φανερόν. τοιαῦτα ἀποφαίνομεν = τοιαύτας ἀποδείξεις προσήγορμεν.

65. ἀ δὲ τελευταῖα = ὡς πρὸς τὰ τελευταῖα δὲ ἀδικήματα. ἡμεῖς αὐτοὶ = μόνοι, ἀπρόσκλητοι. τῆς ἔξω συμμαχίας· δῆλ. πρὸς τοὺς Ἀθηναῖους. οἱ γάρ ἄγοντες... τῶν ἐπομένων· παραφεῖτ τὰ ἐν κεφ. 55, 4 λεγθέντα ὑπὸ την Πλαταιέων: «οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἵτιοι ἀλλ' οἱ ἄγοντες». πλείω παραβαλλόμενοι = διακυβεύοντες περισσότερα συμφέροντα (ώς πρῶτοι χρήματα καὶ γένει). τοὺς ὑμῶν χειρους... γενέσθαι = οἱ ἐξ ὑμῶν χειρότεροι νὰ μὴ γίνουν ἀκόμη χειρότεροι. τοὺς τε ἀμείνους... ἔχειν = καὶ οἱ καλύτεροι νὰ τιμῶνται ἀναλόγως τῆς ἀξίας των. σωφρονισταὶ ὅντες τῆς γνώμης = περιστέλλοντες τὴν ὄρμὴν τῆς ψυχῆς ὑμῶν. τῶν σωμάτων ἀλλοτριοῦντες = τῶν πολιτῶν στεροῦντες. ἐξ τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες = συμφιλιώνοντες ὑμᾶς πρὸς τοὺς ὄμοφύλους σας (τοὺς Βοιωτούς).

66. πολιτεύω = εἶμαι πολίτης. χωρήσαντες ἐνν. πρὸς ἡμᾶς. εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμεν... πρᾶξαι = καὶ ἂν τυχὸν ἐφαινόμεθα ὅτι ἐπράξαμέν τι ὑπασοῦν ἀπρεπὲς (ἄδικον). οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ἔσελθόντες = εἰσελθόντες ἀνευ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ λαοῦ. ἐν χερσὶν = ἐν τῇ συμπλοκῇ. κατὰ νόμον τινὰ = συμφώνως πρός τινα νόμον (συνήθειαν). χείρας προΐσχομαι = ἐκτείνω χείρας ἵκετιδας,

ίκετεύω. παρανόμως = παρά τὴν συνήθειαν (τῶν Ἑλλήνων, οἱ δόποιοι δὲν ἔφόνευον τοὺς ίκέτας, πρ.βλ. 67, 6). πῶς οὐδεινά εἴργασθε = πῶς δὲν διεπράξατε ἀπάνθρωπον πρᾶξιν. τρεῖς ἀδικίας· δηλ. ὅντα. ἐν δλίγῳ = ἐν βραχεῖ χρόνῳ. λυθεῖσα δομολογία = ἡ παράβασις τῆς συνήθηκες. ή φευσθεῖσα ὑπόσχεσις = ἡ ἀθέτησις τῆς ὑποσχέσεως. ἀντιδοῦναι δίκην = ἀντὶ τούτων δοῦναι δίκην = κολασθῆναι. οὐκ· ἐνν. τοῦτο γενήσεται (μὴ ἀντιδοῦναι δίκην). ἦν τὰ δρθὰ γιγνώσκωσι = ἂν κρίνωσι δικαίως (οἱ Λακεδ.).

67. ἐπεξήλθομεν = ἐξεθέσαμεν λεπτομερῶς. ἵνα ὑμεῖς μέν... καταγγωσόμενοι, ήμεῖς δὲ... τετιμωρημένοι = ἵνα ὑμεῖς μὲν γνωρίζετε ὅτι δικαίως θὰ καταδικάσετε αὐτούς, ήμεῖς δὲ ὅτι δικαιοτέρων ἔκδικησιν ἔχομεν λάβει δι' ὑμῶν. Οἱ Θηβαῖοι ἔνεκα τῆς ζωηρᾶς των ἐπιθυμίας φαντάζονται ώς τετελεσμένην τὴν τιμωρίαν. εἰ τις ἄρα καὶ ἐγένετο = ἀν τυχόν τις καὶ ἔγινε (εἶναι ή πραγματική). ἐπικλασθῆτε· πρβλ. 59, 1. ζημίας· ἐνν., αἰτίους εἶναι. οὐκ ἐκ προσηκόντων = ὅχι ως ἀρμόζει εἰς αὐτούς (διὰ τὰς προτέρας ἀρετάς). διλοφυρμῷ· δηλ. αὐτῶν. οἰκτω· δηλ. ὑμῶν αὐτῶν. ἐπιβοώμενοι πρβλ. 58,3. σφετέραν ἐρημίαν = τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπομόνωσιν. τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην = τοὺς νέους ἡμῶν (τὸ ἄνθος τῶν πολιτῶν μας), οἱ δόποιοι ἐφονεύθησαν ὑπὸ τούτων. ἄγοντες = πειρώμενοι ἀγειν. ἐν Κορωνείᾳ· πρβλ. 62,3. Ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους, οὔτινες ἡναγκάσθησαν νὰ ἀφήσωσιν ἔλευθερους τοὺς Βοιωτούς. τὰ ἐνάντια = τούναντίον. ἐπίχαρτοι εἶναι = (εἶναι δξιοι), ὥστε νὰ χαίρῃ κανεὶς διὰ τὰ κακά, τὰ δόποια πάσχουν. δι' ἐαυτοὺς = ἐξ αἰτίας των. πλέον η = μᾶλλον η, μίσει η δίκη = (ὡθούμενοι) ἀπὸ τὸ μῖσος η ἀπὸ τὸ δίκαιον. καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἵσην τιμωρίαν = καὶ διέτι δὲν τιμωροῦνται καὶ τώρα μὲ ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀδίκημά των τιμωρίαν ἀμύνατε τῷ νόμῳ = προστατεύσατε τὸν νόμον. ὁν = δ' ὅσα. καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν = καὶ μὴ διὰ τῶν λόγων τούτων ἀπωσθῶμεν προσβεβλημένοι ἐνώπιον ὑμῶν. Διὰ τούτων παρῳδεῖ τοὺς λόγους τῶν Πλατ. ἐν .57, 4. οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ' ἔργα. Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς ῥητορικοὺς ἀγῶνας, εἰς τοὺς δόποιους ἡσχολοῦντο τότε οἱ Ἀθηναῖοι. βραχεῖα· ἐνν. οὖσα. ἀμαρτανομένων δὲ (τῶν ἔργων)... γίγνονται

= ὅταν δὲ τὰ ἔργα περιέχωσιν ἀμαρτήματα, λόγοι μὲν ὡραίας λέξεις καλλωπισθέντες γίνονται προκαλύμματα αὐτῶν, ἢν κεφαλαιώσαντες διαγνώμας ποιήσῃσθε= ἀν διατυπώσαντες περιληπτικάς ἀποφάσεις διακοινώσῃτες αὐτάς. Τοῦτο λέγεται ἀναφορικῶς πρὸς τὸ βραχὺ ἐπερώτημα τῶν Λακ. δικαστῶν 52, 4 « εἰ τι Λακ. ἀγαθὸν εἰργασθε ». πρὸς τοὺς ξύμπαντας δηλ. ὅχι μόνον πρὸς ἐνόχους. ησσόν τις ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις λόγους καλούντος ζητήσει= ὁ καθένας ὀλιγώτερον θὰ καταφεύγῃ εἰς ὡραίους λόγους διὰ νὰ καλύπτῃ ἀδίκους πράξεις.

Πλαταιέων καταδίκη

(Γ, 68)

68. νομίζοντες... δρθῶς ἔξειν= φρονοῦντες (καὶ μετὰ τὰ λεχθέντα ὑπὸ τῶν Πλαταιέων) ὅτι δρθὸν εἶναι νὰ ἐπιμείνουν εἰς τὸ ἔρωτημα. προείχοντο= προέτειναν. κοινούς· δηλ. εἰς τοὺς Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους, ἐπομένως οὐδετέρους. κατ' ἔκείνας· δηλ. τὰς σπονδὰς τοῦ Παυσανίου. τῇ ἔαυτῶν δικαίη βουλήσει= διὰ τὴν δικαίαν ἀπαίτησιν αὐτῶν (τῶν Λακ.) ἔκσπονδοι= ἀπηλλαγμένοι τῶν δεσμῶν τῆς συνθήκης. Ἡσαν δὲ ἀπηλλαγμένοι οἱ Λακ., διότι οἱ Πλατ. ἀπέρριψαν τὰς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιδάμου γενομένας εἰς αὐτοὺς προτάσεις περὶ οὐδετερότητος (πρβλ. B, 72 : « καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων). ἔνα ἔκαστον παραγαγόντες = ὁδηγοῦντες ἐνώπιον τῶν δικαστῶν ἔνα ἔνα χωριστά. ὅπότε μή φαῖεν = ἐὰν δὲν ἔδιδον καταφατικὴν ἀπάντησιν. ἔξαίρετον ἐποιήσαντο= ἔξήρεσαν. κατὰ στάσιν ἔκπεπτωκόσι= ἔξορίστοις ἔνεκα πολιτικῆς στάσεως, τὰ σφέτερα φρονοῦντες= λακωνίζοντες. καθελόντες ἐξ ἔδαφος = κατεδαφίσαντες. ἐκ τῶν θεμελίων= ἐκ τοῦ ὑλικοῦ τῶν θεμελίων διότι τὰ ἴδιωτικὰ οἰκήματα ἥσαν κατεσκευασμένα ἐκ πλίνθων πλήγην τῶν θεμελίων, τὸ δὲ καταγώγιον ἄπαν ἦτο ἐκ λίθων. καταγώγιον· οἰκημα διὰ τοὺς ξένους, οἱ ὅποιοι ἐπεσκέπτοντο τὸν ναὸν τῆς "Ηρας. θυρώματα= κουφώματα. τοῖς ἄλλοις = μὲν τὰ ἄλλα ὑλικά. δημοσιώσαντες= κηρύξαντες δημοσίαν. ἀπεμίσθωσαν= ἔδωκαν ἐπὶ ἐνοικίῳ. ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο = ἀπετράποντο, ἐφάνησαν δυσμενεῖς. σχεδόν δέ τι... ἔνεκα= καὶ σχεδόν καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν οἱ Λακ. ἐφάνησαν τόσον δυσμενεῖς πρὸς τοὺς Πλαταιεῖς ἔνεκα τῶν Θηβαίων.

II. ΛΕΣΒΙΑΚΑ

Μυτιληναίων ἀποστασία

(3, 1 - 18)

1. Θέρους ἐνν. τὸ θέρος τοῦ 428, τετάρτου ἔτους τοῦ πολέμου. ἄμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι = ὅτε ὁ σῖτος ἦτο ὡρίμος πρὸς θερισμόν, ἥτοι περὶ τὸ τέλος τοῦ σημερινοῦ Μαΐου. Διατὶ ἔκαμνον τὸν Μάϊον τὰς εἰσβολάς; ἐγκαθεζόμενοι = ἐν αὐτῇ (μονίμως) στρατοπεδεύσαντες. εἰώθεσαν ἐνν. γίγνεσθαι. δηποτε = ὅπου τοὺς ἤρχετο βολικά. προεξιόντες τῶν δπλων = ἐξερχόμενοι τοῦ στρατοπέδου καὶ προχωροῦντες ἀπ' αὐτοῦ. οὖν εἰχον τὰ σιτία = ἐφ' ὅσον χρόνον εἶχον τροφάς. διελύθησαν κατὰ πόλεις = διαλυθέντες ἤλθον ἔκαστοι εἰς τὰς πόλεις τῶν.

2. Μήθυμνα πόλις τῆς Λέσβου ἀφωσιωμένη εἰς τοὺς Ἀθηναίους. τῶν λιμένων τὴν χῶσιν... ἔδει ἀφικέσθαι = ἐπερίμεναν νὰ τελειώσῃ τὸ κλείσιμον τῶν στοιμίων τῶν λιμένων καὶ νὰ φθάσουν ὅσα ἔχρειάζοντο ἐκ τοῦ Πόντου. διάφορος = ἐχθρός. πρόξενοι = οὗτα ἔκαλοῦντο οἱ ἀναλαμβάνοντες τὰς ὑποθέσεις ξένης πόλεως, τῆς ὧδης οἱ πολῖται, ἐρχόμενοι εἰς τὴν ίδικήν των χώραν, ἀπέλαυνον τῆς προστασίας καὶ τῆς συνδρομῆς των πρὸς διεκπεραίωσιν τῶν ὑποθέσεών των κατι ἀνάλογον πρὸς τοὺς σημερινὰς πρεσβευτάς. ξυνοικίζουσι τὴν Λέσβον ἔς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ = ἐξαναγκάζουν τοὺς Λεσβ. (τοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς καὶ τοῖς χωρίοις) νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Μυτιλήνη. καὶ τὴν παρασκευήν... ἐπείγονται = ἐπισπεύδουν τὴν προετοιμασίαν των. ξυγγενῶν. ἥσαν ὅλοι Αἰολεῖς. ἥδη = ἐν τάχει, εὐθύς.

3. ἄρτι καθισταμένου = ὁ ὄποιος μόλις εἶχεν ἀρχίσει. μέγα ἔργον = ἐπικίνδυνον πρᾶγμα. Λέσβον προσπολεμώσασθαι = νὰ καταστήσουν τὴν Λέσβον πολεμίαν πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι πολέμοις. ἀκέ-

ραιος = ἀβλαβής, μεῖζον μέρος... εἶναι = ἀποδίδοντες μεγαλυτέρων σημασίαν εἰς τὴν ἑαυτῶν ἐπιθυμίαν νὰ μὴ εἶναι ἀληθῆ (ἢ εἰς τὰς καταγγελίας). τὴν ξυνοίκησιν διαιλύειν = νὰ θέσουν τέρμα εἰς τὴν συνοίκησιν (νὰ ἀποστέλουν εἰς τὰ ἔδια τοὺς μετακομισθέντας εἰς τὴν πόλιν). **Μαλδεις**· ἐπιθ. τοῦ Ἀπόλλωνος (ἴσως ἐκ τοῦ μᾶλλον = μῆλον = πρόβατον), διότι ἦτο ἀγροτικὸς θεός. **ἄφνω** = αἱρνιδίως. **ἢν μὲν** ξυμβῇ **ἢ πεῖρα**· ἐνν. εὖ ἔχει = ἂν μὲν ἐπιτύχῃ ἢ ἀπόπειρα, ἔχει καλῶς. **κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν** = συμφώνως πρὸς τὰς ἐκ τῆς συμμαχίας ὑποχρεώσεις. **ἔς φυλακήν ἐποιήσαντο** = ἔθεσαν ὑπὸ ἐπιτήρησιν. **Γεραιστός** ἀκρωτήριον, λιμὴν καὶ πόλις τῆς Εὐβοίας. **δλιάδος ἀναγομένης ἐπιτυχῶν** = εὑρῶν φορτηγὸν πλοῖον ἔτοιμον πρὸς ἀναχώρησιν. **πλῶ χρησάμενος** = πλεύσας μὲν εὔνοϊκὸν ἀνεμον. **τά τε ἄλλα τῶν τειχῶν . . . ἐφύλασσον** = ὅλα τὰ ἄλλα τὰ σχετικὰ μὲ τὰ τείχη καὶ τοὺς λιμένας ἐφύλασσον, ἀφοῦ τὰ ἡμιτελῆ ἔφραξαν.

4. **τὰ ἐπεσταλμένα** = τὰ προσταχθέντα. **λόγους ἥδη προσέφερον** = τώρα πλέον (ἐν τῇ ἀνάγκῃ) ἐπρότειναν διαπραγματεύσεις. **παραυτίκα** = πρὸς τὸ παρόν. **δμολογία τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι** = νὰ ἀπομακρύνουν ἀφ' ἑαυτῶν μὲ ἐπιεικεῖς τινας δρους. **ἀνακωχῇ** ὅπως καὶ σήμερον. **οἱ διαβάλλοντες** = οἱ καταδόται. **ώς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων** = διότι δῆθεν αὐτοὶ δὲν θὰ διαταράξουν τὰς συμμαχικὰς σχέσεις. **οὐ γάρ ἐπίστευον . . . προχωρήσειν** = διότι δὲν ἤλπιζον, ὅτι θὰ ἐπιτύχουν αὐτά, ποὺ ἐπερίμεναν ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. **ταλαιπώρως** = μὲ κόπον. **διὰ τοῦ πελάγους**. δηλ. μὴ προσορμίζομενοι εἰς νῆσους, πρᾶγμα τὸ ὅποιον παρεῖχεν ἀσφάλειαν καὶ εὐκολίαν εἰς τὰ πλοῖα. **αὐτοῖς ἐπρασσον** = διεπραγματεύοντο μετ' αὐτῶν.

5. **"Ιμβριοι καὶ Λήμνιοι"** διότι οὗτοι, κληροῦχοι τῶν Ἀθηναίων ὄντες, ησαν πιστοὶ εἰς αὐτούς. **δλίγοι τινές** ίσως οἱ Τενέδιοι, διότι ὑπώπτευον τοὺς Μυτιληναίους. **ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον**· δηλ. τὸ ἐν Μαλέᾳ. **οὕτε ἐπηυλίσαντο** = οὕτε διενυκτέρευσαν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. **ἐκ Πελοποννήσου . . . κινδυνεύειν** = διότι ἥθελον νὰ διεξάγουν τὸν ἀγῶνα μαζὶ μὲ τὴν Πελοποννησιακὴν βοήθειαν καὶ μὲ ἄλλην δύναμιν, ἐὰν ἀπὸ κανέναν μέρος προσήρχετο. **φθάσαι τὸν ἐπίπλουν** = νὰ φθάσουν πρὸ τῶν ἐπερχομένων πλοίων.

6. **ἐπιρρωσθέντες** = λαβόντες θάρρος. **οὐδὲν ισχυρὸν** = οὐδε-

μίαν σοβαράν ἀντίστασιν. **περιορμισάμενοι** = ἀποκλείσαντες διὰ πλοίων. **τοὺς ἐφόρμους ἐποιοῦντο** = ἐφώρμουν, ἤτοι ἔχοντες τὰ πλοῖα ἡγκυροβολημένα πλησίον τῶν λιμένων ἀπέκλειον αὐτούς: **τῆς θαλάσσης...** **εἰργον τοὺς Μυτιληναίους** = ἀπέκλειον τῆς θαλάσσης τοὺς Μυτ. ὥστε νὰ μὴ χρησιμοποιοῦν αὐτήν. **ναύσταθμον πλοίων** πλεονασμὸς = ναύσταθμος. **ἄγορὰ** = τόπος ἀγορᾶς. **τὰ περὶ Μυτ...** οὕτως ἐπολεμεῖτο = ὁ περὶ τὴν Μυτ. πόλεμος τοιουτορόπως διεξήγετο.

8. ἐπὶ τῆς πρώτης νεώς: Ιδὲ Γ, 4. **'Ολυμπίαζε παρεῖναι·** ἐκεῖ ἐπὶ εὐκαιρίᾳ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων θὰ παρευρίσκοντο ὅλοι οἱ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμ. καὶ θὰ συνεζήτουν μετ' αὐτῶν οἱ Σπαρτιάται. **Δωριεὺς 'Ρόδιος:** οὐδὲ τοῦ περιφήμου Ὀλυμπιονίκου Διαγόρου. **ἢν δὲ Ὁλυμπιάς.** ἢτο ἡ 88η Ὁλυμπιάς, ἤτοι 428 π.Χ. κατέστησεν ἐξ λόγους = συνῆλθον εἰς σύσκεψιν.

15. τοῖς δύο μέρεσι· τὸ ἄλλο τρίτον ἔμενεν, ἵνα φυλάττῃ ἐκάστην πόλιν. **δλκούς:** δργανα, διὰ τῶν ὄποιων τὰ πλοῖα εἴλκοντο ἐπὶ τῆς ἔηρᾶς. **Ἡ ὑπερενώλκησις πλοίων** διὰ τῶν ἱσθμῶν ἢτο συνήθης παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. **ὑπεροίσσοντες:** δῆλ. τὰς ναῦς = ἵνα μεταφέρουν τὰ πλοῖα (ἀπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ εἰς τὸν Σαρωνικόν). **Ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἥσαν** = ἡσχολοῦντο μὲ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν. **ἀρρωστίᾳ τοῦ στρατεύειν** = ἐν ἀπροθυμίᾳ εἰς τὴν ἐκστρατείαν.

16. αὐτούς· τοὺς Λακ. διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν = διότι ἔθεώρουν αὐτούς ἀσθενεῖς, ἀνισχύρους. **ἀναγαγόντες** = ἀναγαγόμενοι = ἀποπλεύσαντες. **ἢ δοκοίη αὐτοῖς** = εἰς ὄποιον μέρος ἐνόμιζον αὐτοὶ κατάλληλον. **πολὺν τὸν παράλογον** = ἐντελῶς ἀπροσδόκητα. Διότι οἱ Ἀθην. παρὰ τὰς πληροφορίας τῶν Μυτιλ. ἐν 13, 4 ἐνσχύσαν τοὺς στόλους τῶν εἰς τὰ διάφορα μέρη. **ἄπορα νομίζοντες** = νομίζοντες ἀκατόρθωτα. **περιοικίδα·** = τὴν χώραν τῶν περιοίκων ἐν τῇ Λακωνίᾳ καὶ Μεσσηνίᾳ. **ἐπ'** οἶκου = οἴκαδε. **ὅ τι πέμψουσι** = ἵνα τοῦτο πέμψωσι.

18. ὡς προδιδομένην = νομίζοντες ὅτι διεξήγοντο συνεννοήσεις ἐν τῇ πόλει (Μηθύμνῃ) περὶ παραδόσεως αὐτῆς. **ἐπίκουροι·** δῆλ. οἱ μισθοφόροι (πρβλ. Γ, 2, 2). **οὐ προυχώρει,** ἢ προσεδέχοντο = δὲν ἐπήγαιναν καλὰ τὰ πράγματα, ὅπως ἐπερίμενον. **Ἀντισσα, Πύρρα,**

"Ερεσος· ίδε γάρτην τῆς Λέσβου εἰς τὸ τέλος. καταστησάμενοι βεβαιότερα = καταστήσαντες πρὸς τὸ συμφέρον τῶν ἀσφαλέστερος. κρατύναντες = ἐνισχύσαντες. ἔκβοήθεια = ἔξοδος ἐναντίον (τῶν ἐχθρῶν). πληγέντες = κατὰ κράτος ἡττηθέντες. οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες = οἱ ἴδιοι (δηλ. οἱ ὄπλιται) πλεύσαντες καὶ ὡς κωπηλάται. ἔστιν οὖ = εἰς τινα μέρη. καρτερὰ = ὅχυρὰ σημεῖα.

Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους.

Μυτιληναίων παράδοσις.

(Γ, 25 - 33)

25. κατὰ χαράδραν = διὰ χαράδρας. ἢ ὑπερβατὸν ἦν = ὅπου ἥτο δυνατὸν νὰ ὑπερβαθῇ (πατηθῇ) τὸ τεῦχος. προέδροις = τοῖς ἄρχουσι τῶν Μυτιληναίων. ἡσσον εἶχον τὴν γνώμην ὡστε ἔυμβαίνειν = ἡσαν δλιγώτερον διατεθειμένοι νὰ συνθηκολογῶσι πρὸς τοὺς Ἀθηναίους.

26. ἄρχοντα προστάξαντες = διορίσαντες ἄρχοντα. ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι = περιπίπτοντες εἰς σύγχυσιν λόγῳ τῆς συνδυασμένης ἐπιθέσεως. δπως ἡσσον ἐπιβοήθησωσι = ἵνα μὲ μικροτέραν ἴσχύν (δύναμιν) σπεύδουν πρὸς καταδίξην (τῶν 40 πλοίων). Κλεομένης· υἱὸς τοῦ Παυσανίου τοῦ νικητοῦ τῶν Περσῶν ἐν Ηλαταιᾶς. ὑπέρ Παυσανίου = ὡς ἐπίτροπος τοῦ (βασιλέως) Παυσανίου. Οὕτοις ὡς νέοις ἐπετροπεύετο ὑπὸ τοῦ θείου του Κλεομένους. δὴ = ὡς γνωστόν. μετὰ τὴν δευτέραν· καθ' ἥν μόνον ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ λόγῳ τῆς ἐνσκηψάσης νόσου. ἐπιμένοντες = ὅνα μένοντες. ἔργον = κατόρθωμα. ὡς ἡδη πεπεραιωμένων = μὲ τὴν ἰδέαν δτι εἶχον πλέον φθάσει, ἐπεῖηθον τὰ πολλὰ τέμνοντες = διέτρεξαν λεηλατοῦντες τὸ περισσότερον μέρος τῆς χώρας. οὐδὲν ἀπέβαινε = τίποτε δὲν ἐπραγματοποιεῖτο (ὡς πρὸς τὰς ἐκ Λέσβου εἰδήσεις). δ σῖτος = τὰ τρόφιμα.

27. ἐνεχρόνιζον = ἐβράδυνον. καὶ αὐτός· δηλ. ὡς καὶ οἱ Μυτιληναῖοι δὲν ἐπερίμεναν τὰς ναῦς πλέον. δπλίζει. ἐνν. δίδει τὸν βαρὺν ὄπλισμόν, δν ἔφερον μόνον οἱ ἀριστοκρατικοί, ἐνῷ αἱ κατώτεραι τάξεις ὑπηρέτουν ὡς ψιλοί. Ψιλὸν δντα = ἐλαφρῶς ὄπλισμένον. κατὰ ξυλλόγους γιγνόμενοι = συναθροιζόμενοι καθ' ὅμαδας. δυνατοὺς = δλιγαρχικούς. ξυγχωρήσαντες = ξυμβάντες = συνθηκολογήσαντες.

28. οἱ ἐν τοῖς πράγμασι = οἱ ιθύνοντες, οἱ ὀλιγαρχικοί. εἰ ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως = ἀν ἀποκλεισθοῦν ἀπὸ τὴν συνθήκην (δηλ. ἔαν γίνη αὕτη ὑπὸ μόνου τοῦ δήμου ἄνευ τῶν δυνατῶν). κοινῇ = ἀπὸ κοινοῦ δηλ. μετὰ τῶν δημοκρατικῶν. στρατόπεδον = στρατός. ὥστε = ἐπὶ τῷ ὅρῳ. αὐτούς· δηλ. τοὺς Μυτιληναίους. ἐν δ̄σω δ' ἀν ἔλθωσι πάλιν = μέχρι δὲ τῆς ἐπανόδου. αὕτη ἐγένετο = ἦτο αὐτή. οἱ πράξαντες = οἱ διαπραγματευθέντες. μάλιστα· εἰς τὸ πράξαντες. οὐκ ἡνέσχοντο = δὲν ἔμειναν ἡσυχοι. δύμως· δηλ. ἀν καὶ ἡσαν ἀσφαλεῖς κατὰ τὴν σύμβασιν. καθίζουσι ἀμτβ. = καταφέγγουν ὡς ἵκεται. ἀναστήσας... ὥστε μὴ ἀδικῆσαι = (πείσας) αὐτοὺς νὰ σηκωθοῦν ἀπὸ τοὺς βωμούς μὲ τὴν ὑπόσχεσιν (ὅρον) ὅτι δὲν θὰ τοὺς βλάψῃ. Ἀνόσιον ἔθεωρεῖτο ἡ ἀπομάκρυνσις ἵκετου ἀπὸ τοὺς βωμούς. κατατίθεται = θέτει πρὸς ἀσφάλειαν. τοῖς Ἀθηναίοις δόξῃ τι = λάβουν ἀπόφασίν τινα οἱ Ἀθηναῖοι. καθίστατο = ἐτακτοποίει.

29. σχολαῖοι = βραδέως. τοὺς ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους· ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐν Λέσβῳ προσκαθημένους. πρὶν δὴ τῇ Δῆλῳ ἔσχον = ἔως οὖ τέλος προσωριμίσθησαν εἰς τὴν Δῆλον. Ἐρυθραία· χερσόνησος τῆς Ἰωνίας ἀπέναντι τῆς Χίου. μάλιστα = ἀκριβῶς. τῇ Μυτιλήνῃ ἑαλωκυίᾳ = ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Μυτιλήνης, ἐκ τῶν παρόντων = ἐπὶ τῆς δημιουργηθείσης καταστάσεως.

30. πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι = πρὶν μᾶς πάρουν εἰδῆσιν. ὥσπερ ἔχομεν = ἀμέσως. ἀνδρῶν νεωστί... εὐρήσομεν = θὰ εὑρωμεν μεγάλην ἔλειψιν προφυλακτικῶν μέτρων ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι πρὸ διλίγου ἔχουν καταλάβει πάλιν. κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ = καὶ πολὺ μᾶλλον κατὰ θάλασσαν. ἥ = ὅπου. ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι... ἀν πολέμιον = ἐλπίζουν ὅτι δὲν ἡμπορεῖ νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον των ἔχθρός τις. καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκὴ οὖσα = καὶ ἡμεῖς (κατὰ θάλασσαν) κυρίως συμβαίνει νὰ εἴμεθα ισχυροί. προσπίπτω = ἐπιτίθεμαι. τῶν ἔνδον· δηλ. τῶν διλιγαρχικῶν. καταληφθῆναι ἀν τὰ πράγματα = ὅτι δυνάμεθα νὰ γίνωμεν κύριοι τῆς καταστάσεως. μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον = ἀς μὴ διστάσωμεν νὰ ἀναλάβωμεν τὸν κίνδυνον. τὸ καινὸν τοῦ πολέμου = τὰ ἀπρόοπτα τοῦ πολέμου. δ (κοινὸν) εἴ τις... δρθοῖτο = ἀπὸ τὸ ὄποιον (δηλ. τὸ ἀφνω καὶ νυκτὸς ἀπροσδοκήτους προσπεσεῖν) ἔαν τις στρατηγὸς ἤθελε προφυλάσσεται, ὀσάκις τὸ παρατηρεῖ εἰς τὸν ἔαυτόν του (= τὸ) θεωρεῖ

ένδεχόμενον διὰ τὸν ἔχυτόν του) καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ὅσάκις παρατηρεῖ, ὅτι συμβαίνει (τὸ τοιοῦτο, δηλ. τὸ προσπεσεῖν αὐτοῖς ἄφνω) εἰς τοὺς ἐχθρούς, πάρα πολλὰ δύναται νὰ ἐπιτύχῃ (νὰ κατορθώσῃ).

31. οὐδενὶ ἀκουσίως ἀφῆθαι = ὅτι ἔχομεν ἔλθει ἀρεστοὶ εἰς ὅλους. τὴν πρόσοδον ταύτην· τὸν συμμαχικὸν φόρον τὸν ἀπὸ τῶν Ἰωνικῶν καὶ αἰολικῶν πόλεων προερχόμενον. Ὁ φόρος αὗτος ἐπὶ Ἀριστείδου ἀνήρχετο εἰς 460 τάλαντα καὶ βραδύτερον εἰς 600 καὶ πλέον. ἵνα, ἦν ἐφορμῶσι... γίγνηται = ἵνα, ἐὰν (οἱ Ἀθηναῖοι) ἀναγκάζωνται νὰ ἀποκλείσωσιν αὐτοὺς (τοὺς Πελοποννησίους), δαπανῶσι χρήματα (οἱ Ἀθην.). Πισσούθηνην· σατράπην τῆς Λυδίας. ἐνεδέχετο = ἀπεδέχετο, τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν = ἀπέκλινε μᾶλλον πρὸς τὴν γνώμην. τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει = εἶχεν ἔλθει ὕστερον ἀπὸ τὴν ἄλωσιν τῆς Μυτιλήνης. προσμείγνυμι = προσεγγίζω.

32. ἄρας (τὰς ναῦς) = ἀποπλεύσας. παρέπλει· δηλ. παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἰωνίας. προσσχῶν (προσίσχω) = προσεγγίσας. Τήιων· κατοίκων τῆς ἐπὶ τῆς Ἐρυθραίας Ἰωνικῆς πόλεως. Τέω. Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων· Σάμιοι δὲ γαρχικοί, οἱ ὅποιοι ἐκβληθέντες τῆς πόλεως ἰδρυσαν πλησίον τῆς Σάμου πόλιν, τὰ "Αναια. εἰ = ὅτι = διότι. οὔτε χείρας ἀνταιρομένους = οἱ ὅποιοι δὲν ἐσήκωσαν χέρι (ἐναντίον του). ἔς φιλίαν προσάξεσθαι = ὅτι θὰ κάμη φίλους. ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην... παραβαλεῖν = δὲν ἥλπιζόν ποτε, ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι θὰ διεπεραιοῦντο εἰς τὴν Ἰωνίαν, ἐνῷ οἱ Ἀθηναῖοι ἤσαν κύριοι τῆς θαλάσσης.

33. Σαλαμινία καὶ Πάραλος· δύο πλοῖα τῶν Ἀθηναίων ταχέα χρησιμεύοντα εἰς διαφόρους σπουδαίας δῆμοσίας ὑπηρεσίας. Κλάρος· πόλις τῆς Ἰωνίας πλησίον τῆς Κοιλοφῶνος. δρμῶν (δρμέω) = ἀργαγμένος. ὡς γῇ ἐκούσιος οὐ σχήσων ἀλλη = μὲ τὴν ἀπόφασιν νὰ μὴ προσεγγίσῃ ἐκούσιως εἰς ἄλλην γῆν. εἰ καὶ ὡς διενοοῦντο μένειν = μολονότι καὶ ὑπ' αὐτὰς ἀκόμη τὰς συνθήκας (μολονότι δηλ. ἡ ἀτείχιστος Ἰωνία ἤδυνατο νὰ προκαλέσῃ αὐτοὺς εἰς τοῦτο) δὲν εἶχον κατὰ νοῦν νὰ μένουν. ὡς· ἐπίρρ. τροπικὸν = οὕτως. αὐτάγγελοι = αὐτόπται ἀνήγγειλαν. ὡς οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο ἐπανεχώρει = ἐπειδὴ ὁ (ὑπὸ τὸν Ἀλκίδαν) στόλος δὲν ἐφάνετο πλέον εἰς

ἀπόστασιν, ἐντὸς τῆς ὅποιας ἡδύνατο νὰ τὸν προφθάσῃ, ἐπέστρεψεν ὁπίσω (ὁ Πάχης). οὐ μετεώροις περιέτυχε (ταῖς ναυσὶ τοῦ Ἀλκίδου) = δὲν συνήντησεν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. ἐφόρμησις = ὁ διὰ πλοίων ἀποκλεισμός. κέρδος ἐνόμισε... ἐφόρμησιν παρασχεῖν = κέρδος ἐνόμισεν, ὅτι εἰς οὐδὲν μέρος ἀποκλεισθεῖσαι (αἱ νῆες τοῦ Ἀλκίδου) δὲν εὑρέθησαν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ στρατοπεδεύσουν (προσορμισθοῦν) καὶ νὰ δώσουν ἀφορμὴν εἰς αὐτοὺς (τοὺς Ἀθηναῖς) νὰ τὰς φυλάττουν καὶ νὰ τὰς πολιορκοῦν.

*Αθηναίων ἀποφάσεις περὶ Μυτιληναίων.

(Γ, 35 - 50)

35. παρίσταμαι τι = ἵστημι τι παρ' ἔμαυτῷ = ὑποτάσσω. οὗς κατέθετο· ίδε Γ, 28. καθίστατο τὰ περὶ Μυτιλήνην = ἐτάκτοποιει τὰ (πολεμικὰ) πράγματα τῆς Μυτιλήνης ὑπομένων = μένων εἰς τὴν θέσιν του. ἦ έδόξει αὐτῷ ἐνν. καθίστασθαι.

36. ἔστιν... ἢ ἀπάξειν Πελοποννησίους = ἀν καὶ ὑπέσχετο, ὅτι θὰ κάμῃ καὶ ἄλλα τινὰ καὶ ἐκτὸς αὐτῶν ὅτι θὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς Πελ. ἀπὸ τῶν Πλαταιῶν· πρβλ. Γ 68. γνώμας ἐποιοῦντο = ἐσκεπτοντο. ὑπὸ δργῆς = ὑπὸ τὸ κράτος τῆς δργῆς, ὅσοι ἥβωσι = ὅσοι διανύουν τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, δηλ. 18 ἐτῶν καὶ ἀνω. ἐπικαλοῦντες = κατηγοροῦντες. ἀρχόμενοι = πιεζόμενοι. προσέξυνεβάλετο... παρακινδυνεῦσαι = συνετέλεσε προσέτι ὅχι δλίγον εἰς τὴν ἐπαυξήσιν τῆς δρμῆς (= τοῦ ἐρεθισμοῦ) τὸ ὅτι ἐτόλμησαν νὰ ἐκτεθοῦν εἰς κινδύνους τὰ πλοῖα τῶν Πελ. πλεύσαντα εἰς τὴν Ἰωνίαν πρὸς βοήθειαν αὐτῶν. Ὑποκείμ. τοῦ ῥήμ. εἶναι τὸ αἱ Πελοπ. νῆες... παρακινδυνεῦσαι. τὸ δὲ ἐλάχιστον τῆς δρμῆς (= οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν ὁρμῆς) ἀντικείμενον. οὐκ ἀπὸ βραχείας διανοίας = ὅχι κατόπιν ἐπιπολαίας σκέψεως, κατόπιν ὡρίμου σκέψεως. διαχρῶμαί τινα = φονεύω τινά. μετάγοια ἦν... ἢ τοὺς αἰτίους = μετενόσιον καὶ ἀνελογίζοντο ἡρέμως, ὅτι ἡ ἀπόφασίς των ἤτο σκληρὰ καὶ φοβερὰ (πρωτάκουστος), δηλ. νὰ καταστρέψουν ὀλόκληρον πόλιν μᾶλλον καὶ ὅχι τοὺς πρωταιτίους (μόνον), τοὺς ἐν τέλει. δηλ. τοὺς πρυτάνεις ἢ στρατηγούς, οἵτινες εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλοῦν τὴν ἐκκλησίαν. αὕτις γνώμας προθεῖναι = νὰ προτείνουν ἀναφηλάφησιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως. καὶ ἐκείνοις ἔνδηλον ἦν = καὶ ἐκεῖνοι ἔβλεπον. βουλόμενον τὸ πλέον... βουλεύσασθαι = ὅτι οἱ περισσότεροι πο-

λῆται ἐπειθύμουν νὰ δώσωσί τινες εἰς αὐτοὺς (τοὺς πολίτας) ἀφορμὴν νέας συσκέψεως. ἀφ' ἐκάστων = ἀπὸ διαφόρους. πιθανώτατος = πει-στικώτατος.

Δημηγορία τοῦ Κλέωνος.

(Γ, 37 - 40)

37. ἥδη... καὶ ἄλλοτε = σήμερον καὶ ἐν τῷ παρελθόντι. ἀδύ-
νατος = ἀνίκανος. διὸ τὸ καθ' ἡμέραν...πρὸς ἄλληλους = ἐπειδή
οἱ πολῖται εἰς τὰς καθημερινὰς σχέσεις δὲν φοβεῖσθε οὕτε ἐπιβου-
λεύεσθε δὲν ἔνας τὸν ἄλλον. τὸ αὐτό· δῆλο. ἀδεὲς καὶ ἀνεπιβούλευτον.
καὶ ὅ τι ἀν... ἀμάρτητε = καὶ εἰς ὅποιον σφάλμα ὑποπέσετε. οὐχ
ἡγεῖσθε = δὲν στοχάζεσθε, ἐννοεῖτε. ἐπικινδύνως ἐσ ἡμᾶς μαλα-
κίζεσθαι = ὅτι ἡ μαλακία σας (= ἡπιότης, ἐπιείκεια) αὐτὴ δημιουρ-
κεῖ μίνδυνον εἰς σᾶς. οὐκ ἐσ τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν = ὅχι ἵνα
σᾶς χρεωστοῦν χάριν (εὐγνωμονοῦν) οἱ σύμμαχοι, ὅτι τυραννίδα ἔ-
χετε τὴν ἀρχὴν = ὅτι ἡ ἀρχή, τὴν ὁποίαν ἔχετε, εἶναι τυραννική.
οὐκ ἔξ ἀν χαρίζησθε... περιγένησθε = ἀκροῶνται ὑμῶν (ὑπο-
κούουν εἰς ὑμᾶς) ὅχι ἐνεκα τῶν εὐεργεσιῶν, τὰς ὁποίας κάμνετε εἰς αὐ-
τοὺς μὲ βλάβην σας, ἀλλ' ἐνεκα τῆς ὑπεροχῆς, τὴν ὁποίαν ἡθέλετε ἀπο-
κτησει διὰ τῆς ἰσχύος σας μᾶλλον παρὰ διὰ τῆς καλῆς πρὸς ὑμᾶς δικ-
θέσεως ἐκείνων (διὰ τῆς πρὸς ὑμᾶς εὔνοίας ἐκείνων). 'Η ἔννοια : οἱ
σύμμαχοι ὑπακούουν εἰς σᾶς ἐκ φόβου μᾶλλον διὰ τὴν ὑπεροχὴν τῆς
δυνάμεως σας παρὰ ἔξ εὔνοίας πρὸς ὑμᾶς. εἰ βέβαιον... δόξῃ πέρι
= ἀν δὲν θὰ μείνη τίποτε σταθερὸν ὡς πρὸς ὅσα τυχὸν ἀποφασίσωμεν.
χειρόσιτ νόμοις... ἀκύροις = προτιμοτέρα (ἴσχυροτέρα) εἶναι ἡ πο-
λις ἡ ἔχουσα χειροτέρους νόμους, ἀλλ' ὀμεταβλήτους, ἀπὸ τὴν ἔχουσαν
καλοὺς μέν, ἀλλ' ἀνεφαρμόστους. 'Ενταῦθα δὲν πρόκειται βέβαια πέρι
ἀναιρέσεως νόμου, ἀλλὰ περὶ καθαιρέσεως ψηφίσματος μόνον· ὁ Κλέων
ὅμως ἐπίτηδες συγχέει αὐτά, ἵνα διεγείρῃ τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ δῆμου.
σωφροσύνη = ἀπλότης, μετριοφροσύνη· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ ἀκολασία
= ἀπεριόριστος ἐλευθερία. δεξιότης = σοφία, πολυμάθεια. οἱ τε φαυ-
λότεροι... οἰκοῦσι τὰς πόλεις = οἱ ὀμαλέστεροι (= οἱ ἀπλούστε-
ροι) τῶν ἀνθρώπων συγκρινόμενοι (= πρὸς) πρὸς τοὺς πολυμάθε-
στέρους καλύτερον, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, κυβερνοῦν τὰς πόλεις, τῶν τε αἱεὶ
λεγομένων ἐσ τὸ κοινὸν περιγγένεσθαι = καὶ νὰ φαίνωνται ἀνώ-
τεροι (νὰ ὑπερισχύουν) τῶν ἐκάστοτε λεγομένων πρὸς τὸ κοινὸν ἀγα-
θὸν (νὰ ἐπικρατῇ πάντοτε ἡ ἀτομική των γνώμη), ὡς ἐν ἄλλοις... .

τὴν γνώμην = ώστε νὰ μὴ ἥδυναν το τάχα νὰ δεῖξωσι τὴν σοφίαν των (εὐφυέων) εἰς ἄλλας σπουδαιοτέρας περιστάσεις. ἐκ τοῦ τοιούτου = τοιαῦτα πράττοντες. τὰ πολλὰ = ως ἐπὶ τὸ πολὺ. σφάλλουσι = γίνονται αἴτιοι νὰ δυστυχοῦν (νὰ κάμνουν σφάλματα) αἱ πόλεις. τῇ ἔξ έαυτῶν ξυνέσει = εἰς τὴν σοφίαν των. ἀξιοῦσι = παραδέχονται. ἀδυνατώτεροι μέμψασθαι = διλιγώτερον ίκανον (ἵνα οἱ ξυνετώτεροι) νὰ ἐπικρίνωσι τὸν λόγον (τοῦ καλῶς εἰπόντος). ἀπὸ τοῦ Ἰσου = ἀμερόληπτοι. ἀγωνισταὶ = ἀνταγωνισταί. δρθεῦνται τὰ πλείω = ἐπιτυγχάνουν (εὐδοκιμοῦν) εἰς τὰ περισσότερα. **δεινότητι** = ἐνν. ρήτορική ξυνέσεως ἀγῶνι = ἀπὸ ἀμιλλαν περὶ τοῦ ποῖος νὰ φανῇ σοφώτερος. παρὰ δόξαν = παρὰ τὰς πεποιθήσεις μας.

38. ὁ αὐτός είμι τῇ γνώμῃ = τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχω (ἵνα δηλ. καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ). **προτιθέναι λόγον** (γνώμας, διαγνώμην) λέγεται περὶ τῶν ἀρχόντων (πρυτάνεων καὶ προέδρων) τῶν συγκαλούντων τὰς ἐκκλησίας καὶ παρεχόντων τὴν ὅδειαν εἰς τοὺς πολίτας νὰ ὄμιλοῦν περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως. **χρόνου διατριβὴν ἐμποιησάντων** = οἱ ὄποιοι ἔγιναν πρόξενοι χρονοτριβῆς. ὁ ἔστι πρὸς τῶν ἡδικηκότων μᾶλλον = πρᾶγμα τὸ ὅποῖον συμφέρει (ὡφελεῖ) μᾶλλον ἐκείνους, ποὺ ἔχουν διαπράξει ἀδίκημα. **ἀμβλυτέρᾳ τῇ δργῇ**. δηλ., ἡ ἀν ἐξεδικεῖτο ἀμέσως = μὲ διλιγωτέραν ὄργήν. **ἀμύνεσθαι τῷ παθεῖν... ἀν λαμβάνοι**. ἡ ἀμύνα (ἐκδίκησις), ὅταν ἀκολουθῇ ἀμέσως μετὰ τὸ πάθημα (τὴν προσβολήν), ἐπειδὴ εἶναι ἰσοδύναμος κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, ἡμπορεῖ νὰ λαμβάνῃ ὅπίσω τὴν (προσήκουσαν) τιμωρίαν. **ἀξιώσων ἀποφαίνειν... καθισταμένας** = ὁ ὅποῖς θὰ τολμήσῃ νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι ἡ ἀποστασία τῶν Μυτιληναίων (ἀδικία) εἶναι ὡφέλιμος εἰς ἡμᾶς, αἱ δὲ συμφοραὶ ἡμῶν καθίστανται βλαβεραὶ εἰς τοὺς συμμάχους. 'Ο Κλέων ἐνταῦθα θέλει νὰ δεῖξῃ τὴν ἀντίφασιν, εἰς τὴν ὑπόλιαν νομίζει ὅτι θὰ περιπέσῃ ὁ ἀντίθετος ρήτωρ. 'Ἐκ τοῦ ἀδυνάτου δὲ νὰ ἀποδείξῃ τις τὸ ἀνωτέρω, ὅτι ἡ ἀποστασία τῶν Μυτιλ. εἶναι ὡφέλιμος, αἱ δὲ συμφοραὶ τῶν 'Α. εἶναι βλαβεραὶ εἰς τοὺς συμμάχους, προκύπτει ἡ ἀνάγκη τῆς αὐστηροτάτης τιμωρίας τῶν Μυτιληναίων. **τῷ λέγειν πιστεύσας... ἀγωνίσαιτ'** ἀν = πεποιθὼς εἰς τὴν ρήτορικήν του δεινότητα ἡμπορεῖ νὰ προσπαθήσῃ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι τὸ ὑπὸ πάντων ἐν γένει ἀποφασισθὲν δὲν ἔχει ἀποφασισθῆ. **κέρδει ἐπαιρόμενος** = ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ κέρδους κινούμενος (δωρο-

δοκίσας). τὸ εὐπρεπές τοῦ λόγου ἐκπονήσας = μετὰ κόπου παρασκευάσας εύπρεπη (ὡραῖον) λόγον (μὲ δῆλα τὰ ῥητορικὰ κοσμήματα). παράγειν πειράσεται = θὰ προσπαθήσῃ νὰ σᾶς ἔξαπατῃ. ἀθλα = ὠφέλεια, τιμή. αὐτῇ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει = αὐτῇ δὲ ἀναλαμβάνει τὸ βάρος τῶν κινδύνων. κακῶς ἀγωνοθετοῦντες = κακῶς διευθύνοντες καὶ κρίνοντες τοὺς ἀγῶνας. θεαταὶ λόγων· ὅπως εἰς τὰ θέματα, ἐνδιαφέρεσθε διὰ τὴν τέχνην τῶν ῥητόρων καὶ δῆλα διὰ τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως, περὶ τῶν ὁποίων πρόκειται· ἀκροαταὶ τῶν ἔργων· κρίνετε τὰ πράγματα ὅχι ὅπως πραγματικὰ ἔχουν, ἀλλ’ ὅπως τὰ παριστάνουν οἱ ῥήτορες. σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίγνεσθαι = κρίνοντες ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουν. εὖ = πιθανῶς, εὐγλώττως. τὰ δὲ πεπραγμένα· ἐνν. σκοποῦντες= κρίνοντες τὰ πράγματα. καλῶς = μὲ δράσιος λόγους. οὐ τὸ δρασθέν... ἀκουσθὲν = πιστεύσαντες ὅχι εἰς τὸ πραχθὲν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σας, ἀλλ’ εἰς τὸ ἀκουσθὲν = ὅχι εἰς ὅσα λαμβάνουν χώραν ἐνώπιόν σας, ἀλλ’ εἰς ὅσα ἀκούετε λεγόμενα ὑπὸ τῶν ῥητόρων. ἐπιτιμάω = ἐλέγχω, καταχρίνω. μετὰ καινότητος λόγου... ἀριστοὶ = εἰς τὸ νὰ ἀπατᾶσθε ὑπὸ λόγου νέου (ἀσυνήθους) εἰσθε ἐπιτηδεύτατοι. μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ = ὑπὸ λόγου δὲ ἐκ πείρας ἀποδειχθέντος ὄρθου (ἀληθοῦς). δοῦλοι δύντες τῶν αἰεὶ ἀτόπων = ἀκολουθοῦντες δουλικῶς τὰ ἐκάστοτε ἀσυνήθη (παράδοξα). ὑπερόπται τῶν εἰωθότων = καταφρονηταὶ τῶν συνηθισμένων. μὴ ύστεροι... τῇ γνώμῃ = νὰ μὴ φαίνησθε ὅτι ἀργύτερα παρηκολουθήσατε αὐτοὺς μὲ τὴν διάνοιάν σας (ἢ ὅτι καθυστερεῖτε εἰς τὴν κατανόησιν τῆς προταθείσης γνώμης). δέξεσθαι δέ τι... πρόθυμοι = ἐὰν κανεὶς λέγῃ κάτι εὐφυῶς, εἰσθε πρόθυμοι νὰ ἐπιδοκιμάσετε τὰ λεγόμενα, πρὶν τελειώσῃ καὶ νὰ προεκάσσετε αὐτά. ζητοῦντες... ζῶμεν = ἐπιζητοῦντες ἄλλον τινὰ κόσμον, ἵνα εἴπω αὕτω, παρὰ τὸν πραγματικόν. ἀπλῶς = ἐν συντομίᾳ. ἀκοῆς ἡδονῆς ἡσσώμενοι = ἡττώμενοι ὑπὸ τῆς τέρψεως τῆς ἀκοῆς. σοφιστῶν θεατοῖς... βουλευομένοις = ὅμοιαζοντες μὲ ἀνθρώπους, οἱ ὄποιοι κάθηνται ὡς θεαταὶ (σοφιστῶν διδασκάλων ῥητορικῶν λόγων) μᾶλλον, παρὰ μὲ ἀνθρώπους σκεπτομένους περὶ τῶν συμφερόντων τῆς πόλεως.

3. μάλιστα δὴ μίαν πόλιν = περισσότερον ἀπὸ κάθε ἀλληγορίαν. καὶ αὐτοὶ... οὐκ ἄφρακτοι ἡσαν = οὐ μόνον ἐπροστατεύοντο ὑφ' ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἔδιοι ἡσαν ἀπροφύλακτοι ὡς πρὸς τὴν πα-

φασκευήν τριήρων ἀπέναντι αὐτῶν. ἐς τὰ πρῶτα = τὰ μέγιστα, ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν· τὸ μὲν ἐπανίστασθαι (= ἀνίστασθαι ἐπὶ τινα) δηλοῦ τὴν ἐπιθετικὴν ἐπανάστασιν, τὸ δὲ ἀφίστασθαι τὴν ἀμυντικήν, τὴν γενομένην μετὰ πολλὴν καταπίεσιν. Ὁμοίως ἐπανάστασις καὶ ἀπόστασις. στάντες = συμμαχήσαντες. ἔχειρώθησαν· ἐννοεῖ τοὺς Αἰγαίνητας. Ποτειδαιάτας, Ναξίους, παρέσχεν δκνον = ἔκαμε νὰ διστάσουν. δεινὰ = εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου. ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως = κατώτερα τῆς θελήσεως των· διότι ἐπεθύμουν τὴν ἐντελῆ καταστροφήν, εἰ δυνατόν, τῆς δυνάμεως ἡμῶν. ἀξιώσαντες... προθεῖναι = ἀφοῦ ἀπαξ ἀπεφάσισαν νὰ προτιμήσουν τὴν βίαν ἀντὶ τοῦ δικαίου. εἴωθε τῶν πόλεων... ἐς ὅβριν τρέπειν = ἡ ἀπροσδόκητος (ἀνέλπιστος) εὐτυχία συνήθως παρεκτρέπει εἰς ἀλαζονείαν (καθιστᾷ ὑπεροπτικάς) ἐκείνας τὰς πόλεις, εἰς τὰς ὄποιας ζήθελεν ἔλθει (ἡ εὐτυχία αὕτη) εἰς ἀνώτατον βαθμὸν καὶ εἰς βραχύτατον χρόνον. τὰ πολλὰ... ἢ παρὰ δόξαν = ώς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ σύμφωνοι πρὸς τὸν ὄρθον λόγον, τὴν ταχικὴν φορὰν τῶν πραγμάτων, ἐπισυμβαίνουσαι εἰς τοὺς ἀνθρώπους εὐτυχίαι εἶναι ἀσφαλέστεραι παρὰ αἱ ἀπροσδόκητοι. χρῆν δὲ... τετιμῆσθαι = ἔπρεπε δὲ οἱ Μυτιλ. καὶ πρὸ πολλοῦ νὰ μὴ ἀπολαύωσι ποσῶς ἔξαιρετικῆς τιμῆς παρ' ἡμῶν. οὐκ ἀν ἐς τόδε ἔξυβρισαν = δὲν θὰ ἔφθανον εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον τῆς ὑπεροψίας (δὲν θὰ ἔφέροντο τόσον ὑπεροπτικῶς). καὶ ἄλλως. δῆλος. ἐκτὸς τῆς προκειμένης περιστάσεως, ἐν γένει. θεραπεῦον = τοὺς θεραπεύοντας. τὸ μὴ ὑπεῖκον = τοὺς μὴ ὑποχωροῦντας. ἀπολύω = ἀθφῶ. νῦν πάλιν... εἶναι = τώρα πάλιν νὰ ἀποκατασταθῶσιν (εἰς τὴν πόλιν). τῶν δλίγων = τῶν δλιγαρχικῶν. κίνδυνος = ἀγών. Οἱ Μυτιλ. ἐπρόκειτο νὰ ἀγωνισθοῦν ἢ μετὰ τῶν δλιγαρχικῶν κατὰ τῶν Ἀθηναίων ἢ μετὰ τῶν Ἀθ. κατὰ τῶν δλιγαρχικῶν. Οὗτοι ἐπροτίμησαν τὸ πρῶτον. ἀνήκεστος = ἀθεράπευτος. ἡμῖν ἀποκεκινδυνεύσεται... ψυχαὶ = ἡ περιουσία ἡμῶν καὶ ἡ ζωὴ εὐθὺς θὰ περιέλθουν εἰς ἔσχατον κίνδυνον. τῆς ἔπειτα προσόδου... στερήσεσθε = θὰ στερηθῆτε τοῦ λοιποῦ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι προσόδου, ώς ἐκ τῆς ὄποιας εἰμεθα ἰσχυροῖ.

40. οὔκουν δεῖ... ὡνητὴν = δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ δώσωμεν ἐλπίδα (νὰ τοὺς κάνωμεν νὰ ἐλπίζουν) διτὶ δύνανται εἴτε εἰς λόγον πειστικὸν νὰ στηρίζωνται εἴτε διὰ χρημάτων νὰ ἔξαγοράσουν ἡμᾶς. Ἐνταῦθα ὑπαινίσσεται τοὺς ἀντιπάλους βήτορας. ξυγγνώμην... λή-

ψωνται = ως ἀφορμὴν συγγνώμης (ως ἐλαφρυντικὸν) θὰ ἔχωσι (κρινόμενοι) τοῦτο, ὅτι ἡμαρτον ἀνθρωπίνως (= ὅτι ως ἀνθρωποι ἔπταισαν). **ξύγγνωμον** = ἀξιον συγγνώμης. **τότε** • δηλ. ἐν τῇ χθεσινῇ ἐκκλησίᾳ (διεμαχόμην). **διαμάχομαι** μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα = διατείνομαι ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταβάλετε τὰ προαποφασισθέντα (ισχυρῶς ἀνθίσταμαι κατὰ πάσης μεταβολῆς τῆς γνώμης σας). **ἡδονῇ λόγων** = ἡ ἐκ τῶν λόγων τέρψις. **οὖτ'** ἀντοικιοῦντας (ἀντοικτίζω) = οἰτινες δὲν θὰ ἀνταποδώσουν τὸν οἴκτον. **ἔξ** ἀνάγκης **τε** • διότι ἡσαν ὑπήκοοι. **ἔξουσιν ἀγῶνα** = θὰ ἔχωσιν εὐκαιρίαν (εἰς ἄλλην περίστασιν) νὰ δεῖξωσι τὴν ἵκανότητά των (τὴν ῥητορικὴν των δεινότητα). **βραχέα ἡσθεῖσα** = ἐπ' ὀλίγον εὐχαριστηθεῖσα. **ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν... εὑ** ἀντιλήφονται = ἐκ τοῦ καλοῦ λόγου κέρδος καλὸν θὰ λάβουν ως ἀμοιβήν. Καὶ ἐνταῦθα διαβάλλει τοὺς ἀντιπάλους ρήτορας ως δωριδοκοῦντας. **ἡ ἐπιείκεια... ὑπολειπομένους** = ἡ ἐπιείκεια δίδεται μᾶλλον εἰς ἔκείνους, οἱ όποιοι μέλλουν νὰ εἰναι καὶ εἰς τὸν ὑπόλοιπον χρόνον πιστοί, παρὰ εἰς ἔκείνους, οἱ όποιοι μένουν πάντοτε (καὶ μετὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν ἐπιείκειαν ἡμῶν) ἀμετάβλητοι • δηλ. ὅμοιως ἔχθροι (ὅπως καὶ πρότερον). **οὐ χαριεῖσθε** = δὲν θὰ τύχετε τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτῶν. **ὑμᾶς αὐτούς... δικαιώσεσθε** (= καταγνώσεσθε) = θὰ καταδικάσετε τὸν ἔαυτόν σας δικαίως (ὅτι τυραννικῶς ἄρχετε). **οὐ χρεών ἀν ἄρχοιτε** = ὑμεῖς δὲν ἡμιπορεῖτε νὰ ἄρχετε κατὰ τὸ προσῆκον (πρέπον), δηλ. ἄρχετε αὐτῶν, ἐνῷ δὲν πρέπει. **ξυμφόρως** δηλ ὑμῖν αὐτοῖς = πρὸς τὸ συμφέρον σας. **οὐ προσῆκον** • αἰτιατ. ἀπόλ. = ἐνῷ δὲν ἐπρεπεν. **ἀνδραγαθίζομαι** = ἐπιδεικνύω ἀνδραγαθίαν, γενναιοιφροσύνην, **ἐκ τοῦ ἀκινδύνου** = ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς. **τῇ αὐτῇ ζημιᾷ** • ἐνν. **ἡ ἀν ἐτιμωρήσαντο** καὶ αὐτοὶ ὑμᾶς περιγενόμενοι ὑμῶν = μὲ τὴν ἴδιαν τιμωρίαν, τὴν ὄποιαν θὰ σᾶς ἐπέβαλον αὐτοί, ἀν σᾶς ἐνίκων. **ἀναλγητότεροι** = ἀναισθητότεροι. **διαφεύγοντες** • δηλ. τὸν κίνδυνον. **προϋπάρξαντας** = ἀφοῦ πρῶτοι ἔκαμαν ἄρχην τῆς ἀδικίας. **οἱ μὴ ξὺν προφάσει... ὑπολειπομένου ἔχθροῦ** = οἱ ἀνευ ἀφορμῆς κακοποιοῦντές τινα καταδιώκουσι μέχρις ἐσχάτων καὶ προσπαθοῦν νὰ καταστρέψουν αὐτὸν ἐντελῶς, διότι φοβοῦνται τὸν ἐκ τοῦ ὑπολειπομένου (ἐὰν διασωθῇ) ἔχθροῦ κίνδυνον. **οἱ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ... τοῦ ἀπὸ τῆς ἵσης ἔχθροῦ** = ὅποιος, χωρὶς νὰ δώσῃ ἀφορμήν, πάθη κάτι, αὐτὸς εἶναι σκληρότερος, ἐὰν διασωθῇ, ἀπὸ ὅτι θὰ ἥτο, ἐὰν εὐρίσκετο ἐν ἵσῃ μοίρᾳ (δηλ. ἀν ἔβλα-

πιεν έπισης τὸν ἀντίπαλον, ὅπως καὶ αὐτὸς ἔβλαψεν αὐτόν). γενόμενοι ὅτι... πάσχειν = ἐλθόντες μὲ τὸν νοῦν σας ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα εἰς τὴν στιγμὴν τῶν παθημάτων. νῦν ἀνταπόδοτε... ἀμνη. μονοῦντες = νῦν ἀνταποδώσατε τὰ ἵσα (ὅτι ἡθέλετε πάθει), χωρὶς νὰ δείξετε ἀδυναμίαν ἀπὸ τὴν παροῦσαν αὐτῶν τύχην καὶ χωρὶς νὰ λησμονήσετε τὸν ἐπαπειλήσαντα ὑμᾶς ποτε (πρὸ μικροῦ) κίνδυνον. τῶν πολεμίων· δηλ. τῶν κυρίως ἐχθρῶν, τῶν Πελοποννήσων.

Δημηγορία Διοδότου

(Γ, 42 - 48)

42. οὔτε τοὺς προθέντας... αἰτιῶμαι = οὔτε τοὺς προτείναντας τὴν ἀναψηλάφησιν τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως κατηγορῶ. τοὺς μεμφομένους = ἐκείνους, οἱ μεμφόμενοι παραινοῦσι (ἀξιωσῖ). μεγίστων· δηλ. συμφερόντων. εὑρουλία = ὑρθή σκέψις. φιλεῖ γίγνεσθαι μετ' ἀνοίας = ἡ ὄργὴ συνγρίζει νὰ ἐμφανίζεται μὲ ἀπερισκεψίαν. τὸ δέ· δηλ. τάχος μετὰ βραχύτητος γνώμης = μετὰ περιωρισμένου νοῦ. Ἡ διάρκεια δηλ. τῆς ὄρθης σκέψεως εἶναι βραχεῖα, ὅταν ἐπείγεται τις τοὺς λόγους· τοῦτο λέγεται σχετικῶς πρὸς τὰ ἐν 38,4 «θεαταί... λόγων». διαμάχεται μή... γίγνεσθαι = δισχυρίζεται ὅτι οἱ λόγοι δὲν γίνονται διδάσκαλοι τῶν πραγμάτων (ὅτι δὲν ἔκφράζονται τὰ πράγματα διὰ λόγων). Ιδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει = ἔχει κάποιο ιδιαίτερον (προσωπικὸν) συμφέρον. εἰ βουλόμενος... ἀκουσομένους. Ἡ σύντοξις καὶ ἀνάλυσις ἔχει οὕτω: εἰ ἡγεῖται ὅτι, εἰ μὲν βούλοιτο πεῖσαι αἰσχρόν τι, οὐκ ἂν δύναιτο εὗ εἰπεῖν περὶ τοῦ μὴ καλοῦ (= τοῦ αἰσχροῦ), εἰ δ' εὗ διαβάλοι, ὅτι ἐκπλήξειν ἀν τοὺς ἀντεροῦντας καὶ ἀκουσομένους. εὗ διαβαλών· ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ τοῦ Κλέωνος «ἀπὸ τῶν λόγων καλῶς ἐπιτιμησάντων». Ἐνταῦθα θέλει ὁ ῥήτωρ νὰ δείξῃ, ὅτι ἡ διὰ τοῦ εὗ διαβαλεῖν ἐκπληξίς, δι' ἣς οὗτοι ἀπατῶνται, εἶναι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ πεῖσαι αἰσχρόν τι. Ὑπανίσσεται δὲ ὅτι ὁ Κλέων δὲν ἔχει τὴν ἰκανότητα τοῦ εὗ πεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ εὗ διαβαλεῖν, ὅπερ εἶναι τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλον τρόπον κατορθούμενον, δι' οὗ ὁ λέγων ἐξυπηρετεῖ τὸ συμφέρον του. χαλεπώτατοι δέ... ἐπίδειξίν τινα = ἐπικινδυνότατοι δέ εἶναι καὶ οἱ κατηγοροῦντες τοὺς ἀντιπάλους των ῥήτωρας, πρὶν ὄμιλήσουν (οὗτοι), ὅτι χάριν χρημάτων θὰ εἴπουν ἐπιδεικτικόν τινα λόγον. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Κλέωνος ἐν 38,2 «κέρδει ἐπαιρόμενος». ἀπεχώρει· δηλ. τῆς ἐκκλησίας ἢ τοῦ

βήματος. ξυνετώτερος ή ἀδικώτερος = ἀσύνετος μᾶλλον ή ἀδικος. ἀδικίας ἐπιφερομένης = ὅταν προσάπτεται ἀδικία (δωροδοκία). μὴ τυχῶν = ἂν δὲν ἐπιτύχῃ (τὸν σκοπόν του) ἀδικος. δηλ. εἰς τὴν πόλιν ὡς λαβῶν δῶρα. ἐν τῷ τοιῷδε = ἐν τοικύτῃ περιστάσει. φόβῳ· δηλ. μὴ κατηγορθοῦν ὡς δωροδοκοῦντες. πλεῖστ' ἀν δρθοῖτο... πολιτῶν = πάρα πολλὰ ἥδυνατο νὰ ἐπιτύχῃ (ή πόλις), ἐὰν ελγεν ἀνικάνους εἰς τὸ λέγειν τοὺς τοιωτούς πολίτας (τοὺς φιλοκατηγόρους). ἀπὸ τοῦ ἵσου = ἐπὶ ἵσους ὅροις, ἵσος πρὸς τοὺς ἀντιπάλους (μὴ ὄντας δηλ. ὑπόπτους δωροδοκίας, πρᾶγμα τὸ ὄποιον τοὺς θέτει εἰς κατωτέραν μοῆραν). τῷ πλεῖστα εὖ βουλεύοντι= εἰς τὸν δίδοντα πλείστας ὥρθας συμβουλάς. προστιθέναι τιμήν· ἐκ τοῦ χρή = νὰ μὴ δίδῃ νέαν (ἔξαιρετικὴν) τιμὴν πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ. τὸν μὴ τυχόντα γνώμης= τὸν μὴ ἄριστα συμβουλεύσαντα. οὐχ δπως = οὐ μόνον μὴ ζημιοῦν. ὁ κατορθῶν = ὁ ἐπιτυχάνων εἰς τὰς προτάσεις του. μειζόνων = μεγαλυτέρων τιμῶν. δρέγοιτο (καὶ ἐνταῦθα τὸ ἥκιστα ἀν) τῷ αὐτῷ= τῷ παρὰ γνώμην καὶ πρὸς χάριν τι λέγειν.

43. τάναντία· δηλ. ἐλασσοῦμεν τὸν εὖ βουλεύοντα καὶ ζημιοῦμεν τὸν τῆς γνώμης μὴ τυχόντα. φθονήσαντες... κερδῶν = φθονήσαντες αὐτὸν διὰ τὴν ἀβέβαιον (ἀναπόδεκτον) ὑποψίαν διὰ τὰ ὑποτιθέμενα κέρδη. καθέστηκε... τῶν κακῶν = κατήντησαν δὲ τὰ ἀγαθὰ ἀπ' εὐθείας (ἀνευ ρήτορικοῦ κόσμου) λεγόμενα νὰ είναι ἔξ ἵσου ὑποπτα πρὸς τὰ κακά. τὰ δεινότατα = τὰ κάκιστα, τὰ φαυλότατα. ψευσάμενον = διὰ ρήτορικῆς ἀποπλανήσεως. διὰ τὰς περινοίας = διὰ τὴν ὑπερβολήν ὁξύνοιαν. Ἡ ἔννοια είναι : διότι δὲν ἀρκεῖσθε εἰς τὴν ἀπλῆν παραδοχὴν τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἔξετάζετε αὐτὰ καὶ τὰ ἔξονυχίζετε κατὰ ποικίλους τρόπους. ἀνθυποπτεύεται = ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ (εἰς ἀνταμοιβὴν) καθίσταται ὑποπτος. ἀφανῶς πη = δι' ἀφανοῦς τινας τρόπου. πρὸς τὰ μέγιστα = προκειμένου περὶ μεγίστων συμφερόντων. χρὴ ἀξιοῦν... σκοπούντων = πρέπει νὰ ἔχετε τὴν ἀξίωσιν, ὅπως ἡμεῖς οἱ ρήτορες ὀμιλῶμεν βλέποντες ὀλίγον « πιὸ μακριὰ » ἀπὸ ὑμᾶς, οἱ ὄποιοι κρίνετε μετὰ βραχεῖαν σκέψιν. ἐν τῷ τοιῷδε = εἰς τοιαύτην κρίσιμον περίστασιν. ὑπεύθυνον· ὑπεύθυνος ἦτο πᾶς ὁ προτείνων γνώμην τινά, διότι ἥδυνατο νὰ κατηγορηθῇ διὰ τῆς γραφῆς παρανόμων, ἐνῷ ὁ ἀκούων, ὁ δῆμος, ἦτο ἀνεύθυνος. ὁ ἐπισπόμενος = ὁ ἀκολουθήσας τὴν γνώμην του (ὁ πεισθείς). πρὸς δργῆν ἥντινα... ζημιοῦτε= ἐὰν

ποτε πειριπέσητε εἰς κανέναν σφάλμα, παρασυρθέντες ἀπὸ τὴν ἔξαψιν, τὴν ὁποίαν τύχῃ νὰ ἔχετε, τιμωρεῖτε τὴν μίαν γνώμην τοῦ πείσαντος. Τὸ ἥντινα τύχητε εἰς τὸ ζημιοῦτε. Τὸ πλῆρες δὲ εἶναι : πρὸς δργήν (πρός), ἥντινα τύχητε (ζημιοῦντες) = εἰς πρώτην τυχαίαν ἔξαψίν σας.

44. παριέναι καὶ πάροδον ποιεῖσθαι · λέγεται ἐπὶ τῶν ῥητόρων, οἱ ὁποῖοι ἀναβαίνουν εἰς τὸ βῆμα, διὰ νὰ ὅμιλήσουν. ἀντερῶν · δηλ. τῶν Κλέωνι. ὁ ἀγῶν = ἡ συζήτησις (ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ). καὶ τοῦτο · ἐτέθη ἐν ἀρχῇ χάριν ἐμφάσεως = καὶ ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἴσχυρίζεται κυρίως ὁ Κλέων (εἰς τὸ ὁποῖον πρὸ πάντων ἐπιμένει ὁ Κλέων). ἔσην · ἔξαρτάται ἐκ τοῦ : οὐ κελεύσω. ἐς τὸ λοιπὸν = εἰς τὸ μέλλον. τάναντία γιγνώσκω = ἔχω ἀντίθετον γνώμην, τῷ εὐπρεπεῖ λόγῳ = διὰ τὸν εὐλογοφανῆ λόγον. δικαιότερος γάρ... τάχ' ὃν ἐπισπάσαιτο = ἐπειδὴ ὁ λόγος κύτου εἶναι συμφωνότερος πρὸς τὸ αὐστηρὸν δίκαιον (περιέχει περισσότερα ἐπιχειρήματα), ἐὰν τὸ κρίνετε σύμφωνα μὲ τὴν δργήν σας κατὰ τῶν Μυτιληναίων, ἵσως ἥθελε σᾶς παρασύρει (δελεάσει). ὥστε τῶν δικαίων δεῖ = ὥστε νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην νὰ ἀποδείξωμεν τὰ δικαιώματά μας. δικαίωσις = δικαιούσης = τίνι τρόπῳ θὰ εἶναι χρήσιμοι εἰς ἡμᾶς.

45. οὖν = βεβαίως. πρόκεινται = ἔχουν θεσπισθῆ. τῷδε · δηλ. τῇ ἀποστασίᾳ τῶν Μυτ. τῇ ἐλπίδι... ἐπαιρόμενοι = οὐδεὶς μέχρι σήμερον κρίνας περὶ ἔαυτοῦ (ἔχων τὴν γνώμην) ὅτι δὲν θὰ ἐπιτύχῃ εἰς τὸ κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπιχείρημά του, ἐξετέθη εἰς τὸν κίνδυνον τῆς ἐπιχειρήσεως. ἕσσω τῇ δοκήσει = κατωτέρων κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς (ἀνεπαρκῆ κατὰ τὴν γνώμην τῆς). τούτῳ · δηλ. τῷ ἀφίστασθαι. πεφύκασι = εἶναι ἐκ φύσεως πλασμένοι. ἴδια καὶ δημοσίᾳ = ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ των. διεξεληλύθασι γε... προστιθέντες = ἔχουν δοκιμάσει κατὰ σειρὰν ὅλας τὰς ποινὰς οἱ ἄνθρωποι, ἐπικυράνοντες αὐτὰς κατὰ μικρόν. εἴ πως... ἔξαρτάται ἐκ τοῦ ἐνν. πειρώμενοι. παραβαινομένων δὲ τῷ χρόνῳ = ἐπειδὴ δὲ μὲ τὸν καιρὸν γίνονται παραβάσεις. ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι = καταλήγουν (κατέληξαν) αἱ περισσότεραι εἰς τὸν θάνατον. καὶ τοῦτο · δηλ. ἡ θανατικὴ ποινή, οἱ νόμοι οἱ ἐπιβάλλοντες θανατικὴν ποινὴν (παραβαίνονται). δέος = φόβητρον. οὐδὲν ἐπίσχει = δὲν κωλύει καθόλου. ἡ πενία ἀνάγκη... ἡ δὲ ἔξουσία... καὶ φρονήματι = ἐνῷ ἡ μὲν πενία

ένεκα τῆς ἀνάγκης (τῆς στερήσεως τῶν πρὸς τὸ ζῆν) γεννᾷ (δίδει) τὴν τόλμην, ἡ δὲ αὐθαίρετος εὐπορία (ὁ πλοῦτος): ἔξουσία· κυρίως = τὸ ἔξειναι ποιεῖν, ὃ ἂν τις βούληται) ἔνεκα τῆς ὑπεροψίας καὶ αὐτοπεποι-θήσεως γεννᾷ τὴν πλεονεξίαν. αἱ δὲ ἄλλαι ξυντυχίαι... ἐς τοὺς κινδύνους = αἱ δὲ ἄλλαι, περιπτώσεις τοῦ βίου ἔνεκα ἐμπαθοῦς τινος ὄρμῆς γεννῶσιν ἄλλο τι, καθ' ὃν λόγον (ὅπως) ἔκαστη τις κυριεύεται ὑπὸ ἀκαταγώνιστου τινὸς δυνάμεως (ἀμύνης, τιμῆς, ἔρωτος), ἔξωθοῦ-σα (ἡμᾶς) εἰς τοὺς κινδύνους. Κατ' ἔννοιαν : ἄλλοι μὲν παρακινοῦνται εἰς τὸ ἔγκλημα ἀπὸ τὴν πενίαν, ἡ ὅποια τοὺς ἀναγκάζει νὰ εἶναι τολμηροί, ἄλλοι ἀπὸ τὸν πλοῦτον, ὁ ὅποιος ἔνεκα τῆς ὑπεροψίας καὶ αὐτοπεποι-θήσεως γεννᾷ τὴν πλεονεξίαν, ἄλλοι δὲ ἀναλόγως τῶν ἀκαταμαχήτων παθῶν, τὰ ὅποια κυριεύουν αὐτοὺς εἰς ἐκάστην περίπτωσιν. ἐν παντὶ = εἰς πᾶσαν περίστασιν. ὁ μὲν (ἔρως) τὴν ἐπιβουλὴν ἐκφροντί-ζων, ἡ δὲ (ἐλπὶς)... βλάπτουσι = ὁ μὲν ἔρως μετὰ κόπου καὶ φροντίδος ἐπινοῶν τὸ σχέδιον, ἡ δὲ ἐλπὶς τὴν εὐπορίαν (τὴν συνδρομὴν τῆς τύχης, τὴν εὐμένειαν) προϋποθέτουσα, πλεῖστα βλάπτουσι. καὶ ἡ τύχη... ἐπαίρειν = καὶ ἀληθῶς (= καὶ) ἡ τύχη ἐκτὸς χύτῶν (τῆς ἐλπίδος καὶ τοῦ ἔρωτος) οὐδόλως δλιγάτερον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ παρα-σύρῃ αὐτοὺς εἰς ἐπιχειρήσεις. ἀδοκήτως γάρ... προάγει = διότι ἀ-προσδοκήτως ἐνίστεται παρουσιαζομένη παρακινεῖ τινα νὰ ἐκτίθεται εἰς κινδύνους καὶ μὲ μικρότερα μέσα (= ἐξ ἐλάσσονος παρασκευῆς) [ἀπὸ ὅσα ἔχουν οἱ ἀντίπαλοι]. καὶ οὐχ ἥσσον = καὶ μάλιστα. ὅσῳ = καθ-όσον, διότι. ἄλλων ἀρχῆς = εἰς τὸ νὰ ἀρχῇ ἄλλων. ἐπὶ πλέον τι αὐτὸν ἐδόξασε = φαντάζεται τὸν ἔαυτόν του κάμποσο (= τι) ἵσχυ-ρότερον παρ' ὅσον πραγματικῶς εἶναι. ἀλογίστως = ἀπειρισκέπτως. πολλῆς εὐηθείας, δστις οἰεται = πολὺ ἀφελῆς εἶναι, δστις (= εἰ τις) νομίζει. τῆς ἀνθρωπίνης... πρᾶξαι = ἐνῷ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις αἰσθά-νεται ὄρμὴν (ὡθεῖται ἐνδοθεν) νὰ πράξῃ τι προθύμως. ἀποτροπήν ἔχειν = νὰ ἀποτραπῇ (διὰ τῆς δυνάμεως τῶν νόμων ἢ δι' ἄλλου τινὸς φοβεροῦ πράγματος). Τὴν πρὸς τὰς στάσεις ὄρμὴν ὁ Διόδοτος ἀνάγει εἰς τοὺς φυσικοὺς νόμους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀκαταγώνιστοι.

46. καταλύω = ἔξαλείφω, παύω. ἔλθοι ἀν ἐς ξύμβασιν = δύ-ναται νὰ ἔλθῃ εἰς συμβιβασμόν. τὴν δαπάνην = τὰ ἔξοδα τοῦ πολέ-μου, τὴν πολεμικὴν ἀποζημίωσιν. καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν = καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ πληρώνῃ φόρον. ἐκείνως δὲ = κατ' ἐκείνον ὅμως

τὸν τρόπον (τὸν ὅπο τοῦ Κλέωνος ὑποδεικνυόμενον)· ἀντιτίθεται πρὸς τὸ νῦν μέν. **τίνα οἰεσθε...** ἐξ τούσχατον = ποίᾳ πόλις νομίζετε ὅτι δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ παρατείνῃ διὰ τῆς πολιορκίας τὸν χρόνον μέχρι τῆς ἐσχάτης ἔξαντλήσεως (μέχρις ἐσχάτων). **εἰ τὸ αὐτό...** ξυμβῆναι = ἐὰν ἡ βραδεῖα ἡ ταχεῖα συνεννόγησι εἶναι τὸ ἔδιον πρᾶγμα. καθημένοις = πολιορκοῦσι. διὰ τὸ ἀξύμβατον = διότι οὐδένα συμβιβασμὸν δεχόμεθα. **τῷδε δηλ.** τῇ προσόδῳ. μετρίως = μὲ μετριοπάθειαν ὅπως ἔξομεν... χρῆσθαι... καὶ μὴ ἀξιοῦν = πῶς θὰ δυνάμεθα νὰ μεταχειρίζωμεθα (ἔχωμεν) τὰς πόλεις ἀκμαζούσας λόγῳ χρημάτων. τὴν φυλακήν... τῆς ἐπιμελείας = νὰ φυλάσσωμεν τὰς πόλεις (ὄρμῳ μένοι) ὅχι ἀπὸ τῆς αὐστηρότητος τῶν νόμων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐπιβλέψεως τῶν πράξεων ἡμῶν (τῆς διαγωγῆς ἡμῶν, τῆς καλῆς δηλ. διοικήσεως). ἐλεύθερον καὶ βίᾳ ἀρχόμενον = φυινομενικῶς ἐλεύθερον καὶ ἀρχόμενον ἀκούσιως κατὰ τὰς συνθήκας. **εἰκότως** = εὐλόγως. (ἐπειδὴ ἀρχεται βίᾳ). **μηδ'** ἐξ ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι = ὅπως ὅχι μόνον μὴ ἀποστῶσιν, ἀλλὰ μηδὲ νὰ διανοηθῶσι τὴν ἀποστασίαν (κοινῶς : μήτε νὰ τὸ βάλουν καν στὸ νοῦ τους). **ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον...** **ἐπιφέρειν** = εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγωτέρους νὰ ἐπεκτείνωμεν τὴν ἐνοχὴν (νὰ θεωρήσωμεν ἐνόχους).

47. ὁ δῆμος = ἡ δημοκρατικὴ μερίς. Τοῦτο ἀναφέρεται εἰς τὸ τοῦ Κλέωνος ἐν 3,5 « τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσετε ». **ἀντικαθισταμένης** = ἀντιτάλου. **καταστήσετε** = θὰ παράσχητε (εἰς τοὺς ὀλιγαρχικοὺς). **προδειξάντων...** **κείσθαι** = ἀφοῦ προηγουμένως ἐδείξατε, ὅτι ἡ αὐτὴ τιμωρία περιμένει (τοὺς ἀδικοῦντας καὶ τοὺς μὴ) μὴ **προσποιεῖσθαι**. δηλ. μὴ (ἀδικῆσαι αὐτούς). **προσποιεῖσθαι** = νὰ ὑποκρινώμεθα τὸ ὅχι, δηλ. ὅτι δὲν ἡδίκησαν. **καὶ τοῦτο** · δηλ. ἐκόντας ἀδικηθῆναι ἡ διαφθεῖραι. **κάθεξις** = κατοχή, διατήρησις καὶ τὸ **Κλέωνος...** ἐν αὐτῷ (ἐν τῷ διαφθεῖραι αὐτούς) ἄμα γίγνεσθαι = καὶ ἡ κατὰ τὸν ἰσχυρισμὸν τοῦ Κλέωνος συνένωσις τοῦ δικαίου καὶ τοῦ συμφέροντος ἐν τῇ τιμωρίᾳ (τῶν Μυτιλ.) ἀποδεικνύεται, ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ συγχρόνως ἐν τῇ καταστροφῇ τῶν Μυτ. "Αλλως : δίκαιον καὶ συμφέρον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συνυπάρχουν ἐν τῇ τιμωρίᾳ τῶν Μυτ. Διὰ τούτων ἀπαντᾷ εἰς τὰ ἐν κεφ. 40,4 «πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τὰ τε δίκαια ».

48. γνόντες μετ' ἀπαρμφ. = κρίναντες. **ἀμείνω** · ἐνν. τῶν βου-

λευμάτων τοῦ Κλέωνος. οἰκτῷ πλέον νείμαντες = ἀποδώσαντες περισσοτέραν σημασίαν εἰς τὸν οἰκτον. οἰς οὐδ' ἔγώ ἐῶ προσάγεσθαι = ἀπὸ τὰ ὄποια οὐδὲ ἔγώ ἀξιῶ (θέλω) νὰ παρασύρεσθε (καὶ ὅχι μόνον ὁ Κλέων), ἀπ' αὐτῶν = ἔξ αὐτῶν (τὰ ὄποια ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου παραινοῦνται ὑπ' ἐμοῦ) ὁρμάμενοι (= ἀπό). δστις εὗ βουλεύεται... ἀνοίᾳ ἐπιών = δστις σκέπτεται ὁρθῶς ἀπέναντι τῶν ἀντιπάλων του εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ἐπερχόμενον μετὰ βιαίων μέτρων ἐναντίον αὐτῶν, ἀλλὰ ἀπερισκέπτως.

49. μάλιστα ἀντιπάλων = ἔξ ἵσου πειστικῶν. ήλθον ἐς ἀγῶνα ὅμως τῆς δόξης = ἐφιλονίκησαν παρὰ πᾶσαν τὴν διὰ τὸ προηγούμενον φήμισμα μετάνοιάν των (= ὅμως) τίνα τῶν δύο γνωμῶν νὰ προτιμήσωσι (περὶ τῆς ἀποφάσεως, τὴν ὄποιαν ὥφειλον νὰ λάβουν). ἔγενοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι = ήλθον σχεδὸν ἵσοι κατὰ τὴν φήμισμαρία. κατὰ σπουδὴν = ἐν σπουδῇ. μάλιστα = ἀκριβῶς. ἀλφιτα = ἄρτον ἀπὸ ἄλευρα κριθῆς. ἐλαύνω = κωπηλατῶ. ἀλφιτα... πεφυρμένα = ἄρτους ζυμωμένους μὲ οἶνον καὶ ἔλαιον. ὕπνον ἥρδοντο = ἔπαιρον ὕπνον. κατὰ μέρος = διαδοχικῶς. πνεῦμα = ἄνεμος. ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον = πρὸς πρᾶξιν ἀσυνήθη, ἀποτρόπαιον. ή μὲν ἔφθασε τοσοῦτον δσον... (= ὥστε) ... φήμισμα = ή μὲν ἐπρόλαβε καὶ ήλθεν τόσον πρωτύτερα, δσον ἥρκει, διὰ νὰ ἔχῃ ἀναγνώσει (μόνον) ὁ Πάχης τὸ φήμισμα. θστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται = φθάνει κατόπιν αὐτῆς. παρὰ τοσοῦτον ήλθεν ή Μυτ. κινδύνου = τόσον πλησίον τοῦ κινδύνου ήλθεν ή Μυτὺ. (τόσον πολὺ ἔκινδύνευσε).

50. γνώμη = προτάσει. κλήρους ποιήσαντες = διαιρέσαντες τὴν γῆν εἰς τμῆματα. Αἱ κληρουχίαι εἰχον διττὸν λόγον, ἀφ' ἐνὸς τὴν ἐπιτήρησιν τῶν ὑπηκόων, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἀκτημόνων. τοῖς θεοῖς ἔξειλον ίεροὺς = ἔξεχώρισαν διὰ τοὺς θεούς, ὥστε νὰ εἶναι ίεροί. τοὺς λαχόντας = τοὺς ἐκλεγέντας διὰ κλήρου. ταξάμενοι... φέρειν = ἀναλαβόντες τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πληρώσουν οἱ λαβόντες δηλ. τοὺς κλήρους ἐμίσθωσαν αὐτοὺς εἰς τοὺς πρότερον κυρίους των ἀντὶ δύο μνῶν ἐτησίως. θπήκοον = ήσαν ὑπήκοοι.

III. ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

(B, 34 - 40).

34. χειμῶνι· τοῦ 431 π.Χ. νόμος = ἔθιμον. πρῶτον· οὗτοι εἶναι
οἱ πεσόντες κατὰ τὰς ἐν κεφ. 1 καὶ 22 ἀναφερομένας μάχας, κατὰ
θάλασσαν καὶ ἐν Ποτειδαίᾳ. δοστᾶ· οἱ νεκροὶ ἐν πάσῃ μάχῃ ἐκαίοντο
ἐπὶ τόπου, τὰ δὲ ὅστα αὐτῶν ἀνεκμίζοντο εἰς τὴν πατρίδα χάριν ἐπι-
σήμου ταφῆς. προτίθενται = ἐκθέτουν (ἵσως ἐν τῇ ἀγορᾷ). ἀπογε-
νόμενοι = οἱ ἀποθανόντες. πρότριτα· ἐπίρρ. = ἐπὶ τρεῖς κατὰ συνέ-
χειαν ἡμέρας. σκηνὴ = παράπηγμα. ἐπιφέρω = φέρω καὶ θέτω ἐ-
πάνω· τὰ ἐπιφερόμενα ἥσαν ἄνθη, στέφανοι, ἀρώματα καὶ σκεύη ποι-
κιλα. λάρναξ = τεφροδόχος κάλπη. κυπαρισσίνας· διὰ τὸ ξύλον τὸ
στερεὸν καὶ εὔσμον. κλίνη = φέρετρον. φέρεται· δηλ. διὰ τῶν χει-
ρῶν. ἐστρωμένη = σκεπασμένη διὰ νεκρικῆς σινδόνος. ἀφανεῖς· ἐκε-
νοι, τῶν ὅποιων τὰ πτώματα δὲν ἀνευρέθησαν. ἀναίρεσις = τὸ σήκω-
μα· ἰδίως ἐπὶ τῶν νεκρῶν καὶ δεστῶν πρὸς ταφήν, ἀνακομιδή. ξυνεκφέ-
ρει = συμπαρακολουθεῖ. δ προσήκων = συγγενής. πάρεισι· αἱ γυ-
ναικεῖς δὲν συνοδεύουν τὴν ἐκφοράν, ἀλλὰ μόνον παρευρίσκονται εἰς τὸν
τάφον, καὶ ἐκ τούτων μόνον αἱ συγγενεῖς. τιθέασι· δηλ. τὰς λάρνακας.
σῆμα = νεκροταφεῖον. προαστίου = τοῦ ἔξω Κεραμεικοῦ παρὰ τὴν
Ἀγ. Τριάδα. αἰεὶ· ἀφ' ὅτου δηλ. καθιερώθη τὸ ἔθιμον τοῦτο, πάντως
πρὸ τῶν Περσικῶν. αὐτοῦ· ἐν Μαραθῶνι, ὅπου σώζεται μέχρι σήμε-
ρον. γνώμη = νοῦς. προήκω = ὑπερέχω. ἀξίωσις = ὑπόληψις. ἐπ'
αὐτοῖς = πρὸς τιμὴν αὐτῶν, δπότε ξυμβαίη ἀυτοῖς· δηλ. χρῆσθαι τῷ
νόμῳ = ὁσάκις ἐδίδετο εἰς αὐτοὺς τοιαύτη εὐκαιρίᾳ. οὖν = τέλος πάν-
των. καιρὸς ἐλάμβανε = ἔφθασεν ἡ κατάλληλος στιγμή. ὡς ἐπὶ πλει-
στον τοῦ διμίλου = εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον μέρος τοῦ συν-
ηθροισμένου πλήθους, διὰ νὰ τοὺς ἀκούουν οἱ περισσότεροι.

35. τὸν προσθέντα· καὶ ὁ Περικλῆς πιθανῶς ἡγγένει αὐτόν· ἀλ-

λοι ούπέθετον τὸν Σόλωνα, ἄλλοι τὸν Θεμιστοκλέα, ἄλλοι τὸν Ἀριστεῖδην. οἰα· δηλ. ἡ μεγαλοπρεπής προπομπή, οἱ θρῆνοι τῶν γυναικῶν καὶ ἡ σεμνὴ σαφής τάφος = ταφή. καὶ μή... κινδυνεύεσθαι... πιστευθῆναι = καὶ νὰ μὴ διατρέχουν κίνδυνον αἱ ἀρεταὶ (αἱ διακεκριμέναι ὑπηρεσίαι) πολλῶν εἰς τὰς χεῖρας ἐνὸς ἀνδρὸς (νὰ δοθῇ δηλ. πίστις εἰς αὐτὸν εἴτε καλῶς εἴτε κακῶς ὅμιλῃσῃ). μετρίως = προστικόντως, ἐπιτυχῶς. ἐν ϖ = ἐν ζητήματι, ἐν τῷ ὅποιῳ. ἡ δόκησις τῆς ἀλήθειας = ἡ ἴδεα περὶ τοῦ ὅτι ὁ βήτωρ λέγει τὴν ἀλήθειαν. βεβαιοῦται = ἔξασφαλίζεται (ἐν τῇ ψυχῇ τῶν ἀκροατῶν). ξυνειδώς = ὁ γνωρίζων, αὐτόπτης μάρτυς (τῶν πράξεων τῶν ἐπαινουμένων). ἐνδεεστέρως = ἐλλιπέστερον. ἀπειρος· δηλ. τῆς δράσεως τῶν πεσόντων. πλεονάζεσθαι = λέγεσθαι ἐπὶ τὸ ὑπερβολικώτερον (ὅτι ἔξογκωνονται). ὑπέρ τὴν αὐτοῦ φύσιν = ὑπερβαῦν τὰς δυνάμεις του. μέχρι τοῦδε... εἰσὶ... διὰ τὴν ἥκουσε = ἐφ' ὅσον ἔκαστος φαντάζεται ὅτι καὶ ὁ ἴδιος εἶναι ἵκανὸς νὰ πράξῃ τι ἔξι ἐκείνων, τὰ ὅποια ἥκουσε, τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν (διὰ τὴν ἥκουσε) = εἰς πᾶν δὲ ὅτι ὑπερβάίνει τὰς δυνάμεις του. τοῖς πάλαι οὕτως ἔδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν = ὑπὸ τῶν παλαιῶν (ἐκ πείρας) εύρεθη ὅρθὸν ὅτι ταῦτα οὕτω γινόμενα ἔχουν καλῶς. χρὴ καὶ ἐμέ... δόξης τυχεῖν = πρέπει καὶ ἐγὼ νὰ προσπαθῶ ν' ἀνταποκριθῶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν καὶ προσδοκίαν ἕκαστου. ως ἐπὶ πλεῖστον = ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.

36. ἐν τῷ τοιῷδε = ἐν ἐπικηδείῳ τελετῇ, οἷα ἡ προκειμένη. ἡ τιμὴ τῆς μνήμης = ἡ κατὰ προτίμησιν μνημόνευσις, ἡ τιμὴ νὰ μημονεύωνται πρῶτοι. διαδοχῆ = διὰ κληρονομικῆς διαδοχῆς (τῶν μεταγενεστέρων). ἔκεινοι δηλ. οἱ μέχρι τῶν Περσικῶν πάτερες· δηλ. οἱ ἀπὸ τῶν Περσικῶν μέχρι τῆς ἐν Κορωνείᾳ μάχης (446 π.Χ.), ὡς ὁ Ἀριστείδης, Κίμων, Ξάνθιππος. δσην ἔχομεν ἀρχὴν (= ἐπικράτειαν). αὐτῇ ὥρισθη διὰ τῶν τριακονταετῶν σπονδῶν τῷ 445 π.Χ. τὰ πλείω· δηλ. τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ κράτους ὄργάνωσιν, παγίωσιν τῆς ἡγεμονίας, ἐπανέγησιν τῶν φύρων κλπ. καθεστηκοῦσα ἡλικία = ἡ ἡλικία, καθ' ἣν ἐπέρχεται στάσις τῆς ἀναπτύξεως τῶν σωματικῶν δυνάμεων (ἡ ὥριμος ἀνδρικὴ ἡλικία). μάλιστα = περίπου. πᾶσι· ἐν. χρήματα, πεζικὴν καὶ ναυτικὴν δύναμιν, φρουρια. ἐπ' αὐτά· δηλ. εἰς τὴν παροῦσαν ἴσχύν. ἐπιτήδευσις = διαγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ ἴδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ, ἀρχαί. πολιτεία = ὁ δημόσιος βίος, πολιτική.

τρόποι = τρόποι σκέψεως και ἐνεργείας, χαρακτήρ. ἐπὶ τῷ παρόντι = εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις. δὲ πᾶς δύμιλος = ὅλον τὸ συγχεντρωμένον πλῆθος. ἐπακοῦσαι = μετὰ προσοχῆς (= ἐπὶ) ἀκοῦσαι.

37. οὐ ζηλούσῃ = η ὁποία δὲν ζηλεύει (ὅπως δηλ. η τῶν Δακεδαιμονίων, η ὁποία ἀντέγραψε τοὺς νόμους τῆς Κρήτης). τισὸν = εἰς πάντα ἄλλον. διὰ τὸ μή... οἰκεῖν = διότι εἶναι συντεταγμένον (τὸ πολίτευμα), οὕτως, ὥστε νὰ στηρίζηται ὅχι ἐπὶ τῶν ὀλίγων, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ λαοῦ. μέτεστι... πᾶσι τὸ ἵσον = πάντες κατὰ τοὺς νόμους ἔχουν ἵσα δικαιώματα ὡς πρὸς τὰς ἴδιωτικάς των ὑποθέσεις. κατὰ δὲ τὴν ἀξιωσιν = ὡς πρὸς δὲ τὴν ἐκτίμησιν (κατάλληλον ἐκλογὴν) τῶν προσώπων, τῶν ἐκλεγομένων διὰ τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν πραγμάτων. ὡς ἔκαστος ἐν τῷ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους... προτιμᾶται = καθ' ὅσον ἔκαστος ἐν τινὶ κλάδῳ διακρίνεται μᾶλλον ὡς ἐκ τῆς ἴκανοτήτος του η ὡς ἐκ τῆς προνομιούχου τάξεως του (προτιμᾶται εἰς τὴν διοίκησιν τῶν κοινῶν). ήτοι αἱ δημόσιαι θέσεις καταλαμβάνονται ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προσωπικῆς ἀξίας ἔκαστου καὶ ὅχι τῆς κοινωνικῆς του θέσεως. Ἐν Σπάρτη τούναντίον οἱ βασιλεῖς ἐβασίλευον λόγῳ τῆς καταγωγῆς των ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ἂν δὲν εἶχον ἀρετήν, τὴν δὲ πόλιν ἐκυβέρνων μόνον οἱ δμοιοι. κατὰ πενίαν = πένης ὥν. ἀξιώματος ἀφανείᾳ = διὰ τὴν ἀσημότητα τῆς κοινωνικῆς τάξεως. ἐλευθέρως τὰ πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν = ζῶμεν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ πολιτεύματος ἀνευ περιορισμῶν εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις ή μῶν (τὸν δημόσιον βίον). καὶ ἔσ τὴν πρὸς ἀλλήλους... ὑποφίαν = καὶ εἰς τὰς πρὸς ἀλλήλους σχέσεις εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι τῆς ἀμοιβαίας ὑποφίας (καχυπόπτου ἐπιτηρήσεως) τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν. Γπαινίσσεται καὶ ἐνταῦθα τὴν Σπάρτην, ὅπου πράττων τις κατὰ βούλησιν ἐπέσυρε τὴν περιέργειαν τῶν ἄλλων, οἵτινες ἔξήταζον τὶ πράττει ὁ ἄλλος καὶ διατί. οὐδὲ ἀξημίους μέν, λυπηρὰς δέ... προστιθέμενοι = χωρὶς νὰ στενοχωράσθεται διὰ πράξεις ἄλλων, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι μὲν ἀξιαι τιμωρίας, ἀλλὰ προκαλοῦν δυσάρεστον συναίσθημα εἰς ὅσους τὰς βλέπουν. τὰ δημόσια... οὐ παρανομοῦμεν = εἰς τὰς πρὸς τὴν πολιτείαν σχέσεις μας ἀποφεύγομεν τὰς παρανομίας ἀπὸ εὐλάβειαν. τῶν ἐν ἀρχῇ = τῶν ἀρχόντων. ἀκροάσει = δι' ὑπακοήν, πειθαρχοῦντες. κείνται = εἶναι νομοθετημένοι. ἄγραφοι = οἱ ηθικοὶ νόμοι (οἱ ὁποῖοι ὑπάρχουν εἰς τὴν συνεδήσιν τῶν ἀνθρώπων).

38. καὶ μὴν καὶ = ἀλλὰ πρὸς τούτοις (οὐ μόνον ἐν τῷ δὲλφι βίῳ ἐπικρατεῖ ἡ ἐλευθερίτης, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἀναπαύλαις). ἀναπαύλαις τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα = εὔρομεν μέσα πνευματικῆς ἀναπαύσεως (ψυχαγωγίας). διετήσιος = ὁ καθ' ὅλον τὸ ἔτος γινόμενος. Ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχε πλῆθος ἑορτῶν. νομίζοντες ἀγῶσι = χρώμενοι. Ιδιαιτερασκευαί· ιδιωτικαὶ οἰκίαι καὶ ὁ ἐστωτερικὸς διάκοσμος αὐτῶν (ἐπιπλώσεις). ὥν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει = ἡ ἐκ τῶν ὄποιων εὐχαρίστησις ἐκβάλλει τὴν λύπην (διαλύει τὴν δυσθυμίαν). ἐπεσέρχεται = εἰσάγονται πρὸς τούτοις. καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν... ἀνθρώπων = καὶ συμβαίνει εἰς ἡμᾶς νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ προϊόντα (ἀγαθὰ) τῶν ἀλλῶν χωρῶν μετὰ τῆς αὐτῆς οἰκειότητος (εὐκολίας), μετὰ τῆς ὄποιας ἀπολαύσουμεν τὰ προϊόντα τῆς Ἀττικῆς (= τὰ αὐτοῦ γιγνόμενα).

39. τῶν πολεμικῶν μελέταις = ἐν τῷ κύκλῳ τῆς πολεμικῆς ἐκπαιδεύσεως. οὐκ ἔστιν ὅτε = οὐδέποτε. ξενηλασσίαι = ἀπελάσεις ξένων· δηποτε δηλ. ἐγίνοντο ἐν Σπάρτη διὰ τὸν φόβον ἐπιδράσεως ξενικῶν τρόπων εἰς τὰ ἥμητα των. ἀπάταις· δηποτε δηλ. ἐδιδάσκοντο οἱ νέοι τῆς Σπάρτης διὰ νὰ γίνωνται πολυμήχανοι καὶ ἀπατῶσι τοὺς ἔχθρους. τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχω = (πιστεύοντες) εἰς τὴν ἔμφυτον (προσωπικὴν) ἡμῶν γενναιοψυχίαν ἐν τῷ πολέμῳ (κατὰ τὴν ὥραν τῆς δράσεως). παιδεῖαι = τὸ παιδαγωγικὸν σύστημα. τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται = ἐπιδιώκουν τὴν ἀνδρείαν (ὡς σκοπὸν τῆς ἀγωγῆς). ἀνειμένως = ἀνέτως. ίσοπαλής = ίσοδύναμος. καθ' ἔσυτοὺς = μόνοι των. τὴν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες = ὅταν ἡμεῖς οἱ ίδιοι (= αὐτοὶ) εἰσβάλωμεν εἰς τὴν χώραν τῶν ἀλλῶν. οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ... τὰ πλείω κρατοῦμεν = μαχόμενοι ἐν τῇ ξένῃ γῇ νικῶμεν εὐκόλως, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τοὺς ὑπὲρ βωμῶν καὶ ἔστιῶν ἀμυνομένους. διὰ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλά... ἐπίπεμψιν = διότι εἰς πολλὰς κτήσεις ἀποστέλλομεν ἀδρας ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ίδίους. προσμείγνυμι = ἔρχομαι εἰς χεῖρας, συμπλέκομαι. αὐχῶ = καυχῶμαι. καίτοι εἰ διαθυμίᾳ μᾶλλον... κινδυνεύειν = καὶ δυτῶς, ἐνῷ κατερχόμεθα εἰς τοὺς κινδύνους μὲ μόνον ἐφόδιον τὴν ἀνετον δίαιταν (ράθυμία = ἀνέτως διαιτώμενοι) μᾶλλον παρὰ τὴν ἐπίπονον ἀσκησιν (πόνων μελέτη) καὶ μὲ ἀνδρείαν προερχομένην μᾶλλον ἐκ τῆς ἐλευθερίου μορφώσεως (ἀνατροφῆς ἡμῶν = τρόπων ἀνδρείας) παρὰ ἐκ τῆς ἐπιβολῆς τῶν νόμων (= μετὰ νόμων). περιγίγνεται ἡμῖν... μὴ προκάμνειν = ἔχομεν τὸ

πλεονέκτημα νὰ μὴ ἀποκάμνωμεν (καταπονούμεθα) ἐκ τῶν προτέρων διὰ τὰ μέλλοντα δεινὰ (= ἔνεκα τῶν ἐναγωνίων πολεμικῶν παρασκευῶν, τὰς ὁπίας προκαλοῦν οἱ μέλλοντες κίνδυνοι). **αἰεὶ μοχθούντων** = τῶν ὑποβιχλομένων εἰς συνεχεῖς ἐπιμόχθους ἀσκήσεις. **ἀξίαν εἶναι** · **ἔξαρτ.** ἐκ τοῦ ἐνν. φημί.

40. εὔτέλεια = λιτότης. **φιλοσοφῶ** = ἀσχολοῦμαι εἰς τὰ γράμματα. **μαλακία** = τρυφήλοτης. **φιλοκαλοῦμεν...** ἄνευ μαλακίας = θεραπεύομεν τὰς ὥραιας τέχνας μὲ μικρὰν δαπάνην καὶ καταγινόμεθα εἰς τὰ γράμματα χωρὶς νὰ ἐκθηλυνόμεθα. Ταῦτα λέγει ὁ Περικλῆς, διότι οἱ Λακ. κατηγοροῦν τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ πολυτελείᾳ καὶ τρυφῇ. ἐνῷ αὐτοὶ ἐφοβοῦντο μήπως αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα τοὺς ἐκθηλύνουν. **πλούτω** ἔργου... **χρώμεθα** = καὶ τὸν πλοῦτον χρησιμοποιοῦμεν μᾶλλον ὡς ἀφορμὴν (κινητήριον δύναμιν) πρὸς ἐπιτέλεσιν ἔργων ἢ ὡς ἀφορμὴν πρὸς κομπορρημασύνην (ἐπίδειξιν). **καὶ τὸ πένεσθαι...** **αἰσχιον** = τὸ νὰ ὁμολογῇ κανεὶς τὴν πενίαν δὲν εἶναι ἐντροπή, ἀλλὰ τούναντίον ἐντροπὴ εἶναι τὸ νὰ μὴ ἀποφεύγῃ κανεὶς αὐτὴν διὰ τῆς ἔργασίας (κατὰ λέξιν : ἀλλά, καὶ ἀν νομίζῃ κανεὶς, διὰ τοῦτο εἶναι ἐντροπή, μεγαλυτέρα ἐντροπὴ εἶναι (= αἰσχιον) . . . **ἔνι** = ἔνεστι, εἶναι δυνατόν. **τοῖς αὐτοῖς** · εἶναι οἱ πολιτευόμενοι (κυρίως). **ἐτέροις** · εἶναι οἱ ἐπαγγέλματιαι. **πρὸς ἔργα τετραμμένοις** = ἐνῷ ἀσχολοῦνται εἰς τὰ ἐπαγγέλματά των. **γνῶναι** (**ἔνι**) = νὰ ἔχουν πλήρη γνῶσιν τῶν ποτικῶν (δῆμοσίων) ζητημάτων. Ἐν Σπάρτη εἰς μὲν τοὺς Σπαρτιάτας δὲν ἐπετρέπετο νὰ ἀσχολοῦνται εἰς χειρωνακτικὰ ἐπαγγέλματα, οἱ δὲ ἀσκοῦντες τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα Λακεδαιμόνιοι φαίνεται διὰ δὲν ἦσαν ἔμπειροι εἰς τὰ πολιτικά. **ἀχρεῖος** = ἄχρηστος. **καὶ αὐτοὶ ἥτοι κρίνομέν γε...** **τὰ πράγματα** = καὶ ἡμεῖς οἱ ἔδιοι (ὅλοι οἱ πολῖται) ἢ ἐκφέρομεν τούλαχιστον γνώμην ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν ὄλλων (κυρίως πολιτικῶν) προτεινομένων ζητημάτων ἢ συλλαμβάνομεν ίδιας ὅρθις γνώμης καὶ ὑποβάλλομεν αὐτάς ὑπὸ τὴν κρίσιν ὄλλων (ὡς μέλη τῆς βουλῆς). **ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι...** **ἔργω** ἐλθεῖν = ἀλλὰ μᾶλλον (βλάβην ἡγούμενοι) τὸ νὰ μὴ φωτισθῶμεν διὰ λόγων πρότερον, πρὶν ἐκτελέσωμεν (πραγματοποίησωμεν) ὅσα πρέπει νὰ γίνουν, **διαφερόντως** καὶ **τόδε** **ἔχομεν** = ὑπερέχομεν καὶ κατὰ τὸ ἔζης. **ώστε τολμᾶν** = διὰ τολμῶμεν. **οἱ αὐτοὶ** = συγχρόνως. **ἔκλογίζομαι** = ὑπολογίζω ἀκριβῶς. **μάλιστα** ἀναρ. εἰς τὰ δύο ἀπαρέμφατα. **δ** = τοῦτο δὲ =

τούναντίον δύμως. **ἀμαθία** = ή τῶν κινδύνων ἄγνοια. Θράσος = ἄλογος τόλμη. **λογισμὸς** = ὄρθη (μελετημένη) σκέψις. **κράτιστοι τὴν ψυχὴν** = γενναιοψυχότατοι. **τὰ δεινὰ** = οἱ κίνδυνοι. διὰ ταῦτα = διὰ τοῦτο (τὸ γιγνώσκειν). καὶ τὰ ἐξ ὀρετήν **ἐνηντιώμεθα τοῖς πολλοῖς** = καὶ ὡς πρὸς τὴν εὐεργετικὴν διάθεσιν διαφέρομεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους. **βεβαιότερος δ δράσας...** **σώζειν** = σταθερώτερος φίλος εἶναι ὁ εὐεργετήσας οὗτως, ὥστε νὰ φροντίζῃ νὰ διατηρῆται ζωντανὴ πάντοτε ἡ ἀνάμνησις τῆς ὀφειλῆ του διὰ τὴν εὐεργεσίαν (νὰ διατηρῇ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ εὐεργετηθέντος διὰ τῆς διαρκοῦς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας του). **δ δ' ἀντοφείλων... ἀποδώσων** = ἐνῷ ὁ ὑποχρεωμένος εἶναι ὅχι τόσον πρόδυμος (εἶναι ψυχρὸς) νὰ ἔκπληρωσῃ τὸ χρέος του, ἐπειδὴ γνωρίζει ὅτι θὰ ἀποδώσῃ εὐεργεσίαν, ὅχι διὰ νὰ τοῦ χρεωστῆται εὐγνωμοσύνη, ἀλλὰ πρὸς ἔξοφλησιν ὑποχρεώσεως. **τοῦ συμφέροντος λογισμῷ** = ἀποβλέποντες εἰς τὸ συμφέρον. **τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ** = τὴν πεποίθησιν, τὴν ὅποιαν ἐμπνέει ἡ εὐγένεια τῶν αἰσθημάτων. **ἀδεῶς** = χωρὶς νὰ φοβούμεθα (ἀγνωμοσύνην ἢ ζημίαν). Παραδείγματα ἀνιδιοτελοῦς συνδρομῆς τῶν Ἀθηναίων πρὸς ἄλλους ἀναφέρει ἡ ιστορία, ὡς τὴν βοήθειαν πρὸς τοὺς ἀποστατήσαντας ἀπὸ τοῦ Δαρείου "Ιωνας, τὴν ὑπὸ τὸν Κίμωνα πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας βοήθειαν κατὰ τὸν τρίτον Μεσσηνιακὸν πόλεμον.

41. ξυνελὼν = συντόμως, παίδευσιν **τῆς Ἑλλάδος** = σχολεῖον, κέντρον πάσης πνευματικῆς μορφώσεως. **καθ' ἔκαστον δοκεῖν...** **αὐταρκες παρέχεσθαι** = νομίζω ὅτι εἰς καὶ ὁ αὐτὸς πολίτης ἔχει τὴν ίκανότητα νὰ μορφώσῃ (παρέχεσθαι ἀν) τὸν ἔκυτόν του ίκανὸν εἰς πλεῖστα καὶ ποικιλώτατα εἰδη ἀσχολιῶν (= ἐπὶ πλεῖστα εἰδη) μὲ ἔξαιρετικὴν ἐπιδεξιότητα καὶ χάριν (= μετὰ χαρίτων μάλιστ' ἀν εὐτραπέλως). **κόμπος λόγων** = κομπορρημοσύνη. **ἔργων ἀλήθεια** = ζωτανὴ ἀλήθεια. **ἡ δύναμις τῆς πόλεως** · περὶ τῆς στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς δυνάμεως τῆς πόλεως κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου ἔγινε λόγος ἐν τῇ εἰσαγωγῇ. **τρόπων· οὓς προεῖπεν ἐν 37. μόνη τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐξ πειραν ἔρχεται** = μόνη ἐξ ὅλων τῶν σημερινῶν δοκιμαζομένη ἀποδεικνύεται ἀνωτέρα (τῆς περὶ αὐτῆς ἐπικρατούσης γνώμης). **τῷ πολεμίῳ... ὑφ οἷων κακοπαθεῖ** = δίδει εἰς τὸν ἔχθρὸν ἀφορμὴν νὰ ἀγανακτῇ, ὅτι ὑπὸ τοιούτων (ἀναξίων ἀντιπάλων) κακοπαθεῖ. **κατάμεμψιν** = ἀφορμὴν παραπόνων. **σημεῖα** = σημεῖα (τὰ ὅποια

σωζόμενα μέχρι σήμερον μαρτυροῦν περὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Ηερικλέους λεγομένων). οὐ δὴ = δχι δά. τοι = βεβαίως. οὐδὲν προσδεόμενοι... οὔτε δστις ἔπεισι... ή ἀλήθεια βλάψει = χωρὶς ποσῶς νὰ ἔχωμεν ἀνάγκην οὔτε τοῦ 'Ομήρου ὡς ὑμητοῦ οὔτε ὅλου τινός, ὁ ὅποιος θὰ τέρψῃ μὲν πρὸς στιγμὴν διὰ στίχων, ἀλλ' ή πραγματικὴ ἀλήθεια (ή ἐπισκόπησις αὐτῶν τῶν ἔργων τῶν ὑμουσύμενων ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ) θὰ καταδεῖξῃ ψευδῆ τὴν περὶ τῶν πραγμάτων ἰδέαν (τὴν ποιητικὴν παράστασιν τῶν πράξεων = τὴν ὑπόνοιαν). ἐσβατός = προσιτός. ξυγκατοικίσαντες = ἴδρυσαντες ἐκτὸς τῶν ἀποικιῶν μνημεῖα. κακῶν τε κάγαθῶν· παρὰ τὴν Μέμφιν τῆς Αἰγύπτου πανωλεθρία τῶν Ἀθηναίων μαρτυρεῖ περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς πόλεως ὄμοιώς, ὅπως καὶ αἱ περιφρανεῖς τοῦ Κίμωνος νῦνται περὶ τὸν Εὐρυμέδοντα. δικαιῶ = ἀναγνωρίζω ὡς καθῆκον. λειπόμενοι = οἱ ἐπιζῶντες. εἰκός (ἐνν. ἐστίν) ἐθέλειν. ὑπέρ... κάμνω = κοπιάζω .

42. τῶνδε δηλ. τῶν πλεονεκτημάτων τῶν Ἀθηναίων. δμοίως = ἐν τῷ αὐτῷ βαθμῷ. εὐλογία = ἔπαινος, ἐγκώμιον. σημείοις = δι' απτῶν ἀποδείξεων. αὐτῆς· δηλ. τῆς εὐλογίας. τὰ μέγιστα = τὰ πλεῖστα καὶ σπουδαιότερα σημεῖα. οὐκ ἀν πολλοῖς... φανείη = δι' δλίγους "Ελληνας δύναται νὰ φανῇ (θὰ εύρεθῇ) ὁ λόγος ἀνάλογος τῶν ἔργων, ὅπως ὁ διὰ τοὺς προκειμένους νεκροὺς (= δλίγοι "Ελληνες ὑπάρχουν, ὅπως οἱ προκείμενοι, εἰς τοὺς ὅποιους ἀρμύζει τοιοῦτος ἔπαινος). δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν... καταστροφὴ = μοῦ φαίνεται δὲ ὅτι ὁ τῶν προκειμένων νεκρῶν θάνατος, εἴτε οὗτος εἶναι τὸ πρῶτον δεῖγμα τῆς ἀνδρείας (διὰ τοὺς νέους), εἴτε εἶναι ἡ τελευταία ἐπισφράγισις αὐτῆς (διὰ τοὺς πρεσβυτέρους), εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις τῆς ἀνδραγαθίας των. καὶ γάρ τοῖς τἄλλα χείροσι... προτίθεσθαι = διότι καὶ αὐτοὶ ἀκόμη, οἱ ὅποιοι εἶναι ἀπὸ πάσης ὅλης ἀπόλυτες φαῦλοι, δικαιοῦνται νὰ προβάλλουν πρὸς ὑπεράσπισίν των τὰς ἐν τοῖς πολέμοις ὑπὲρ πατρίδος ἀνδραγαθίας των. ἀγαθῷ = διὰ γενναίας, πατριωτικῆς πράξεως. κακὸν = ἡθικὸν σφάλμα. κοινῶς = πρὸς τὸ γενικὸν συμφέρον. ἐκ τῶν ιδίων = διὰ τῶν ἀμαρτημάτων καὶ παρεκτροπῶν τοῦ ιδιωτικοῦ των βίου. μαλακίζομαι = ἐπιδεικνύω δειλίαν. τὴν ἔτι = τὴν μικροτέραν, ὡς καν ἔτι δαφυγών... πλουτήσειεν = ὅτι διαφυγών τὴν πενίαν ἤτο ἐνδεχόμενον νὰ πλουτήσῃ. τοῦ δεινοῦ = τοῦ κινδύνου. αὐτῶν· δηλ. τῆς ἀπολαύσεως τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐλπίδος

νὰ διαφύγουν τὴν πενίαν. **λαβόντες** = ἐκλαχόντες, κρίναντες. μετ' αὐτοῦ· δῆλ. τοῦ κινδύνου = κινδυνεύοντες. **ἔβουλγήθησαν** μετ' αὐτοῦ... τῶν δὲ ἔφρεσθαι = ἀπεφάσισαν ὑπομένοντες τὸν κινδυνὸν τοὺς μὲν ἐγθροῦν νὰ τιμωροῦν, τὰ δὲ ἀγαθὰ ἐκεῖνα (τὴν περαιτέρῳ ἀπόλαυσιν καὶ τὸν πλοῦτον) νὰ ἐπιθυμοῦν (νὰ διατηρήσουν δῆλ. τὸν πόθον, διότι ὁ ἀγῶν ἡδύνατο νὰ ἀποβῇ καὶ εὐτυχῆς δι' αὐτούς). **ἔλ-πίδι** τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν **ἔπιτρέψαντες** = ἐμπιστεύθεντες εἰς τὴν ἐλπίδα τὸ ἀδηλον (τὴν ἀβεβαιότητα) τῆς εὐτυχοῦς ἐκβάσεως. **ἔργω** δὲ **περί...** **ἀξιοῦντες πεποιθένται** = ἐν τῇ πράξει δὲ θεωροῦντες καθῆκον τῶν νὰ ἔχουν πεποίθησιν εἰς τὴν προσωπικήν τῶν ἐνδρεῖαν ὡς πρὸς τὸν πρὸ τῶν ὄφθαλμῶν τῶν ὑπάρχοντα ἥδη κινδυνὸν. ἐν αὐτῷ· δῆλ. τῷ κινδύνῳ. τὸ **αἰσχρὸν τοῦ λόγου** = τὴν ἐπὶ δειλίᾳ κακὴν φήμην, κατηγορίαν. τὸ **ἔργον** = τὴν μάχην. καὶ δι' ἐλαχίστου καιροῦ... **ἀπηλλάγησαν** = καὶ ἐν βραχυτάτῃ κρισίμῳ στιγμῇ (τῆς τύχης), ὅτε ἥλπιζον νίκην μᾶλλον περὰ ἤτταν, ἀπέθανον.

43.τοὺς δὲ λοιπούς... διάνοιαν ἔχειν = οἱ δὲ ἐπιζῶντες πρέπει νὰ εὔχεσθε μὲν εἰς τοὺς θεοὺς νὰ σᾶς δίδωσι τύχην ἀκινδυνοτέραν, ὅλλα νὰ μὴ θεωρῆτε ἀξιον τοῦ ἔχυτοῦ σας (καταδέχεσθε) νὰ ἔχετε ποσῶς ἀτολμότερον τὸ φρόνημά σας ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν. **λόγω σκο-πεῖν τὴν ὠφελίαν** = κρίνειν (ἔξετάζειν) κατὰ τὸν λόγον (τῶν ῥητῶν) τὴν ὠφέλειαν (μὴ περιορισθῆτε νὰ ἀκούετε τὰ καλὰ ἀπὸ τὴν λόγον μου μόνον). **ἔργω θεώμενοι** = παριστάμενοι θεαταὶ ἐμπράκτως (τῆς δυνάμεως τῆς πόλεως, ὅπως παρουσιάζεται αὕτη ἀπὸ τὰ πράγματα). **ἐν τοῖς ἔργοις** = ἐν ταῖς μάχαις. **διπότε καὶ πείρᾳ του σφα-λεῖεν** = εἴ ποτε καὶ πειρώμενοί τινος σφαλείησαν (συνέβη νὰ ἀποτύχωσι). **οὐκ οὖν** = δμως διὰ τοῦτο δέν. . . καλλιστον **ἔρανον τῇ πό-λει προϊέμενοι** = τὴν καλλίστην συνεισφορὰν προσφέροντες εἰς σωτηρίαν τῆς πατρίδος. **Ιδίᾳ** = προσωπικῶς. **παρὰ τῷ ἐντυχόντι...** **καιρῷ** = εἰς πᾶσαν ἐκάστοτε παρουσιαζομένην εύκαιρίαν καὶ λόγου (ὅταν δῆλ. εἰς πανηγύρεις ἐκφωνοῦνται λόγοι, θὰ μνημονεύωνται αὐτοὶ) καὶ **ἔργον** (ὅταν ἐν τῇ μάχῃ θὰ προτρέπουν τοὺς μαχομένους νὰ μιμοῦνται αὐτούς). **σημαίνει** = σημεῖν ἐστι, διατηρεῖ τὴν μνήμην τῶν. **οἰκείᾳ δηλ.** γῆ. μὴ **προσήκουσα** = ἡ ζένη. **ἄγραφος μνήμη** = ἡ ἐν τῇ καρδίᾳ ἐγγεγραμμένη, κατ' ἀντίθ. πρὸς τό : στηλῶν ἐπιγραφή. **ἄ-γραφος μνήμη...** **ἐνδιαιτᾶται** = ἡ ἀγραφος ἀνάμνησις, τῆς διαθέσεως

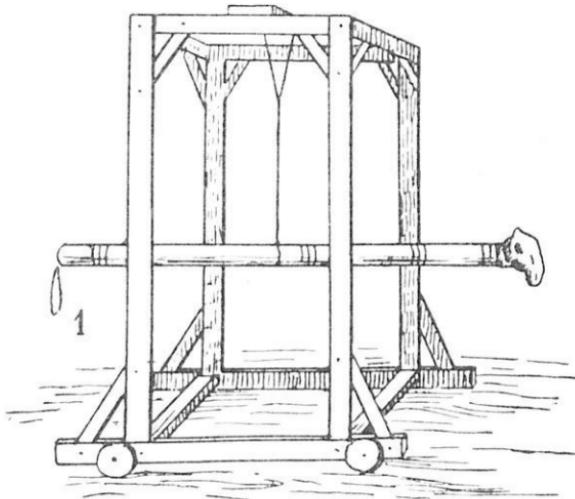
μᾶλλον (τῶν πεσόντων) παρὰ τοῦ ἔργου αὐτῶν μικροῦ ἢ μεγάλου κατοικεῖ μέσα εἰς τὴν καρδίαν ἐνὸς ἐκάστου. καὶ τὸ εὔδαιμον... κρίνοντες = καὶ ἔχοντες τὴν ἴδιαν ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι ἡ ἀληθῆς εὐδαιμονία, ἡ δὲ εὐψυχία εἶναι ἡ ἐλευθερία. περιορῶμαι ἐνταῦθα = πτο-σῦμαι, ἀποδειλιῶ. κακοπραγῶ = δυστυχῶ. ἀλλ' οἷς ἡ ἐναντία... κινδυνεύεται = ἀλλ' ἔκεινοι, οἱ ὄποιοι διατρέχουν τὸν κίνδυνον μετα-βολῆς ἐπὶ τὰ χείρω ἐν τῷ μέλλοντι (= ἔτι) βίῳ των. καὶ ἐν οἷς μά-λιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα ἐν. ἔσται = καὶ εἰς τοὺς ὄποιους ἡ διαφορὰ (πρὸς τὴν προτέραν των κατάστασιν) θὰ εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη. ἀλγεινοτέρα γάρ... κάκωσις = διότι δι' ἀνδρα βέβαια εὐ-γενῆ καὶ ὑπερήφανον (μὲ φιλότιμο) εἶναι πικροτέρα ἢ ταπείνωσις ἡ ἀπορρέουσα ἐκ τῆς δειλίας. ἀναίσθητος = ἀνώδυνος.

44. τοκεὺς (γονεύς). ἐν πολυτρόποις ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες = γνωρίζουν ὅτι ἀνετράφησαν ἐν μέσῳ ποικίλων περιπε-τειῶν. εὐπρεπεστάτης τελευτῆς = ἐνδοξοτάτου θυνάτου. οἷς ἐνευ-δαιμονῆσαι... ξυνεμετρήθη = τῶν ὄποιων ὁ βίος ὥρισθη (ἐδόθη) ἐν συμμέτρῳ ἀναλογίᾳ, ὥστε νὰ περάσουν αὐτὸν ἐν εὐδαιμονίᾳ, καὶ νὰ ἀποθάνουν ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ εὐδαιμονίας (: τοὺς ὄποιους συνώδευ-σεν ἡ αὐτὴ εὐτυχία καὶ εἰς τὴν ζωὴν καὶ εἰς τὸν θάνατον). ὃν ἀναφ. αἰτιολ. = διότι αὐτῶν. λύπη οὐχ ἀν... στερίσκηται = λυπεῖται τις ὅχι δι' ἀγαθά, τὰ ὄποια στερεῖται, χωρὶς νὰ τὰ δοκιμάσῃ. ἔθας τινος = συνηθισμένος μέ τι. ίδιᾳ = κατ' ίδιαν, ἐν τῇ οἰκογενείᾳ. τῶν οὐκ δοντων... ἔσονται = οἱ κατόπιν γεννώμενοι εἰς τινας παῖδας θὰ τοὺς κάμουν νὰ λησμονήσουν τοὺς ἀποθανόντας. ξυνοίσει· ὑποκ. τὸ ἐπιγί-γνεσθαι παῖδας. οὐ γάρ οἴον τε ἰσον... κινδυνεύωσι = διότι δὲν εί-ναι δυνατὸν νὰ σκέπτωνται περὶ τῶν κοινῶν ὄμοιώς ὁρθῶς καὶ δικαίως (ἐν ισότητι ὑποχρεώσεων καὶ δικαιοσύνη) μὲ τοὺς ἔχοντας τέκνα εἰς τὸν πόλεμον ἔκεινοι, οἱ ὄποιοι μὴ συνεισφέροντες τέκνα (= εἰς τὸν πόλεμον) δὲν διατρέχουν κίνδυνον νὰ τὰ χάσουν. παρηβῶ = γίνομαι παρῆλιξ. τόνδε· ἐνν. τὸν ὑπόλοιπον βίον. κουφίζομαι = παρηγοροῦ-μαι. τὸ φιλότιμον ἀγήρων μόνον = ἡ φιλοτιμία (φιλοδοξία) μόνον δὲν γηράσκει. οὐ τὸ κερδαίνειν μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι = δὲν εὐχαριστεῖ τόσον τὸ κέρδος, ὅσον ἡ δόξα. ἀχρεῖος = ἄχρηστος.

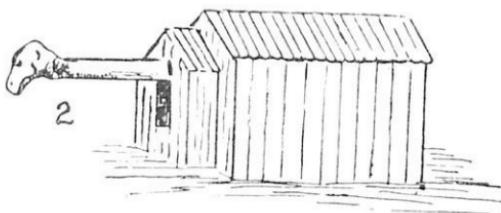
45. μέγαν= δυσχερῆ. καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς

(= καὶ εἰ ὑπερβάλοιτε ἀρετῇ) οὐχ ὁμοῖοι ἀλλ᾽ ὀλίγῳ χείρους
κριθεῖτε = καὶ ἂν ἡθέλετε ἐπιδείξει δλως ἔξαρτον ἀνδρείαν καὶ τότε
 μόλις θὰ καταρθώνετε νὰ κριθῆτε ὅχι βέβαια ὄμοιοι, ἀλλὰ ὡς κατά τι
 κατώτεροι αὐτῶν. **φθόνος τοῖς ζώσι...** **τετίμηται** = διότι μεταξὺ¹
 τῶν ζώντων ὑπάρχει φθόνος πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστάς, οἱ δὲ νεκροὶ²
 (= τὸ μὴ ἐμποδὼν) τιμῶνται μὲ εὔνοιαν ἀδιαφιλονίκητον. **τῆς τε**
γάρ **ὑπαρχουσῆς φύσεως κλέος ή** = μεγάλη τιμὴ θὰ εἶναι εἰς σᾶς,
 ἂν δὲν φανῆτε κατώτεροι τῆς ἴδιας σας φύσεως (τοῦ προορισμοῦ σας,
 ἂν ἀσχολησθε δῆλο. ἀθορύβως εἰς τὰ οἰκιακὰ) καὶ μάλιστα εἰς ἔκείνην,
 περὶ τῆς δποίας ἐλάχιστα γίνεται λόγος μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν (ἐν τῇ
 ἀγορᾷ) εἴτε διὰ τὸ κακὸν εἴτε διὰ τὸ κακόν.

46. **πρόσφορα** = ἐπίκαιρα. οἱ θαπτόμενοι κεκόσμηνται δηλ. τῇ
 συμπαθείᾳ τῶν πολιτῶν καὶ τῇ προνοίᾳ τῆς πόλεως. ὠφέλιμον στέ-
 φανον... **προτιθείσα** = ὠφέλιμον (οὐ μόνον εὔπρεπή, ὅπως ήτο
 εἰς τοὺς κυρίως ἀγῶνας) ἀμοιβήν τῶν τοιούτων ἀγώνων (ὑπὲρ πα-
 τρίδος) προβάλλουσα εἰς τοὺς προκειμένους νεκρούς καὶ εἰς τοὺς ἐπι-
 ζῶντας. **Ἄθλα γάρ...** **πολιτεύουσι** = διότι, ὅπου προβάλλονται μέ-
 γιστα βραβεῖα τῆς ἀρετῆς, ἐκεῖ πολιτεύονται ἀριστοὶ ἄνδρες. **ἀπολοφу-**
ράμενοι = ἀφοῦ ἀρκετὰ ἐχλαύσατε. **δν προσήκει** = τὸν προσήκοντα
 τὸν ἴδιον του.

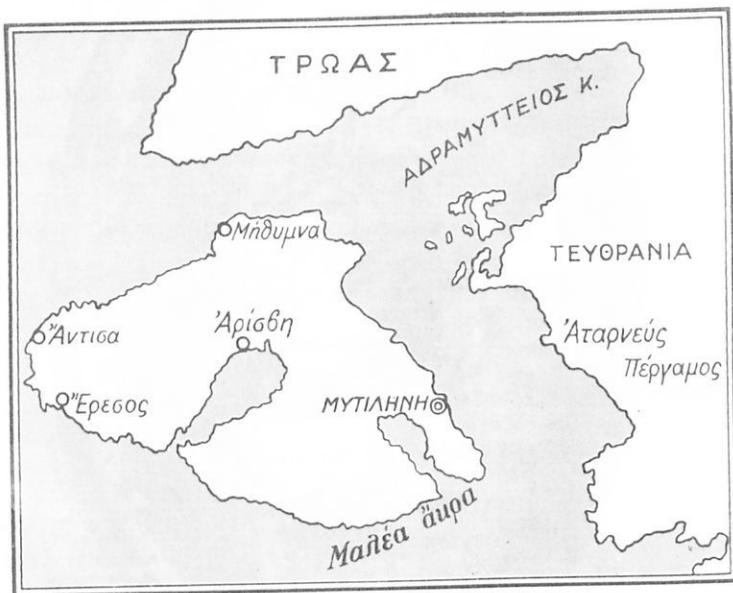
1. Κριός κρεμαστός.

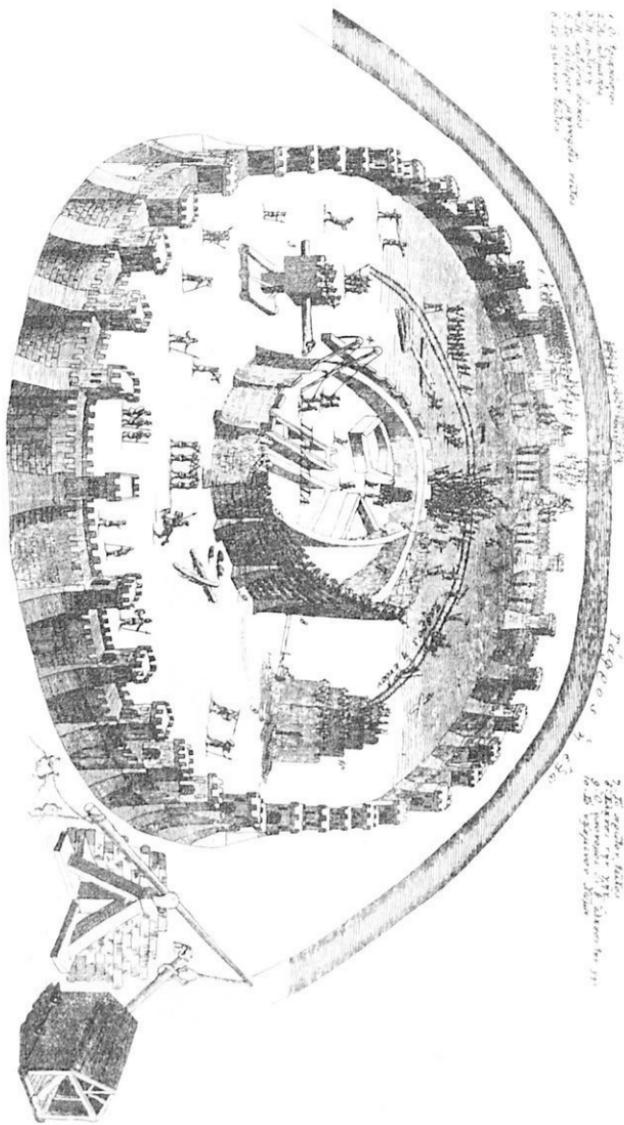
2. Κριός προκεκαλυμμένος ἐντὸς χελώνης (χελώνη κριοφόρος).
Καὶ τὰ δύο εἰδη τοῦ κριοῦ ἐχρησιμοποιοῦντο πρὸς καταχρήματιν τειχῶν.

3. Κριός φορητός (πρὸς παραβίασιν κυρίως πυλῶν)

Λέσβος

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Εικόνα τοῦ Θουκυδίδου	5
Εισαγωγή	7
I. 'Ο Θουκυδίδης	7
II. 'Η πρὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου κατάστασις ἐν 'Ελλάδι	10
ΜΕΡΟΣ Α'	
I. Η λατατικὴ	15
α) Εἰσβολὴ τῶν Θηβαίων εἰς τὰς Πλαταιάς (Β, 1 - 6)	15
β) Πλαταιῶν πολιορκία (Β, 71 - 78)	20
γ) Πλαταιέων ἔξοδος (Γ, 20 - 24)	25
δ) Πλαταιέων παράδοσις (Γ, 52)	29
ε) Δημηγορία Πλαταιέων (Γ, 53 - 59)	30
ζ) Δημηγορία Θηβαίων (Γ, 61 - 67)	36
η) Πλαταιέων καταδίκη (Γ, 68)	41
II. Λεσβιακὴ	43
α) Μυτιληναίων ἀποστασία (Γ, 1 - 18)	43
β) Λακεδαιμονίων βοήθεια πρὸς Μυτιληναίους. Μυτιληναίων παράδοσις (Γ, 25 - 33)	48
γ) Ἀθηναίων ἀποφάσεις περὶ Μυτιληναίων (Γ, 35 - 50)	53
δ) Δημηγορία Κλέωνος (Γ, 37 - 40)	54
ε) Δημηγορία Διοδότου (Γ, 42 - 48)	59
III. Η ερικλέους ἐπιτάφιος (Β, 34 - 46)	65
ΜΕΡΟΣ Β'	
'Ερμηνευτικὴ σημειώσεις	75

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον εἰς ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν.

Αντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιοσήμου τούτου θεωρεῖται κλεψύτυπον. 'Ο δικθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸν διώκεται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 7 τοῦ Νόμου 1129 τῆς 15)21 Μαρτίου 1946 ('Εφ. Κυβ. 1946, Α' 108).

"Εκδοσις III', 1967 (IV) - ANT. 50.000 — ΣΥΜΒ. 1507/28-3-67 - 1513/4-4-67
Έκτιέπ. Ν. ΘΩΜΑΓΡΑΟΥ - Χ. ΒΛΑΧΟΥ - Βιβλιοδεσία Ι. ΚΑΜΠΑΝΑΣ Ο.Ε.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής